POLIROM

Florin Lăzărescu

Lampa cu căciulă

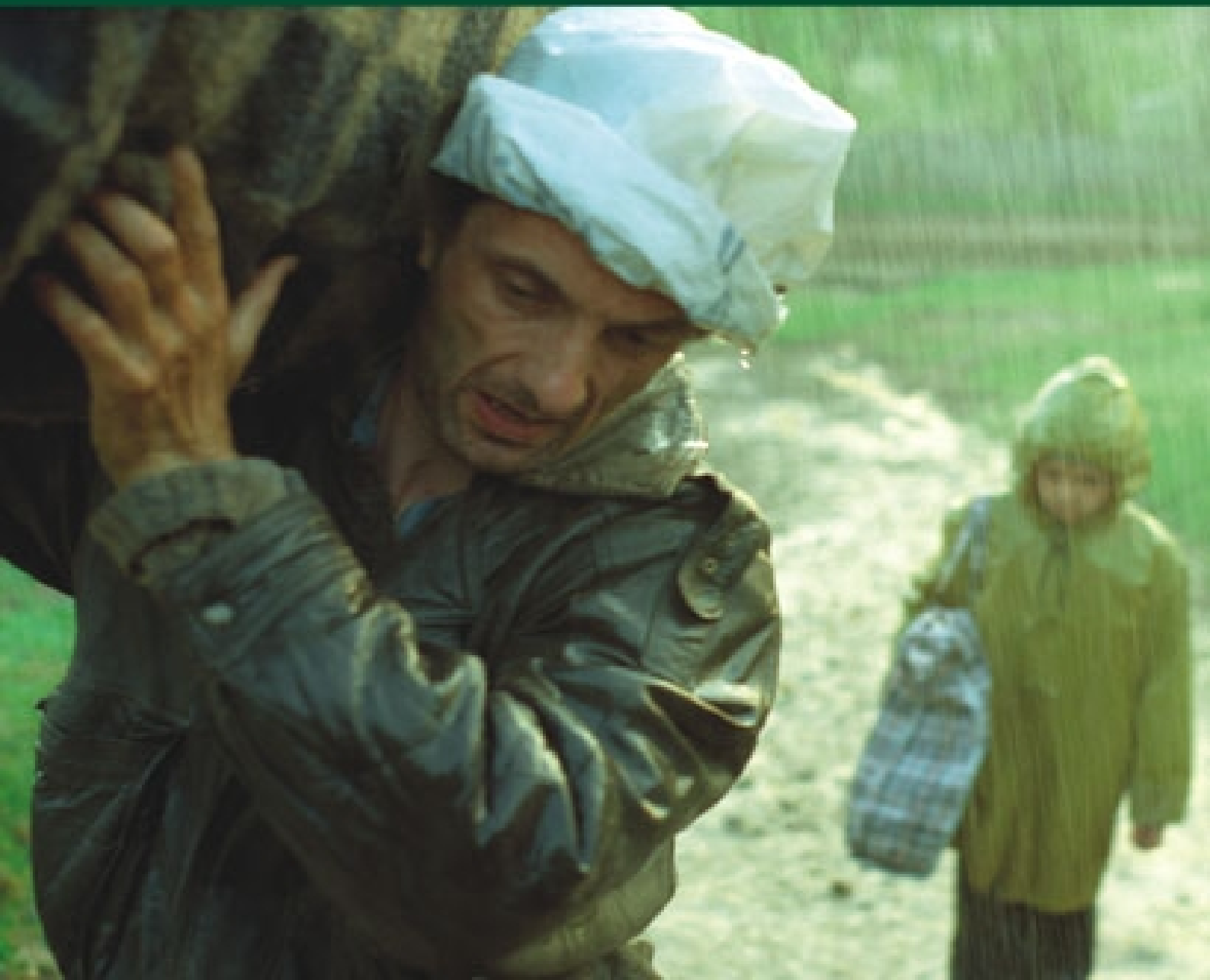

Table of Contents

Ursoaica Lili și Balena Goliat
Cîrtița
Lumea interlopă a brusturelui
Amintirile mele din al doilea război mondial
Poveste de Crăciun
Paișpe țigări
Lampa cu căciulă
Nea Mihai și tovarășul Dumnezeu
Titanicul
Maimuța

Florin Lăzărescu

Lampa cu căciulă

Povestiri

Editura Polirom

2011

© 2011 by Editura POLIROM

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN eBOOK: 978-973-46-2296-2
ISBN 978-973-46-1421-9

Redactor: Ioana Aneci
Coperta: Carmen Parii
Pe copertă: imagine din scurtmetrajul *Lampa cu căciulă*
(Gabriel Spahiu, Marian Bradu)

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepseşte penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Florin Lăzărescu (n. 28 martie 1974, Doroşcani – Iaşi), prozator şi scenarist ieşean. Membru fondator şi editorialist al săptămînalului *Suplimentul de cultură*. Coscenarist al serialului TV *Animat Planet Show*, difuzat de Antena 1. A debutat în 2000, cu un volum de povestiri: *Cuiburi de vîsc* (Outopos, Iaşi). A mai publicat un volum în format electronic: *Şase moduri de a-ţi aminti un cal sau şase povestiri* (Liternet, 2003) şi romanul *Ce se ştie despre ursul panda* (Polirom, 2003). Ultimul său roman, *Trimisul nostru special* (Polirom, 2005), a fost unul dintre cîştigătorii Marilor Premii pentru Literatură Est-Europeană, Frankfurt 2006, fiind tradus şi publicat în franceză, germană, slovenă, italiană, maghiară şi bulgară. Coautor, împreună cu Lucian Dan Teodorovici şi Dan Lungu, al volumului de povestiri *Pas question de Dracula* (Editions Non Lieu, Paris, 2007). Lecturi publice la Paris, Lille, Cognac, Saint-Etienne, Berlin, Leipzig, Viena, Basel, Berna, Luxemburg, Ljubljana, Lipica, Budapesta. Mai multe detalii pe blogul personal: http://florinlazarescu.wordpress.com.

Ursoaica Lili şi Balena Goliat

Mama era îndrăgostită pînă peste urechi de un pădurar.

A fost dragoste la prima vedere, într-o primăvară oarecare, exact din seara în care acesta i-a călcat pragul casei, împreună cu bunicul ei. Nu era cine ştie ce frumuseţe de om, nici prea tînăr nu arăta (să tot fi avut vreo treizeci şi cinci de ani), iar de îmbrăcat, umbla ca vai de el.

Ceea ce-o fascina pe mama era că pădurarul nu vorbea ca prin partea locului. Îşi rostea vorbele într-un fel aparte, miraculos pentru un copil care nu cunoscuse în viaţa lui decît oamenii din două sate, destul de banal pentru cineva care se născuse la oraş şi umblase cît de cît prin lume – bărbatul vorbea literar. Faptul că-şi articula cuvintele pînă la capăt, apăsat, pronunţîndu-le ca şi cum fiecare ar fi avut o importanţă aparte, fără vreun accent regional, îi crea în ochii mamei o aură, dacă nu de extraterestru, măcar de prinţ decăzut, venit dintr-un tărîm îndepărtat.

Nu, mama nu se aştepta ca acest prinţ decăzut să o salveze, să o ducă în lumea în care toţi oamenii vorbeau asemenea lui. Nici nu avea puterea să-şi imagineze pe atunci aşa ceva. Tot ce-şi dorea era să-l revadă măcar o dată, să-l facă să se întoarcă cu faţa spre dînsa şi să-i smulgă cîteva cuvinte din acelea rostite pînă la capăt, apăsat, fără accent regional, ca şi cum fiecare ar fi avut o importanţă aparte.

Îşi aminteşte precis: în seara în care l-a văzut prima oară, el stătea la masă, la lumina lămpii, alături de bunicul şi de tatăl ei, bînd vin dintr-o sticlă pe care o adusese chiar ea din beci. Uitase să

mai plece, ascultînd cu gura căscată nu ceea ce spunea pădurarul, ci felul în care vorbea.

La un moment dat, acesta a văzut-o, s-a ridicat, a întins mîna peste masă şi a prins-o cu degetele de obraz, scuturîndu-l ştrengăreşte.

— Cum te cheamă, măi flăcău?

Mama a simţit că-i vine să intre în pămînt, dintr-un amestec ciudat de bucurie, ruşine şi indignare. Bucurie, pentru că reuşise să-i atragă atenţia. Ruşine, din acelaşi motiv. Indignare, pentru că primul prinţ al inimii ei nici nu-şi dăduse seama că ea ar fi femeie. Mă rog, fată. Mama era îmbrăcată ca un băiat, tunsă scurt. Umbla cu o pereche de pantaloni de molton.

Bunicul a rînjit răutăcios, iar tatăl ei a zîmbit mulţumit.

— E fata mea, da' ai nimerit. Tare mi-am mai dorit un băiat, să mă ajute la ale mele, dar n-a vrut Dumnezeu. Am doar trei fete. Asta e cea mijlocie. Pînă la urmă s-a-ntîmplat ca ea să fie ca şi băiatul meu de nădejde. Merge peste tot cu mine, la cîmp, la pădure, peste tot.

Stînjenit, pădurarul s-a uitat fix la mama:

— Te rog să mă scuzi, dragă domnişoară.

Cu asta a cucerit-o definitiv. Mamei nu i se adresase nimeni în viaţa ei cu asemenea vorbe, îmbinate şi rostite atît de meşteşugit.

— Apoi, dacă flăcăul ăsta al tău e aşa de vrednic – rînji din nou bunicul –, poate mi-l dai şi mie să-mi păzească pepenii. Hai, vii?

Mama n-a ştiut ce să răspundă şi a privit înspre tatăl ei.

— Hai, că o să ai şi tu nevoie de pepeni de murat, încercă bunicul să-l convingă pe tata. Iar pe fată o răsplătesc.

Se întoarse rînjind înspre fată.

— Ai fost vreodată la bîlci?

Mama a dat din cap că nu.

— E tocmai pe vremea cînd se coc pepenii.

Singura ieşire a mamei din satul ei fusese în satul bunicului, aflat la vreo zece kilometri distanţă.

— Extraordinar! a intrat în vorbă pădurarul, mîngîind-o pe mama pe cap. E un bîlci extraordinar! E cel mai frumos bîlci pe care l-am văzut. Am fost anul trecut şi cred că o să mă duc şi anul acesta!

Din clipa aceea, dar mai ales după ce pădurarul a mai vorbit cu ea, luînd-o în serios ca pe un om mare, viaţa de copil a mamei mele a căpătat brusc un ţel: să ajungă la bîlci, chit că nu ştia prea bine ce înseamnă acesta.

— Apoi, dacă-şi vede cuminte de treabă – a spus taică-su – şi mă ajută să termin munca de pe lîngă casă, o las să meargă... De ce să n-o las?

Părea că au bătut palma, dar mai apoi mama a trebui să muncească de două ori mai mult pentru a-l face pe tatăl ei să se ţină de promisiune. Ba chiar, ca să fie absolut sigură că va merge la bîlci, a bătut pe jos de cîteva ori drumul pînă în satul bunicului ei, ca să-l ajute la prăşitul pepenilor.

De vreo două săptămîni, sosise vremea pepenilor. Mama îi păzea într-o colibă încropită în mijlocul harbuzăriei. Nu-i era deloc frică. Bucuria că va merge la bîlci o făcea să stea trează noapte de noapte, fără să se gîndească la hoţi.

În noaptea de dinaintea bîlciului, chiar nu reuşise să închidă un ochi. Se zvîrcolise de pe-o parte pe alta. Ce-o să vadă? O să vină pădurarul? Ce-o să-i zică?

Aproape că se făcuse ziuă. Bunicul ei urma de-acum să vină, să o ia cu căruţa. Dacă nu vine?

Îl ştia foarte bine. Nevastă-sa murise, iar el era oricum un om ursuz aproape din naştere, nu prea-i păsa de nimeni. Îi cunoştea povestea. Fusese copilul din flori al unei fete de preot. Ca să scape de ruşine, preotul îl dăduse să crească la oaste. Acolo se obişnuise cu viaţa aspră, ordonată, lipsită

de văicăreli. Bunică-su nu suporta să vadă pe nimeni plîngînd, indiferent de situaţie, ca şi cum fiecare om ar fi fost soldat din prima clipă a naşterii sale, iar orice lacrimă ar fi semnul unei slăbiciuni nedemne, de neacceptat.

Dacă nu se ţine de promisiune?

Mama ieşi din colibă şi mîngîie pe cap un căţelandru care îi ţinea de urît, moţăind la intrare. Nici nu îi dăduse nume, deşi ţinea la el ca la cel mai bun prieten. Îl adusese aici din primăvară, cînd venise la prăşit.

— Dacă vrei la bîlci, îi spuse bunică-su, trebuie să-mi aduci şi un cîine, care să-ţi ţină locul, cît o să fii plecată.

Greu a mai găsit un cîine în satul ei. La toate gospodăriile vedeai cîte unul, ba chiar şi mai mulţi, dar nu prea avea nimeni de dat şi în nici un caz de pomană. Pînă la urmă, a căzut la învoială cu o babă: „Eu îţi dau puiandrul ăsta, că şi-aşa nu are ce-mi păzi pe lîngă casă, dar mă ajuţi la prăşit sfecla“. A ajutat-o mama, ce să facă, dacă vroia bîlci?

Şi mai greu a fost să care puiandrul în satul bunicului ei. Pînă la ieşirea din sat, a mers el cum a mers, pe picioarele lui. Pe urmă, i s-au muiat genunchii, s-a aşezat şi a început să scheaune. L-a dus pe braţe. Din cînd în cînd îl mai punea jos, fie să-şi tragă sufletul, fie să bolovănească alţi cîini, care săreau lătrînd la picioare, întărîtaţi de arătarea din braţe.

Iar căţelandrul părea acum recunoscător, ca şi cum ţinea minte prin cîte trecuseră împreună ori, mai aproape de adevăr, pentru că nu căpătase destul curaj pentru a înfrunta singur viaţa lui de cîine între alţi cîini. Era nedespărţit de mama.

Un scîrţîit de roţi, vocea voioasă a bunicului – semn că băuse o ţuică încă înainte de a-şi trage pantalonii pe el – şi mamei i-a tresărit inima.

O căruţă încărcată cu rude şi prieteni apăru din noapte la marginea harbuzăriei.

— Cum e, măi flăcău, o luă bunicul ei la întrebări, fură cineva pepeni?

— Nu.

N-avea chef să facă glume cu ea, dar nu ştia cum să-i spună.

— Văd că eşti vrednică, nimic de zis. Auzi, tu să nu fii supărată, dar nu mai am loc să te iau şi pe tine. Uite-i plină căruţa. Dar să ştii că o să-ţi aduc ceva frumos de la bîlci.

Dacă ar fi început să bocească, poate că bunicul s-ar fi enervat şi ar fi repezit-o din vorbe. Dar nu, mama a rămas ţeapănă, cu privirea înfiptă în pămînt. Lui bunică-su parcă i s-a făcut milă de ea. A scos din buzunar trei bănuţi, s-a aplecat peste capra căruţei, a apucat mîna inertă a mamei şi i-a strecurat în palmă.

— Auzi, dacă ţii aşa mult, poţi veni şi tu, pe jos. Eşti tînără, odihnită, bîlciul nici nu-i aşa departe. Mai vezi şi tu lumea. Ţii drumul ăsta mare, treci prin două sate şi n-ai cum să nu ajungi. Acum nu pot să te iau în căruţă, că noi sîntem bătrîni. Pe cine să dau jos? Dar diseară, la întoarcere, uite, mătuşile tale rămîn în oraş, la neamuri, şi se face loc. Sigur venim cu căruţa. Ne vedem la bîlci, bine?!

Şi dădu bice cailor.

Mama a rămas locului, cu privirea înfiptă în pămînt, pînă nu a mai auzit deloc scîrţîitul roţilor care se îndepărtau. S-a uitat la bănuţii din palmă, apoi de-a lungul drumului şi a pornit pe urmele căruţei.

O vreme cîinele s-a ţinut de ea, dar pînă la urmă l-a convins, aruncînd în el cu bulgări, să rămînă singur la harbuzărie.

Se făcuse dimineaţă de-a binelea.

Dacă la început îi fusese puţin frică, tot mergînd pe drumul prăfos, mărginit de lanuri de porumb,

mama s-a obişnuit cumva cu peisajul monoton şi nu mai simţea altceva decît bucuria de a se apropia de necunoscut.

Păşea voiniceşte, încrezătoare că poate să ajungă şi singură la bîlci.

În depărtare se vedea primul sat prin care, după spusele bunicului ei, trebuia să treacă. Acolo avea de gînd să întrebe vreun om pe unde s-o ia pînă în următorul sat şi tot aşa, pînă la bîlci.

Imediat după ce drumul făcuse o curbă în lanul de porumb, din spatele ei a început să se audă un tropăit de cal alergînd la galop. Mama mergea chiar pe mijloc, s-a întors să vadă ce-i şi a rămas înţepenită de spaimă: un cal strunit brusc, ridicat în două picioare, ameninţînd să se prăvălească peste ea. Tras puternic de hăţuri, calul a făcut cîţiva paşi înapoi pe picioarele din spate, apoi s-a proptit pe toate patru, fornăind cu mişcări agitate ale capului. Era înhămat la o şaretă, iar din ea, un om i-a strigat răstit:

— Măi copile, uită-te pe unde mergi! Vrei să te omor?

Mama n-a avut secunde bune nici un fel de reacţie, pur şi simplu stătea cocoşită de teamă, aşteptînd parcă să-i cadă ceva în cap. Apoi şi-a venit cumva în fire şi s-a uitat cu atenţie la om. O senzaţie de fericire a pus stăpînire pe ea. Era pădurarul.

— Ce te uiţi aşa ca mortul la mine? Te-am lovit?

A sărit din şaretă şi s-a apropiat de mama, care stătea în continuare nemişcată.

— Eiii, dar noi parcă ne ştim de undeva, domnişoară! Eşti nepoata lui Moş Ion, nu?

Mama a dat din cap că da.

— Şi ce cauţi singură pe-aici?

— Mă duc la bîlci.

Pădurarul a rîs.

— Şi unde-i bunică-tu?

Mama s-a gîndit bine cum şi ce să-i răspundă. A prins curaj.

— S-a dus înainte.

— Cum, săraca de tine, şi te-a lăsat să vii pe jos?

— Păi, eu m-am trezit tîrziu şi mi-a lăsat vorbă că, dacă vreau, pot să vin şi singură. Şi mă duc pe jos, că de-acum sînt mare, nu mi-e frică.

Pădurarul a rîs.

— Hai, că te duc eu cu şareta, că altfel se întunecă pînă ajungi tu pe jos.

Din şaretă, mama putea vedea pe deasupra spicelor de porumb, dar i se părea că priveşte lumea de-a dreptul din înaltul cerului. Calul tropăia repejor, dar bătăile de inimă ale mamei erau şi mai repezi.

— Auzi, a întrebat-o pădurarul, dar de ce ai vrut tu atît de mult să ajungi la bîlci, încît s-o porneşti într-acolo chiar şi pe jos?

Mama a strîns din umeri.

— Scuză-mi proasta întrebare, eşti copil, normal că vrei să mergi la bîlci.

— Nu-s copil! a zis mama, îmbufnată.

— Şi ce crezi tu c-o să vezi la bîlci?

Mama a strîns din nou din umeri. Tropăitul calului a completat o vreme tăcerea dintre ei.

— Bine-ai făcut că ai vrut la bîlci. Să-ţi spun eu ce-o să fie senzaţional. Am auzit că anul acesta o aduc pe Balena Goliat.

Nu mai putea mama de Balena Goliat.

— Ştii ce-i balena, nu?

— Am văzut într-o carte cu poze, la sor-mea. E-un peşte mare-mare.

— Greşit. Balena nu-i peşte.

— Da ce-i? a devenit mama curioasă.

— E mamifer.

Mama era şi mai mult în ceaţă.

— Scuză-mă, tu eşti copil, nu ştii cuvinte ca acestea. Cum să-ţi explic?

— Nu-s copil! Spune-mi.

— Uite, îţi spun, că eu am învăţat la Liceul Silvic; toate animalele de pe lumea asta sînt de două feluri: unele care se înmulţesc prin ouă – de exemplu, găina – şi altele care nasc pui vii, pe care îi hrănesc cu lapte – de exemplu, vaca. Ei, astea cu pui vii se numesc mamifere.

Mama a stat şi s-a gîndit puţin.

— Şi celelalte?

— Ce-i cu celelalte?

— Alea care fac ouă cum se cheamă?

— Simplu, păsări.

— Aha. Şi rîma ce-i?

— Dar ce treabă are rîma cu ce vorbim noi? De ce-ntrebi?

— Ai spus că animalele sînt de două feluri, mamifere şi păsări. Ce-i rîma?

— Dă-o dracului de rîmă, s-a enervat pădurarul. Rîma-i rîmă şi animalele sînt de mai multe feluri. Mai sînt insecte, reptile şi tot aşa. N-am vrut eu să te ameţesc de cap. Important în ce-ţi spuneam eu e că balena-i mamifer, nu peşte. Vezi că nu-nţelegi?

— Ba înţeleg. Şi peştii ce-s?

— Sînt peşti şi-atît. Ei trăiesc în apă şi se înmulţesc prin icre. Spre deosebire de balenă, care trăieşte tot în apă, dar se înmulţeşte născînd pui vii...

— Pe care îi hrăneşte cu lapte.

— Pe care îi hrăneşte cu lapte, exact. Ai înţeles. Văd că-ţi umblă mintea. Bravo. Mă bucur că ai priceput. Pentru că – să-ţi mai spun ceva – tot aşa putem împărţi şi oamenii în două feluri: cei mulţi, proştii care cred că balena e peşte, şi cei puţini, ca noi doi, care ştim că balena e mamifer.

— Şi, dacă balena trăieşte în apă, cum o aduc la bîlci?

— Simplu, împăiată.

Mama se întristă un pic la gîndul că o să vadă o balenă moartă, umplută cu paie, dar asta nu-i ştirbea deloc marea bucurie că acum era printre

„cei puţini“ şi că, mai mult, pădurarul pomenise acel „noi doi“.

Pădurarul a lăsat-o pe mama la intrarea în bîlci bătînd-o bărbăteşte cu palma pe spate:

— Ne mai vedem pe-aici.

Intrare, vorba vine. Bîlciul era o mare de oameni înghesuiţi pe un cîmp de la marginea unui orăşel. Adică puteai intra pe oriunde. Pădurarul a lăsat-o pe marginea unui drum care ducea într-acolo.

După ce a făcut cîţiva paşi, fără să stea pe gînduri prea mult, mama a fost furată de minunăţiile aflate pe taraba unui ţigan. Erau acolo tot felul chestii pentru copii, de la turtă dulce, vată de zahăr şi ciubuce pînă la pălării de carton, pistoale de plastic şi păpuşele.

Mama scosese un ban dintre cei trei pe care-i avea şi privea nehotărîtă la tarabă. Ţiganul a observat-o. Brusc i-a smuls banul din mînă şi i-a dat la schimb un ceas de plastic:

— Ia-l! E frumos! i-a spus el. N-ai avut tu aşa ceva de cînd te-a căcat mă-ta.

Mama s-a uitat o clipă nedumerită la ceas, apoi a fugit vreo cîteva zeci de metri mai încolo.

S-a aşezat pe marginea unui şanţ şi şi-a pus ceasul la mînă.

Cureaua era verde, iar cadranul – o hîrtie albă pe care erau desenate acele ceasului – arăta trei şi zece. L-a scuturat de cîteva ori, în speranţa că acestea vor începe să se mişte. Apoi l-a întrebat pe un moş cam cît e ora. Acesta s-a uitat la soare şi i-a răspuns:

— Să tot fie vreo doişpce.

Atunci mama şi-a dat seama că ceasul ei era doar o jucărie, că acele lui nu se vor mişca niciodată. Nu-i părea chiar rău-rău că l-a cumpărat – îi stătea foarte frumos la încheietura mîinii –, dar şi-a promis în gînd că va cumpăni mai bine înainte să cheltuie restul banilor.

S-a amestecat în marea de oameni, cu gîndul să ajungă la Balena Goliat.

Bîlciul era în toi.

Mişunau fel de fel de măscărici prin mulţime, dar mama n-apuca să vadă nimic precis. Aproape că era orbită de oamenii aceia obişnuiţi, călcîndu-se în picioare, împingîndu-se unul într-altul, parcă grăbiţi să ajungă undeva, fără să aibă însă o direcţie anume, vorbind şi rîzînd zgomotos.

Rătăcind printre ei, şi-a amintit cum cu un an mai înainte era să se înece. Plecase la pădure să-i ducă mîncare lui taică-su. De la marginea satului, a scurtat drumul tăind de-a curmezişul un deal, apoi a luat-o peste un cîmp şi, ca să nu mai meargă pînă la podul îndepărtat, a vrut să treacă de-a dreptul prin rîu. Apa părea liniştită şi deloc adîncă. Plus că-l ştia, mai trecuse prin el de zeci de ori. Numai că atunci era umflat după ploi. La fiecare pas se tot scufunda şi brusc nu a mai simţit pămîntul sub picioare. A prins-o deodată curentul, a dat din mîini, a înghiţit apă mîloasă şi s-a trezit pe partea cealaltă, vreo sută de metri mai la vale, fără sacoşa cu mîncare. Nici n-a avut timp să-şi dea seama ce i s-a-ntîmplat. De speriat, era mai speriată că pierduse mîncarea pentru taică-su.

Aşa simţea acum, că se îneacă. Îi era puţin rău. Şi-a făcut loc cu mîinile şi-a ieşit din puhoi lîngă o căruţă. Şi-acolo era aglomeraţie, dar măcar se putea respira. A tras adînc aer în piept de cîteva ori şi s-a mai înviorat.

În căruţă erau un bărbat şi o femeie, stînd în picioare. Femeia se cocoţase pe o scîndură, iar bărbatul o ţinea de mînă, ajutînd-o să-şi păstreze echilibrul.

Amîndoi priveau undeva în spatele mamei, cu mîna liberă streaşină la ochi, extrem de atenţi.

— Vai-vai-vai! a ţipat femeia şi a dus mîna la inimă. A murit!

— Nu fi proastă! Nu mor ăştia aşa uşor, a asigurat-o bărbatul.

— A murit... Nu-l mai văd.

— Ai răbdare.

Femeia şi-a dus din nou mîna streaşină la ochi.

— Daaa! a exclamat ea bucuroasă. Ai dreptate!

— Nu ştiu eu? a întrebat mîndru bărbatul.

Rotindu-şi privirea prin aer, undeva sus, mult deasupra mulţimii, femeia scotea sunete de admiraţie:

— Vai-vai-vai! Ce curaj tre' să ai!

— Mare brînză!

Bărbatul se uita mai mult la ea.

— Da' nu-i aşa că se vede frumos şi de-aici?

Femeia nu l-a auzit, nu i-a răspuns.

— Dacă mă luam după tine, nu dădeam banii aiurea? a certat-o el, dar cumva drăgăstos.

Femeia era prea atentă la ceea ce vede.

Mama a întors capul, s-a ridicat pe vîrful picioarelor, dar degeaba: nu a putut zări nimic din cauza mulţimii. În schimb, i-a atras atenţia bărbatului.

— Ce-i, mă, vrei să te uiţi şi tu?

Mama a dat din cap că da.

Bărbatul i-a întins o mînă şi a ridicat-o în căruţă.

— Uită-te cît vrei de-aici, că-i pe degeaba.

Mama s-a urcat în picioare pe scîndură, lîngă femeie. Aceasta s-a uitat la ea pe fugă şi i-a zîmbit:

— Ţine-te de mine, să nu cazi.

Nu departe de căruţă, era un fel de perete de pînză. Pe deasupra lui, din cînd în cînd, apărea un om cu bustul dezvelit, care plutea cîteva clipe în aer, învîrtindu-se, apoi dispărea în gol. Şi iar revenea, în strigătele de admiraţie ale femeii.

— Ce rost are să dai banii pe trampezist, cînd îl poţi vedea pe degeaba şi de-aici? a întrebat bărbatul.

A început şi mama să se minuneze precum femeia de alături.

— Are plasă sub el, vă spun eu. Aşa, cu plasă, am curaj să sar şi eu, a adăugat bărbatul.

După terminarea spectacolului, mama s-a amestecat din nou prin mulţime. La un moment dat a fost tentată să încerce Roata Norocului, dar, după ce păţise mai înainte cu ceasul, a stat să se gîndească dacă merită să dai banii pe aşa ceva.

Pînă la urmă, mare lucru nu părea să fie: o puşcă cu săgeată, legată strîns de un băţ, în faţa unei ţinte rotunde pe care erau desenate numere. Cineva învîrtea roata, tu apăsai pe trăgaciul puştii cînd vroiai, săgeata zbura şi se înfigea într-un număr. Şi ce număr nimereai, primeai „un cadou“ dintre cele frumos împachetate şi aşezate stivă lîngă roată.

Mama a urmărit cu atenţie vreo patru oameni care au încercat şi a văzut că în pachetele „cu cadou“ se ascundeau cîte un măr, un morcov, o prună şi o nucă. Clar nu merita banii.

Cu toate acestea, a mai rămas locului să vadă dacă totuşi nu cîştigă cineva „cadourile“ neîmpachetate: o vază mare „de porţelan“ şi o păpuşă „vorbitoare“. Nu cîştiga nimeni.

Şi poate ar mai fi aşteptat minunea dacă dintr-o parte nu s-ar fi auzit cîteva ţipete de femei speriate:

— Ursu’! Ursu’!

Mama a fugit repede înspre locul din care se auzeau ţipetele.

Drumul din faţa a două corturi rămăsese gol, iar mulţimea făcuse cerc împrejur. În faţa unui cort era un om care trăgea după el un urs, legat cu lanţul de un belciug prins în nas.

— Lumeee, lumeee, striga acesta din toate puterile. Veniţi s-o vedeţi pe ursoaica Li-liiii!

Lumea privea de la distanţă.

— Li-liii! Veniţi s-o vedeţi pe Li-liii, cea mai deşteaptă ursoaică din lumeee!... Număr senzaţional, n-a văzut Parisuuu!

Din cortul de peste drum a ieşit un alt bărbat, care i s-a adresat nervos stăpînului ursului.

— Bă, ia las-o mai moale, că m-am săturat să te aud urlînd.

— Da' ce, tu nu urli?!

— Urlu şi eu, da' m-ai văzut tu pe mine pînă acum să scot balena afară?

— Nu.

— Atunci tu de ce scoţi ursu'?

— Ca să vină lumea la mine.

— Da' poate vreau şi eu să vină lumea la mine... Şi tu ieşi cu ursu' şi-o sperii.

Stăpînul ursului a rămas puţin în cumpănă. Ursoaica Lili a folosit ocazia pentru a se aşeza cu botul pe labe în praful din mijlocul drumului.

— Du-te, bă, hai, plimbă ursu' de-aici! a zis celălalt.

Mulţimea a izbucnit în hohote de rîs.

— Şi nu te gîndeşti şi tu un pic?... Dacă scoţi ursu' afară, la ce să mai intre lumea?

— Lili-a mea e cea mai deşteaptă ursoaică din lume. E dresată, are numere de senzaţie...

— Jigodia asta?! Nu vezi că-i vai de curu' ei? Ce-i dai de mîncare?... Apă rece de izvor?

— Nu-i treaba ta. Şi n-o fă pe Lili jigodie că...

— Că ce?

— Că zic şi eu de balena ta.

— Ei, na!... Ce să spui?!

S-a întors spre audienţă.

— Că am în cortul meu ceva nemaivăzut, cel mai mare peşte din lume, balena Goliat?!

— Las' că ştii tu.

Stăpînul balenei s-a enervat de-a dreptul.

— Bă, dacă tu spui minciuni despre balena mea, crezi că o să intre lumea la ursu' tău?

Se îndreaptă din nou către mulţime.

— Ia spune-le, hai, spune-le, cît e intrarea la tine?

— Cinci lei.

— Cinci lei? Pentr-un urs jegos? Păi, la mine, pe trei lei oamenii o pot vedea pe balena Goliat... Adică acu' n-o mai pot vedea, că-i sperii tu cu ursu'.

— Da', dacă zici că-i jegos, cum îi sperie?

— Se sperie să nu ia lepră de la el, bă!

Lumea iar a prins a rîde.

Stăpînul ursului şi-a dat seama că e pe punctul de a pierde bătălia cu publicul, aşa că a încercat să-l îmbuneze.

— Oameni buni, nu vă fie frică! Ursoaica Lili nu muşcă... Hai, poftiţi, veniţi şi puneţi mîna pe ea.

Văzînd că nu se arată nici un doritor, mama a ieşit deodată din mulţime şi a mers direct către ursoaica Lili. S-a apropiat de ea şi a mîngîiat-o cu palma pe cap (adevărul e că era cam jegoasă, recunoaşte astăzi mama). Ursoaica abia dacă a clipit din ochi.

Mulţimea se uita uimită.

— Vedeţi?! a spus stăpînul ursului, trăgînd-o înciudat pe Lili de lanţ către intrarea în cortul său.

S-a făcut linişte.

— Şi mă cac pe balena ta! i-a strigat el celuilalt stăpîn, dispărînd în cort. Ursoaica mea măcar e vie!

În urma lui, golul din mijlocul drumului s-a umplut de oameni şi a reînceput vînzoleala. Stăpînul balenei însă a rămas în uşa cortului său, urlînd:

— Baaa-leee-naaa Goliat! Veniţi să vedeţi cel mai mare peşte din lumeee! Baaa-leee-naaa Goooli-aaat!

Mamei îi era milă şi de ursoaica Lili, şi de stăpînul ei, dar, la o adică, parcă pentru altceva venise la bîlci. Plus că o văzuse deja pe ursoaică şi, dacă intra la balenă, îi mai lua un ban.

A plătit şi a intrat.

Înăuntru nu mai era nici un om. Doar o încăpere întunecată, luminată de nişte lumînări mari, ca de cununie. Priveliştea care i s-a dezvăluit în faţa

ochilor nu prea o îndemna să păşească mai departe: pe o masă lungă, în centru, zăcea un schelet imens, ca şi cum ai vedea resturile rămase de la un uriaş din poveste care tocmai terminase de înfulecat un peşte; de jur împrejur erau mai multe măsuţe pe care stăteau borcane de felurite dimensiuni.

Văzînd că mama a rămas blocată la intrare, stăpînul balenei a îndemnat-o, strigîndu-i din uşa cortului.

— Hai, du-te şi-i vezi inima! N-ai mai văzut în viaţa ta aşa ceva!

Mama a înaintat şi a observat că în borcane pluteau, ca murăturile, tot felul de măruntaie de animal. În cel mai mare dintre acestea era o halcă de carne care semăna, într-adevăr, cu o inimă. S-a holbat la ea pentru cîteva secunde – ţine minte precis şi cum arătau vinişoarele golite de sînge – şi-apoi a alergat înspre ieşire.

Acolo aproape că s-a izbit în pădurar. Tocmai îi întindea nişte bani stăpînului balenei. Duhnea a bere. Ţinea cu braţul de după gît o femeie tînără şi era foarte bucuros.

— Eii, domnişoară, aici erai? Vezi că bunică-tu-i pe-aici. I-am spus că ai venit cu mine şi te caută de-un ceas.

Mama a fugit repede-repede printre oameni, fără să se mai uite în urmă.

Se însera, lumea se împuţinase. Doar într-o margine, la un scrînciob cu lanţuri, mai era aglomeraţie.

Mama terminase de mîncat şi privea mai mult în gol decît, aşa cum părea, înspre scrînciob. Bunică-su vorbea cu mătuşile.

— Te-ai săturat? Mai vrei ceva? a întrebat-o una dintre ele.

— Nu.

— Hai, că trebuie să vină prietenul lui bunică-tu şi mergem. Poţi să te culci pe fîn, cred că eşti

obosită.

— Nu-s.

Femeia a scos nişte bani şi i-a întins zîmbindu-i.

— Hai, ia-i şi dă-te o tură în lanţuri.

Mama i-a luat fără alte comentarii, s-a strecurat printre ultimii vizitatori ai bîlciului, a stat la rînd, a plătit şi pe urmă s-a aşezat într-un scaun. Cineva a venit şi i-a prins lanţul de siguranţă.

— Să te ţii bine, da?

— Îhî.

Scrînciobul a început să se învîrtă cu viteză. La început mama a simţit o uşoară ameţeală. Apoi parcă n-a mai simţit nimic.

Cîrtiţa

Întuneric. De fapt, un fel de întuneric, pentru că prin cutiile răsturnate peste mine tot mai amijeşte o rază de lumină. Umblu de-a buşilea, mai degrabă pipăindu-mi drumul decît folosindu-mă de lumina ochilor. Nici n-aş vrea să văd. Obiectele pe care le ating sînt mai frumoase în imaginaţie decît dacă le-aş aproxima din priviri.

O scîndură cu cîteva cuie în care mă înţep. Simt cuiele pătrunzîndu-mi în carne, dar nu urlu de durere, ca şi cum orice sunet ar putea declanşa o avalanşă, ca şi cum mormanul de cutii goale s-ar dovedi deodată de o greutate inimaginabilă şi m-ar lăţi ca pe puiul de şoarece pe care l-am găsit strivit sub un sac de porumb.

O bucată de ladă. În ladă au fost portocale – sigur au fost portocale, le pot simţi mirosul. Portocalele sînt ca sînii ţigăncuşei care vine la mama şi-i vinde fuse. Nu. Mai degrabă sînii ei sînt ca două sfîrleze.

Ţigăncuşa apare însoţită de doi fraţi mai mici, întotdeauna hămesiţi. Mama întîi le dă de mîncare şi abia apoi poate lega două vorbe cu ei.

Cît timp mănîncă, eu rămîn cu ochii holbaţi la traista ţiganilor. Nu dau doi bani pe fuse. Nici mama n-ar da. Nu-i place să toarcă, le cumpără pentru bunica şi de mila înflămînziţilor. Dar am şi eu un interes.

— Iar aţi venit?

— Iar, răspund ei cu gura plină.

— Da’ v-am spus că nu mai am nevoie de fuse. Ce să mai fac cu ele? Mai am vreo douăzeci.

— Da, da’ astea-s mai frumoase.

Abia aştept să le văd. Repet, nu că m-aş omorî după fuse, dar numai eu şi Dumnezeu ştim ce sfîrlează minunată poate ieşi dintr-un fus de tors. Fusele sînt într-adevăr frumoase. De sus şi pînă jos au desenate dungi în diferite culori: roşii, albastre, verzi.

— De ce umbli cu rochia ruptă? o întreabă mama pe ţigăncuşă.

— Că dacă n-am alta?!

Mama caută în şifonier.

— Uite, ia-o pe asta. O am de la nepoatele mele. N-o mai poartă, că au altele noi.

Ţigăncuşa trece pragul în camera mea, îşi strînge umerii şi lasă să-i cadă rochia ruptă. N-are nici măcar chiloţi.

Ochii îmi ies din orbite, sar în tavan, cad pe capul ei şi se rostogolesc uşor, sfidînd gravitaţia, pe faţă, pe sîni, pe burtă, între picioare, pe genunchi şi se opresc cu ţopăituri pe ţolul de lîngă tălpile murdare ale ţigăncuşei.

Apoi ea merge la traistă, scoate un fus colorat şi-mi arată, ca de obicei, cum se face o sfîrlează. Retez cu un cuţit partea de sus şi las numai partea sub formă de con, cu vîrful în jos. Înfăşor o aţă deasupra conului, îi strecor capătul printre degetele de la mîna stîngă, cu sfîrleaza în exteriorul palmei, şi trag puternic cu dreapta.

Sfîrleaza zboară pe ţol şi mă hipnotizează cu dansul ei clătinat, cu amestecul ei de culori spiralate. Cînd se opreşte, o apuc cu palma stîngă şi dintr-odată îmi pare că ţin în mînă însuşi unul dintre sfîrcurile ţigăncuşei. Îl înfăşor grijuliu cu aţa şi îl las să se învîrtă în mijlocul camerei, prinzîndu-mă şi pe mine în rotirea lui.

Arunc bucata de ladă şi rămîn pe burtă, cu mîinile întinse. Îmi închipui că zbor cu paraşuta. Dedesubt e un hău în care eu mă prăbuşesc cu o viteză năucitoare, atît de năucitoare, încît nu ştiu dacă voi mai avea puterea să trag de sfoara care să-

mi deschidă paraşuta. Mă sperii şi încep să mă zvîrcolesc în căutarea sforii. Găsesc o aţă desprinsă din tricoul meu, apuc de ea şi încep să mă învîrt ca o sfîrlează. Norii se şterg cu repeziciune dinaintea ochilor. Mă prăbuşesc în golul de sub mine şi nu am nici o putere de reacţie. N-aş vrea să mă opresc niciodată.

— Unde eşti? aud glasul Onuţii, de pe marginea gropii de gunoi a magazinului din sat.

— Aici?

— Unde aici?

— Sub cutii.

— Da' ce faci acolo?

— Mă dau cu paraşuta.

Onuţa nu rezistă tentaţiei. Se aruncă în mormanul de cutii goale, înoată printre ele şi ajunge lîngă mine.

Tace o vreme.

— Da' unde-i paraşuta?

— Am uitat-o în avion.

— Aha..., zice ea.

Şi mai tace o vreme.

— Proasto, urlu eu, lasă cutiile peste noi.

— Da' de ce?

— Ne chiorăşte soarele.

— Şi ce?

— Lasă cutiile şi taci, proasto!

Tace.

— Dacă mă mai faci proastă, mă duc acasă şi te spun lu' mama.

— Du-te.

Revine cu glas alintat:

— Da' mă laşi şi pe mine să mă dau cu paraşuta?

— Întinde mîinile!

Stăm tăcuţi, vreo cinci minute, întinşi pe burtă. Întind mîna şi încep să o pipăi pe locul în care ar trebui să dau cel puţin de-o sfîrlează.

— Dacă te mai dai cu paraşuta, mă duc acasă şi te spun lu' mama, îmi spune ea răstit, ridicîndu-se

brusc şi răsturnînd cutiile de peste noi.

Adevărul e că şi eu m-am cam plictisit să mă dau cu paraşuta. În plus, am destulă pradă pentru astăzi – în groapa de gunoi a magazinului găsisem două becuri care arătau ca şi noi.

— Hai să ne jucăm în livadă la bunica!

— Hai! încuviinţă Onuţa.

Ne furişăm prin curtea mea, să nu ne vadă mama şi să ne pună la treabă. Ajungem la bunica. Bunica stă înţepenită în faţa uşii de la bucătărie cu o furcă de tors lîna în mîna dreaptă, ţintind spre pămînt. Nu ne vede. Nici nu ne bagă în seamă cînd trecem pe lîngă ea. Scăpăm şi de primejdia asta, sărim gardul şi mergem pînă în mijlocul livezii.

Ne aşezăm lîngă un copac. Onuţa înnoadă un fir de iarbă, iar eu nu-mi pot lua gîndul de la sfîrcurile ţigăncuşei.

— Auzi, Onuţa, tu ai vreo sfîrlează?

Mă bănuieşte că vreau să o fac invidioasă. Ştie că eu am un săculeţ de sfîrleze.

— Nu, da’ am cinci titireze, na!

— De unde ai tu cinci titireze? întreb eu, rege al tuturor sfîrlezelor din lume, indignat.

— Am spart ceasul de-acasă, na!

Rămîn descumpănit. Aşa ceva încă nu-mi trecuse prin cap. Mă jucasem şi eu odată cu un titirez de la ceas, dar îl căpătasem, la schimb, pe o undiţă de pescuit.

— Da, da’ sfîrleaza e mai fainã ca titirezele, spun eu fără convingere.

— Ba nu.

Mă enervez.

— Ba da. Şi, dacă vrei să ştii, eu vorbesc de alte sfîrleze. Sfîrleze care le cresc femeilor pe piept.

După o clipă de gîndire, Onuţa pricepe unde bat. Îşi trage tricoul peste cap şi rămîne goală pînă la brîu, privindu-şi curioasă pieptul.

Nu simt dorinţa să o ating. Pare cioplită din acelaşi buştean ca şi mine. Doar cu îngăduinţă pot

spune că-i ghicesc pe piept cele mai mici titireze din mecanismul unui ceas.

Onuţa nu se dă bătută.

— O să-mi crească cînd o să fiu mai mare.

— De unde ştii tu?

— Am văzut la sor-mea.

— Nu te cred.

Onuţa se ridică şi o rupe la fugă, îmbrăcîndu-şi tricoul din mers. Reapare după un sfert de oră cu soră-sa mai mare.

Mariana e mai mare, da-i mai proastă. E-o bîlbîită.

— Ce-ccee-ai sspus, mmăi?

— Că n-ai nici o sfîrlează.

— Ieeeu, mmăi!?

— Tu.

Onuţa se dezbracă prima, de parcă ar vrea ca prin goliciunea ei să pregătească dezvelirea senzaţională a sfîrlezelor soră-sii. Mariana sare şi ea din rochie.

— Uiitte, mmăi!

Sfîrleze n-are, dar titirezele ei sînt o evidenţă de netăgăduit. Simt cum mi se termină argumentele.

— Da' Aurica ţiganca are şi altceva.

— Ce-ccee-are, mmăi?

Arăt înspre chiloţii Marianei. Onuţa se dezbracă în pielea goală şi se examinează curioasă din cap şi pînă-n picioare. Apoi se dezbracă de tot şi Mariana.

Eu stau descumpănit ca-n faţa pozelor din revista *Cutezătorii*: „Ghiciţi deosebirile dintre cele două imagini alăturate". Lucrurile se complică şi mai mult – pe lîngă cele două imagini alăturate, mai am în cap şi imaginea vie de goliciune a ţigăncuşei Aurica.

Mă apropii şi le pipăi pe rînd pe cele două surori. Nu se opune nici una, ba dimpotrivă, par că mă îmbie să consult dovada palpabilă a neştiinţei în care trăisem pînă acum. De la Onuţa nu e de

învăţat mare lucru, dar înţeleg că de la Mariana pot începe un studiu serios, amănunţit.

— Ia uite, mmăi, ce pppăsssăriccă am! izbucneşte ea în rîs.

Uit pe loc şi de titireze, şi de sfîrleze. Trebuie să recunosc cinstit că o asemenea păsărică n-am mai văzut. Cînd îi ating puful cu mîna, simt cum mi se zburleşte părul pe cap. Refuz să-mi închipui ce s-ar întîmpla dacă aş mîngîia-o în acel loc pe Aurica.

Prin uimirea mea, Mariana îşi dă seama că m-a învins, dar doreşte să-mi dea şi lovitura de graţie:

— Ddda' ttu ai cccuc, mmăi?

Aproape că înţeleg la ce se gîndeşte, dar mă cuprinde ruşinea şi mă fac că nu-nţeleg o boabă.

— Am prins o dată un porumbel, na! caut să schimb subiectul.

— Ai cccuc în chichilloţ', mmăi?! Nnu în cocoppaci!

Simt că se stîrneşe orgoliul meu – deja – de bărbat. Mă dezbrac în pielea goală şi fetele mă controlează, la rîndul lor. Mă privesc şi constat cu uimire că n-am bănuit pînă acum să am un asemenea cuc.

Fetele pleacă chicotind. Eu îmi adun hainele, dar n-am puterea să mă îmbrac. Mă lipesc cu spatele de copac, trăsnit în moalele capului de marea mea descoperire, născută pe neaşteptate, ca un vîrtecuş într-o zi secetoasă de vară. Încerc să-mi revin, dar vîrtejul devine din ce în ce mai puternic, amestecînd în dansul lui clătinat imagini cu păsărici, sîni şi cuci.

Îmi revin, mă îmbrac şi încerc să mă joc cu cele două becuri pe care le-am găsit în groapa de gunoi a magazinului. Filamentul e rupt, nu mai am cum să le repar. Dacă filetul argintiu nu e turtit şi sticla spartă, cu puţină migală, pot face un bec aruncat să lumineze. Chiar am reuşit de cîteva ori. Acum îmi dau seama din priviri că nu se mai poate.

Mă întind pe iarbă şi încerc să mă dau din nou cu paraşuta. Nu mai merge. E prea multă lumină. Nu mai am chef. Lipesc urechea de pământ, încercînd să aud cum tropăie gîndacii. Sau greierii. Sau lăcustele.

Strîng din pleoape pînă mă dor ochii şi deodată îmi pare că prind un zgomot îndepărtat de sub pământ. Aha! O cîrtiţă! Mama-cîrtiţă, tata-cîrtiţă, băiatul-cîrtiţă. Mama-cîrtiţă găteşte în bucătărie. Are o tigaie în care prăjeşte cîteva rîme. Uaah! Ce greţos! Fum peste tot! Tata-cîrtiţă s-a şi supărat:

— Iar rîme! M-am săturat de rîme! Nu mai pun gura pe aşa ceva!

Ar vrea să doarmă în camera cealaltă, dar nu poate din cauza fumului şi de gura mamei-cîrtiţă:

— Dacă nu-ţi plac rîmele, du-te tu şi caută de mîncare! Leneşule!

Mama-cîrtiţă, tata-cîrtiţă, băiatul-cîrtiţă nu au ochi. Ei văd cu urechile. Mama-cîrtiţă apropie urechea de tigaie şi vede dacă s-au prăjit bine rîmele, tata-cîrtiţă are chef să audă ziarul, dar trebuie să plece după mîncare. Aşa că e nervos, îl apucă de urechi pe baiatul-cîrtiţă şi îl trimite la joacă. Băiatul-cîrtiţă sapă un tunel şi se întîlneşte cu fetiţa-cîrtiţă. Băiatul-cîrtiţă lipeşte urechea de fetiţa cîrtiţă şi îi vede sînii. Ea se joacă, se supără şi apoi pleacă, săpînd un alt tunel. Băiatul-cîrtiţă lipeşte urechea de tavanul tunelului, vrînd să vadă ce e afară.

Afară e Cătălin, care mi-a tras un şut în fund. Mă ridic şi alerg după el. Îi pun piedică şi ne încăierăm în iarbă. Îi trag cîţiva pumni, iau cîţiva pumni. Rămînem laţi, cu faţa în sus.

— Te-ai supărat?

— Nu, da’ tu?

— Nu.

— Vrei să-ţi spun ceva?

— Spune.

— Ce-mi dai ca să-ţi spun ceva?

— Nu ştiu, zi!

— Le-am văzut pe Mariana şi pe Onuţa în pielea goală.

— Nu mai spune! devine Cătălin mai interesat.

Îi spun tot.

— Prostule, vezi să nu le laşi gravide!

— Cum să le las gravide?

El ştie. E fiul unui cioban. Ştie cum rămîne o oaie gravidă. Îmi spune tot ce ştie despre cum stă treaba la oi. Îl ascult fără să scot un cuvînt.

— Vrei să spargem becurile astea două? îl întreb.

— Cum?

Legăm becurile cu fire de iarbă şi le atîrnăm într-un copac. Ne îndepărtăm, culegem mere de pe jos şi încercăm să nimerim. Cătălin sparge un bec şi mă supăr pe el.

— Pleacă la casa ta. Pe ăsta îl spargem mîine.

Rămîn singur şi încerc să sparg celălalt bec. Nu-l nimeresc. Mi se face foame şi mă duc acasă.

Mă caţăr pe gardul livezii şi o văd din nou pe bunica, împietrită în acelaşi loc: în faţa uşii de la bucătărie, cu o furcă de tors lîna în mîna dreaptă, ţintind spre pămînt. Habar n-am ce face. O pîndesc.

— Buunicaaa! Da’ ce faci acolo?

Bunica întoarce capul, rămîne cu mîna dreaptă în aceeaşi poziţie, iar cu stînga îmi face semne disperate să tac.

Tac, dar nu înţeleg nimic.

Deodată, bunica devine mai atentă, uită de mine cu desăvîrşire şi, din toate puterile, înfige furca într-un muşuroi de pămînt.

Apoi se întoarce victorioasă către mine:

— Cîrtiţa! Am prins cîrtiţa! Mama ei de cîrtiţă! Numai muşuroaie mi-a făcut toată ograda.

Ştiam că bunica are cîrtiţe, se tot plîngea de ele, dar nu văzusem nici una.

— Unde-i? o întreb eu.

— Vino repede-ncoace!

Dau la o parte ţărîna umedă şi scot cîrtiţa la lumină. Un şoarece mai mare, orb, negru.

— Pot s-o iau eu?

— Lasă, măi, spurcăciunea!

O rup la fugă acasă, fără să las cîrtiţa din mînă. Intru gîfînd în bucătărie.

— Mama, uite o cîrtiţă!

Ţipă la mine.

— Pleacă de-aici cu spurcăciunea!

Apare şi tata din camera de alături, mă ia de urechi şi mă trimite la joacă.

Lumea interlopă a brusturelui

Ţara avea nevoie de brusture. Nimeni nu ar fi putut spune cu exactitate de ce naiba tocmai de brusture avea nevoie ţara în acel moment, cert e că mie şi altor cîţiva pionieri năuci ni s-a părut o problemă de siguranţă naţională. Zic asta cu mintea mea de acum. Atunci simţeam doar că e ceva foarte important. Şi, dacă e să spun ceea ce cred pînă la capăt, mai degrabă rîvneam să-mi îndeplinesc cota de brusture pentru ţară din dorinţa de a-mi îmbogăţi palmaresul cu încă o distincţie pe care o ratasem în primară: *Roza vînturilor*. Cel puţin eu asta am auzit că se dă, în caz că aduci zece kilograme de brusture.

Asta e. O *Roză a vînturilor* suna grozav de tentant. Citisem într-o cărţulie că se dă ca premiu pentru orientare turistică, dar la şcoala din satul meu, unde învăţasem pînă într-a patra, nu s-a organizat un asemenea concurs. Sau s-o fi organizat, fără ştirea mea. Pe atunci aveam doar o vagă idee despre orientarea turistică. Unde mai pui că şcoala noastră nu avea în stoc decît medalii cu *Pionier de frunte*! Depăşeai planul la sticle şi borcane, o medalie cu *Pionier de frunte*. Luai premiul întîi, *Pionier de frunte*. Premiul doi, trei, menţiune, tot *Pionier de frunte*.

Cum şcoala noastră nu prea aduna popor prin clase (vreo nouă-zece în fiecare an), după ce se împărţeau premiile şi menţiunile, rămînea pe dinafară doar cîte un fiu de cioban care învăţa în clasa întîi să spună răspicat „mama“, în clasa a doua să recunoască anumite litere distincte ale alfabetului, într-a treia să desluşească la lectură cuvintele plurisilabice, într-a patra să-şi scrie numele aproape fără greşeală. De regulă, primea şi

acesta o medalie cu *Pionier de frunte*, de încurajare.

Cum să nu-ţi doreşti o *Roză a vînturilor*?!

Cînd ne-au scos la careu, grupaţi pe rînduri, în funcţie de clasă, nu bănuiam că visul meu din primară putea să devină realitate.

Jucam bîza cu băieţii din spate, cînd a apărut un profesor în faţa căruia nu aveai voie nici să clipeşti. Şi-a croit loc prin mulţime, pocnind vreo doi pionieri, de control, apoi a înşfăcat de curea un plod picat din lună, care nu călcase pînă atunci la şcoală, şi a ieşit cu el în faţă. În timp ce plodul atîrna în gol, dînd din mîini şi picioare, tovarăşul profesor s-a adresat mulţimii cam aşa:

— Linişte acolo în spate, că vă ia mama dracului! Musca! De mîine dimineaţă încolo, vă prezentaţi la şcoală cu cîte o pungă de brusture. Aţi auzit?!

— Daaaaaaaaaaa!

Prelung.

— Musca! V-a dat cineva voie să vorbiţi?!

Am cam îngheţat.

— Ce vă uitaţi ca plăvanii?! Ştiţi ce-i brusturele?!

— Daaaaaaaaaaa!

— De mîine dimineaţă într-o săptămînă, adunaţi fiecare cîte zece kilograme de rădăcină de brusture.

Cînd tovarăşul profesor i-a dat drumul de pămînt plodului disperat, ameninţînd-l că, dacă nu vine la şcoală cu brusture, îl bate de-i rade mămăliga de pe dinţi, am realizat cu toţii că situaţia nu-i tocmai rozã.

Ştiam ce-i brusturele. Eu chiar îi acordam o atenţie deosebită. Citisem o poveste pe care azi văd că nu o mai ştie nimeni: un moş şi o babă se trezesc sătui de somn. Afară, întuneric beznă. „Hai să vorbim pînă la ziuă!“ Vorbesc, vorbesc, pînă se

satură şi de vorbit. „Du-te pînă afară şi vezi ce-i“, îi zice baba moşului. Iese moşul afară. „Să vezi pacoste, babă!“, spune el. Iese şi baba din casă. Ce era? O frunză de brusture crescuse peste măsură, acoperind casa. O apucă baba şi moşul pe tulpina brusturelui şi, cînd ajung deasupra, soarele la amiază. Moşul şi baba rămîn pe brusturele care creşte întruna. La vreo două zile, apare un vecin. „Bă, fraţilor, nu vreţi să daţi o gaură în brusture cît să intre lumina soarelui la mine în curte?!“ „Cum să nu!“, sare moşul, binevoitor. „Da’ ce dai?“, întreabă baba. Dă şi vecinul ce are. Brusturele din curtea moşnegilor creşte, acoperă tot satul. Cei doi devin împăraţi ai brusturelui şi împart lumina soarelui după bunul plac, în funcţie de plata pe care şi-o permit sătenii. Faza e că, la un moment dat, din cauza prea multor găuri, brusturele se prăbuşeşte, iar împăratul şi împărăteasa brusturelui mor.

Asta e. Povestea mă întristase, dar măcar ştiam ce poate o frunză de brusture. Că brusturele are şi rădăcină era o problemă pe care mi-am pus-o abia atunci, cînd trebuia să aduc la şcoală cel puţin zece kilograme. Am socotit în minte că pentru o *Roză a vînturilor* se cuvenea să şi depăşesc planul.

După ce am terminat orele, tot drumul pînă acasă am pîndit prin şanţuri orice plantă cu semnalmente de brusture. Ioc! Parcă toţi brusturii, speriaţi de nevoile ţării, şi-au luat rădăcinile la spinare şi au tăiat-o peste graniţă. Ca să nu mai zic de sămînţa de scandal semănată între colegi. Dacă în celelalte zile mergeam grupat, agale, spre casă, atunci ne-am răspîndit, fiecare pe cont propriu, prin toţi boscheţii de pe marginea drumului. E drept că am găsit cîţiva brusturi rătăciţi, dar pămîntul era tare şi n-am reuşit decît să le smulg frunzele.

Acasă, am mîncat la repezeală şi am întrebat-o pe mama unde-i hîrleţul.

— Vezi că l-a lăsat taică-tu prin grădină, că a scos cu el nişte hrean.

Adevărul e că ne binecuvîntase Dumnezeu cu hrean cît cuprinde. În fiecare an tata îl scotea din rădăcină şi îl arunca la marginea cărării. Eu aşteptam să se usuce, ca să fie mai uşor, îl încărcam într-un cărucior cu rulmenţi şi îl aruncam la gîrlă. La răstimp de-o lună, hreanul răsărea şi mai viguros, ca semănat cu mîna.

Asta e! Nu mi-e greu să mi-l închipui pe Sisif cărînd hrean.

Doar Moş Cozonac fusese binecuvîntat cu brusture. Avea casa la naiba-n praznic, pe malul iazului. Acolo fusese vechea aşezare a satului, însă pe atunci nu aflai mare bucurie să fii pe direcţia oraşului, la drum. De două-trei ori pe an te cam călcau turcii, şi la dus, şi la întors. Mulţi s-au retras în actualul sat, spre păduri. O parte au fost convinşi ceva mai tîrziu, după ce i-au călcat nemţii, apoi ruşii, trăind într-un fel de *no man's land*, pe linia frontului.

Comuniştii doreau să-l tragă pe Moş Cozonac, unul dintre ultimii supravieţuitori ai vechii aşezări, la noua vatră a satului. Că nu poţi conduce o lume împrăştiată alandala. Îl împroprietăriseră pe-aproape de noi, cu un maidan pe care îl foloseam pentru fotbal sau ca scurtătură spre şcoală. Moş Cozonac nici nu se dădea dus de lîngă iaz, nici n-ar fi lăsat maidanul de izbelişte. El aştepta americanii, ca să fie lăsat în pace. Din cînd în cînd, manifestînd apucături duşmănoase de proprietar, venea cu parul în mînă, să-şi păzească locul.

Odată l-am prins într-o zi ploioasă, l-am ocolit cît am putut ca să ajung la şcoală, pînă am căzut într-un şanţ şi m-am umplut de noroi din cap pînă-n picioare. M-am întors plîngînd acasă şi i-am spus mamei că m-a trîntit Cozonac. Mama i-a pasat povestea lui tata, iar tata era cît pe ce să-i tragă

vreo două, într-o zi de duminică, pe cînd bietul om se întorcea de la biserică.

Acum, trimite-l pe tata să-i ceară voie lui Cozonac ca să scoţi brusture de pe maidanul lui. Tata şi-a blestemat zilele şi a plecat să-şi încerce norocul.

De cînd cu penuria de brusture, Cozonac rămînea şi noaptea pe maidan. Se formase coadă în faţa lui. Bunicul unuia dintre colegii mei fusese camarad de front cu el. Cîştigaseră şi medalii de eroi împreună.

— Ia, tată, brusture cît vrei!

Vreo cîteva odrasle îi erau neamuri. Unul era copil orfan-orfan (că taică-su se spînzurase în pădure, iar maică-sa îşi luase lumea în cap). Dă-i şi lui brusture! Altul era aproape orfan (c-avea tatăl la puşcărie pentru că fusese prins furînd porumb).

— Copilu', ia de-aici hîrleţu' şi scoate brusture!

Asta e cînd ai relaţii!

Tata m-a luat de mînă şi am ajuns la el – cum altfel?! – cu capul plecat.

— Da' frumos maidan mai ai, Moş Cozonac!

Prea tîrziu să-şi oprească extraordinara gafă: Cozonac nu suporta să-l numeşti cu porecla.

— Nu ţi-e ruşine să-mi zici aşa?! Că-s leat cu taică-tu, Dumnezeu să-l ierte!

Eu îmi făceam de treabă cu hîrleţul.

— Ei, săracu', s-a dus de tînăr! a prins tata ideea din zbor. Sînt şi eu vai de capul meu, orfan. Şi matale, leat cu tata, ai inimă să nu-mi laşi copilul să scoată nişte brusture? Hai, că-i trebuie la şcoală!

— Măi băiete, eu am inimă. Chiar am şi nişte probleme cu inima şi iau pastile, da' brusture nu pot să-ţi dau, că-mi mai cer şi mie neamurile.

— Hai, Moş Cozonac! gafă din nou tata. Uite-i plin maidanul!

— Porcule! izbucni Moş Cozonac. Ruşine să-ţi fie! Ce-ai crescut brusturele cu mine!? Să-ţi pui brusture în grădină, calicule!

Ne-am întors la hreanul nostru. Epuizasem din prima toate resursele de brusture din afara proprietăţii lui Moş Cozonac. Lucrurile s-au complicat şi mai mult. Ziua următoare am aflat că trebuie să aducem zece kilograme de brusture uscat, nu cum ne cade la mînă.

La şcoală, am avut îndrăzneala să susţin ideea tîmpită că nu prea se putea usca brusturele într-o singură zi. Actualul domn director m-a luat deoparte şi mi-a spus cam aşa:

— Măi băiete, eu aveam mare încredere în tine. Te văd elev sîrguincios! Eu doream să te trimit anul acesta la un forum pionieresc, că-s leat cu taică-tu şi sîntem şi neamuri, dacă nu mă înşel. Şi tu nu eşti în stare să aduni zece kilograme de brusture uscat?!

La aşa argumente nu am mai avut replică.

Cîteva zile mintea mi-a rămas întunecată, ca şi cum ar fi fost acoperită de o uriaşă frunză de brusture. Apoi, din senin, a apărut o gaură în frunză. Pusesem la uscat cîteva rădăcini pipernicite de brusture lîngă grămezile de hrean pe care trebuia să le car la gîrlă. Vedeam aşa: o grămadă imensă de hrean, cîteva rădăcini de brusture. Şi, brusc, am lipit cele două imagini între ele, realizînd că nu e mare diferenţă între rădăcinile uscate de hrean şi cele de brusture. Străfulgerat de idee, am umplut o sacoşă de hrean şi am pus deasupra cele cîteva rădăcini de brusture.

În dreptul directorului, la verificare, tremuram ca un infractor. Nu s-a prins. Mi-a trîntit una după cap şi mi-a spus:

— Vezi că se poate?!

Am punctat peste zece kilograme de brusture.

Asta e! Mai poţi înşela catastiful.

Am mers şi la forumul pionieresc, am primit şi *Roza vînturilor*, dar, ca să fiu cîrcotaş, trebuie să menţionez că la sfîrşitul anului am descoperit că

toţi cei din comună aveau în stoc numai *Roze ale vînturilor*.

Apoi a venit nebunia viermilor de mătase, pe care am s-o povestesc altă dată. Acum vreau să mai spun doar că toată povestea asta mi-a trecut prin cap atunci cînd am auzit că a murit Moş Cozonac. Unul dintre feciorii săi a încercat să se sinucidă cu pastilele sale de inimă. Băiatul lui a scăpat, dar Moş Cozonac a făcut o criză şi nu mai avea pastile. A murit de inimă.

Amintirile mele din al doilea război mondial

Să ne înţelegem, eu am trăit pe linia frontului. Bine, m-am născut ceva mai tîrziu, după ce din ruşi, nemţi şi români puşi pe fugă nu au mai scăpat decît poveştile. Iar linia frontului a rămas adînc săpată în amintirea oamenilor pe lîngă care am trăit.

Nici nu avea cum să fie altfel. La mine acasă, în livadă, existau urmele a trei tranşee. Într-una dintre acestea, la vreo doi metri sub pămînt, un vecin mi-a spus că zac nu ştiu cîte lăzi de muniţie, plus puşti şi pistoale îngropate de noi-nouţe, imediat după ce s-a terminat războiul. Cînd n-avem ce face, şi azi mai discut cu tata că ar fi bine să ne apucăm să scoatem la lumină puştile alea. Numai că ne e frică de problemele cu poliţia. Le lăsăm acolo. Îngropate, vor fi totdeauna ale noastre.

În fiecare primăvară, după ce aram grădina, căutam prin pămîntul reavăn şi mă alegeam cu o colecţie frumuşică de cartuşe. Le frecam de trotuar pînă căpătau lustru, apoi mă lăudam cu ele. Evident, existau şi păreri că, dacă le dai lustru printr-un asemenea procedeu, te pot schilodi prin explozie. Dar eu n-am auzit de oameni schilodiţi de cartuşe. Doar de obuze.

Fratele bunică-mii s-a dus să culeagă ghiocei prin primăvara lui ’45. Pe lîngă ghiocei a găsit şi o bombă extraodinar de utilă în gospodărie prin aceea că, în interiorul ei, se găsea nu ştiu ce substanţă pe care o puteai folosi la vopsitul lînii. A bătut bomba de o epavă de tanc uitată în pădure, pînă cînd i s-au împrăştiat toţi ghioceii, laolaltă cu mîinile, picioarele şi capul. L-au adus acasă într-o traistă, fără să se mai chinuie nimeni să găsească

toate piesele dintr-un puzzle care, chiar şi incomplet, trebuia îngropat creştineşte.

Un alt caz ar mai fi cel al unui gospodar mintos dintr-un sat vecin care a bătut coasa vreo douăzeci de ani pe un obuz înfipt în curtea casei. Pînă într-o zi.

Dar de oameni schilodiţi de gloanţe nu am auzit.

Le lustruiam şi făceam negoţ cu ele. Pe două gloanţe de puşcă şi unul de pistol, reuşeam să obţin o undiţă. Sau faimă printre puştii de seama mea.

Culmea gloriei am atins-o însă cu un obuz. Tot într-o primăvară, după ce a făcut tata o arătură mai adîncă, cu tractorul.

Scormoneam pămîntul la concurenţă cu găinile care căutau rîme. Concurenţă cam neloială: găinile culegeau rîme de pe urma săpăturilor mele, eu nu prea aveam şanse să dau de gloanţe dacă mă bazam pe un scurmat de găină. În fine, tocmai cînd eram pe punctul de a mă lăsa păgubaş de armamentul modern, hotărîndu-mă să mă întorc la praştia mea primitivă, palma mi-a alunecat pe spatele unui obuz de tanc ca pe cel al unui peşte. Poetizez. De fapt obuzul era cam ruginit. Şi ce m-am gîndit eu? N-ar strica să-i dau un lustru, frecîndu-l de trotuar.

M-am apucat serios de treabă. A trecut mama pe lîngă mine şi m-a întrebat într-o doară:

— Dar tu ce meştereşti acolo?

I-am răspuns şi eu tot într-o doară:

— Uite frec o bombă!

— Nesimţitule, a izbucnit mama, pocnindu-mi una după cap. Să nu mai vorbeşti prostii, că te omor cu mîna mea.

Mersi, dar nu era nevoie. Mă puteam descurca de minune şi singur.

M-am dus să-mi frec bomba pe prispă la bunica Agripina, cu un pietroi. Nu m-am pus bine pe treabă, că m-a şi observat. I-am stîrnit curiozitatea:

— Ce faci, măi, acolo?!

— Uite frec o bombă!

— Asta văd şi eu, că doar nu-s chioară. Dar ce fel de bombă?

Bănuiam doar:

— De tanc?!

Bunica a zîmbit superior:

— Aia?! Bombă de tanc?! Se vede că eşti copil. N-ai trecut prin război! Aia-i clar bombă de avion! Ia dă-o-ncoace! a cerut-o ea, cu un aer de om care se pricepe. Uite la aripioarele astea!

Bomba avea aripioare ca peştii.

— Ei?!

— Ei, ce?!

— La ce crezi că-s bune aripioarele astea?!...

Am strîns din umeri.

— La zbor! Le dădeau drumul din avioane…

— Dar ai văzut avioane?!

Iar o atinsesem la orgoliul ei de veteran de război.

— Păi, mamă, veneau stoluri de avioane – uite, dintr-acolo –, de întunecau cerul.

— Şi ce făceai?

— Fugeam!

— Cum, fugeai?

— Păi, trebuia să fug. Dacă stăteai locului era moarte sigură. Aşa a murit o prietenă de-a mea… Eu aşteptam să cadă prima bombă şi apoi fugeam să mă ascund în groapa făcută de ea. De obicei se întîmplă mai rar să cadă două bombe în acelaşi loc, spuneau soldaţii. Uneori, bombele nu explodau, se înfigeau în pămînt şi rămîneau acolo. Asta cred că a rămas aşa de pe atunci…

Bunica ţinea bomba în mînă şi o privea cumva hamletian. Şi-odată a început să bocească:

— Săracu’, frate-miu! Cu una din asta s-a dus şi el pe lumea cealaltă.

Ştiam ce urmează. Bocetul pe care îl trăgea bunica ori de cîte ori îi aduceam ghiocei, primăvara.

Mi-am luat bomba în braţe şi m-am cărat în drum, unde n-a durat mult ca să se adune

spectatorii.

Băieţii au venit care mai de care cu idei mai strălucite:

— Să-i scuturăm rugina bătînd-o cu un ciocan.

Ei, rahat, doar nu eram eu prost să turtesc cu ciocanul frumuseţe de bombă!

— Să facem un foc mare şi s-o aruncăm acolo.

Peste poate. Dacă rămîn după aceea numai cu un pumn de cenuşă?

Am primit şi o ofertă de schimb. Petrică se jura că fură el un afet de tun pe care îl folosea bunică-su drept scaun la veceu.

N-am apucat să ducem nici un plan pînă la capăt. A apărut un vecin, m-a luat de după cap şi mi-a confiscat bomba. M-am dus plîngînd acasă şi, seara, după ce s-a întors tata de la serviciu, l-am trimis să-mi recupereze bomba mea personală. A recuperat-o, dar n-a vrut să mi-o mai dea înapoi. Apoi a aruncat-o într-un pîrîu. Am mai căutat-o eu, nu-i vorbă, dar fără sorţi de izbîndă. Probabil că şi acum zace în mîl, în aşteptarea unui război sau a altui om care să-i ghicească povestea...

Apoi, la cîte-am auzit despre război, nu mi-a fost greu să mă închipui şi eu făcînd parte din el.

Sînt soldat Mardare.

Cînd am auzit că a început războiul, culegeam ghiocei în pădure. (Să nu vă gîndiţi la cumnatul meu care a murit după, pe cînd încerca să obţină un praf de vopsit lîna lovind o bombă de tanc.)

Am sperat să prind un post la bucătărie sau orice fel de muncă în spatele frontului. Am nimerit în linia întîi. Dacă mă întrebaţi cîţi oameni am împuşcat la viaţa mea, vă voi spune că nu-mi amintesc de vreunul anume. Trăgeam la întîmplare. N-am văzut om să cadă de glonţul meu. Am fost convins că, dacă merg cu Dumnezeu înainte, dacă nu împuşc pe nimeni, nici eu nu voi fi împuşcat.

Ce-mi amintesc e că, pe vremea cînd luptam contra ruşilor, uneori liniile de luptă erau atît de aproape, încît noi, duşmanii, puteam sta de vorbă prieteneşte. Nu era ordin să ne împuşcăm, nu ne împuşcam.

Noi rupeam ruseşte, ruşii rupeau româneşte.

— *Rumunski!* striga cîte un rus şi trăgea cîte un întreg încărcător în aer.

Adică ne arătau încotro să împuşcăm, cînd vom primi ordin de tragere.

Goleam şi noi cîte un încărcător în aer, în semn că am înţeles.

Într-o noapte fără ordin de tragere, mîncam liniştit din gamelă, cu ochii aţintiţi în întunericul din care ne pîndeau ruşii. S-a auzit un foc de puşcă. Unul singur. La scurt timp, m-a lovit peste frunte ceva ca o piatră. Am căzut de pe lada pe care stăteam mai mult de spaimă decît de lovitură.

Soldat Aldea de lîngă mine m-a ajutat să mă ridic, a căutat prin iarbă şi mi-a arătat un glonţ:

— Uite, Mardare, un pic dacă era fierbinte ăsta, te duceai în pizda mă-tii.

Sau, că tot veni vorba de pizda mă-tii, îmi amintesc că înaintam pe o cîmpie, prin iarba pînă la brîu. Eu, în faţă. În spate, doi gradaţi. Din urmă, am auzit şuieratul unui obuz. Îl ştiam prea bine. Ne-am trîntit cu toţii la pămînt. Obuzul a căzut la vreo trei metri în faţa mea. Venind din spate, obuzul a împrăştiat schijele înainte. Am scăpat nevătămat.

Unul dintre gradaţi s-a ridicat şi a crezut că bomba căzuse drept peste mine:

— Bă, s-a dus Mardare-n pizda mă-sii!

Eu n-am auzit vorbele în întregime, ci numai numele meu. Eram asurzit de bubuitură. Am prins doar partea în care fusesem strigat pe nume. Am sărit în picioare şi am luat poziţia de drepţi:

— Soldat Mardare! Să trăiţi! Ordonaţi!

Am scăpat. Am mers cu Dumnezeu înainte.

Sînt Ileana.

Eu din război atît îmi mai aduc aminte. Nemţii erau buni, ne dădeau ciocolată. Ruşii erau răi. Pe bună dreptate li se zicea porci. Ne furau toate animalele din ogradă. Puneau oile la fiert în nişte oale mari, întregi, cu tot cu lînă, fără să le mai cureţe. Le mîncau, cum spunea mama, Dumnezeu s-o ierte, cu tot cu talangă.

Singurul lucru bun pe care l-au adus ruşii au fost cămilele. Nu mai văzusem aşa ceva niciodată. Le ţineau într-o şură la Bulancea. Am fost şi eu şi m-am uitat la ele. Astăzi, cînd povestesc, nimeni nu mă mai crede. Parcă la cîte grozăvii au fost prin satul nostru cămilele mai lipseau.

După război, în ’45, a venit foametea. Mare pacoste. Fierbeam, de foame, şi frunze de vişin. Primeam ajutoare doar cîteva raţii de tărîţe. Fratele meu nu suporta tărîţele. Mai bine. Îmi dădea mie porţia lui.

Cît a ţinut foametea, el a vînat o găină care, Dumnezeu ştie cum, scăpase teafără din război. Era numai piele şi os. Se sălbăticise. Şi el, şi găina.

Fratele meu visa carne. Mă rog, visa la găina aceea numai piele şi os. Îi punea tot felul de căpcăni. N-a prins-o. A murit de scarlatină. Nu găina. El. Atît.

Sînt soldat Aldea.

Am fost cineva la viaţa mea. Am făcut parte din garda Regelui Mihai. Mare om! Într-o zi a venit Regele şi a dat mîna cu toţi. Eram bărbaţi frumoşi, toţi unul şi unul, ’nalţi de doi metri, aleşi pe sprînceană.

Acum, cînd sînt pe moarte, după Revoluţie, am auzit că vine Regele în ţară. N-am putere să mă duc nici pînă în ogradă. Dar m-aş ridica şi din morţi să-l mai văd o dată.

Ei, de moarte n-ai cum să te fereşti, dar din război am scăpat, că m-a păzit Dumnezeu.

Într-o zi am prins o şpioancă. O rusoaică frumoasă, cu coc mare, parcă o văd şi acum. Trebuia să o ducem nici nu mai ştiu unde. Eu şi cu soldat Nistor am urcat-o într-un camion mare, de război. O păzeam să nu fugă.

Mare noroc am avut. Glumeam cu rusoaica, făceam din sprînceană la ea. Nu ştia româneşte, dar rîdea întruna. Şi-odată a dus mîinile la spate, şi-a desfăcut cocul şi a scos din el un pistol. Şi l-a împuşcat pe soldat Nistor. Şi-a fugit. Eu m-am aruncat pe burtă, în camion. Dacă eram eu în faţa şpioancei, m-ar fi împuşcat pe mine. Dar eu am avut noroc. Pe mine m-a păzit Dumnezeu. Atît.

Sînt bunicul mamei mele.

Fata asta a mea, Catinca, nu şi-a găsit altceva de făcut decît să fie frumoasă. Oamenii gospodari au fete care mai de care mai urîte. Urlă cîinii cînd ies în drum. A mea, nu. Şi-a găsit ea să fie frumoasă, acum, în vreme de război. Mare necaz!

Cînd au venit ruşii, eu am învăţat-o cum să se ferească. Am dus-o repede lîngă vatră, mi-am mînjit mîinile cu funingine şi i-am uns toată faţa. Apoi am luat un foarfece şi i-am sluţit pletele. Mai-mai s-o chelesc.

— Aşa să stai pînă trec ruşii! i-am spus. Să ai grijă să nu te speli niciodată! Să nu care cumva să-ţi treacă prin cap să te piepteni.

Ţi-ai găsit cine să mă asculte. Nu mai sînt copiii de altădată! Păi, eu, bărbat, nu ieşeam din cuvîntul tatei. Şi ea, femeie, mă face de rîs. Doar mi-au şi spus vecinii:

— Mare primejdie te paşte! O să-ţi pună ruşii pielea pe băţ cu Catinca asta a ta, ai să vezi!

L-a început m-a ascultat fata. Avea grijă de dînsa. Îşi ciufulea părul, cît îi mai rămăsese, îl ungea cu untură. De două-trei ori pe zi, se dădea cu funingine pe faţă. Numai că o dată, cînd s-a dus la fîntînă după apă, a împins-o păcatul să se spele pe faţă. Atît i-a trebuit. Doi soldaţi ruşi au ieşit ca din pămînt:

— Ooo, *krasnaia*! *Haraşo-haraşo! Krasnaia!*

Şi de-atunci se ţin după curul ei.

Acum un ceas, au venit din nou la poartă. Beţi tun, cu mitraliera la umăr. Catinca a fugit în grădină. Cred că s-a ascuns în fîn.

Eu m-am urcat aici, în pod, ascuns după o coşarcă de lînă. Nenorociţii de ruşi au cotrobăit prin casă. Au tras focuri de mitralieră în tavan. Cît pe ce să mă ciuruiască. Au vrut să se urce şi în pod, dar am avut noroc. N-au găsit scara. Atîta doar că au aruncat prin gura podului o grenadă care a căzut în coşul cu lînă. Cred că de asta n-a explodat. Sau poate că au vrut doar să mă sperie. Nu i-or fi tras cuiul. Mai aştept puţin şi, dacă nu explodează grenada, mă dau jos şi mă duc s-o caut pe Catinca.

Sînt mama mamei mele.

Nu eram la fel de de frumoasă ca sor-mea, Catinca, că, de, cum nu-s toate degetele de la o mînă la fel, aşa nu-s nici surorile. Dar unui Friţ, ofiţer, îi cam plăcea de mine. Normal că mi-am dat seama, după cum se uita, imediat nemţii s-au aşezat în casa noastră şi noi ne-am dus să trăim în bucătărioara de lîngă şură.

Şi Friţ, cu ochii pe mine. Şi era bătrîn! Azi aşa, mîine aşa, dar nu îndrăznea nimic. Pînă într-un ceas cînd dă buzna în bucătărioară şi mă găseşte singură. Mestecam mămăliga. Ridic melesteul, să mă apăr. El că şvarţ, că marţ, încerca să mă ademenească pe limba lui, cu mîna întinsă spre mine.

L-am pocnit cu melesteul de nu s-a văzut. Nu s-a supărat. Adică n-a scos pistolul să mă împuşte, cum mă temeam. Dar părea că s-a amărît rău de tot. S-a dat, aşa, vreo doi paşi mai înapoi, a dus palmele la faţă şi şi-a frecat ochii. Îi curgeau lacrimile şuvoi, cît era el de ofiţer, cît era el de Friţ.

S-a căutat în buzunarul de la piept şi a scos ceva de acolo. Mi-a arătat o poză şi, să vezi minune: parcă eram eu, dar îmbrăcată aşa, mai ca o cucoană, cu o rochie înflorată. Şi-odată am înţeles: semănam leit cu fata lui Friţ. De-aia se uita săracul după mine. Mai să-mi dea lacrimile şi mie de mila lui.

Uite, vezi, nu-i frumos să judeci omul pînă nu afli ce-i cu el, chit că-i neamţ, rus ori român. Nici pe cel viu şi nici măcar pe cel mort.

Cînd a început iadul, cînd au prins să tragă cu bombe şi gloanţe din toate părţile, stăteau morţii pe marginea drumului ca nişte dovleci căzuţi din căruţă. Îi întorceam cu faţa în sus şi-i căutam în buzunarul de la pieptul mantalei. Toţi aveau acolo cîte o poză – părinţi, soţie, copii, neamuri... Dumnezeu să-i ierte, fiecare cu povestea lui! Dar ce să înţelegi dintr-o poză?

De oameni morţi nu-mi era nici scîrbă, nici frică. La cît de mulţi vedeai, ajungeai să te obişnuieşti. Dar să-ţi spun ce m-a scîrbit şi m-a înfricoşat cel mai mult la război... Uite-s femeie bătrînă, dar tot mai visez ce-am păţit atunci:

Era noapte, se-auzeau bombe căzînd peste sat, iar eu alergam singură peste cîmp, ca să-i ajung din urmă pe-ai mei, care fugiseră să se ascundă în pădure. Nu vedeam nici la doi paşi în faţă. Şi-odată simt că am călcat în ceva moale, că mă scufund ca-ntr-o mlaştină. M-am dus pînă la brîu. Şi-o duhoare de moarte m-a cuprins din toate părţile. Am pipăit cu mîinile în jur, pînă am dat de nişte oase. Căzusem în burta unui cal mort, putred. Îţi povestesc degeaba, că tot n-ai cum să înţelegi groaza mea. Pe lîngă asta, îţi spun, iadul cu pucioasă şi cazane de smoală e floare la ureche. Atît.

Sînt tatăl mamei mele.

Cînd au venit ruşii – mă apucă rîsul şi-acum de întîmplare –, tăiam lemne în curte. Am lăsat

toporul jos şi-am rămas încremenit, în picioare. Au intrat patru soldaţi şi-au început să umble peste tot – prin casă, prin şură, prin fîn –, vorbind tare între ei. Pe mine parcă nici nu m-au văzut.

S-au organizat repede: au găsit un cazan mare de aluminiu, au făcut focul în faţa casei, au împuşcat oaia noastră, au belit-o cu baionetele şi au pus-o la fiert. S-au aşezat în jurul focului, au scos din raniţe nişte clondire cu votcă şi s-au pus pe băut. Apoi s-au întors înspre mine şi m-au chemat, făcîndu-mi semne prietenoase cu mîna. Puteam să zic că nu mă duc? M-am apropiat de ei, iar unul mi-a întins rîzînd clondirul cu votcă. Puteam să zic că nu beau? Am tras o înghiţitură şi m-am strîmbat ca toţi dracii de tăria băuturii. Ruşii rîdeau în hohote de mine. Atît le-a trebuit. Pe rînd, fiecare mă punea să beau din clondirul lui. M-am îmbătat pulbere şi am căzut lîngă trunchiul de tăiat lemne. Cînd m-am trezit, nici urmă de soldat. Doar mama bocea lîngă mine, crezînd că m-au omorît ruşii.

Rîd şi acum, cînd îmi aduc aminte.

Mergeam cu bunicul prin zăpadă şi el îmi povestea de război. L-am întrebat dacă mai ţine minte ce făcea cînd a început.

— Apoi grija asta am eu. Război e de cînd lumea.

Poveste de Crăciun

Pe lîngă cauciucul de tractor, erau şi snopii de coceni furaţi de acasă. Focul se înălţa uriaş, dansînd, încurajat parcă de ritmul drăcesc al tobelor. Dacă îl priveam fix, întîi strălucirea lui mă orbea, apoi vedeam cum din el ţîşneau, unul cîte unul, ca nişte fii ai nopţii, copii urlînd de bucurie. Întunericul la fel de gros ca şi fumul de la cauciuc se împreuna cu flacăra, fătîndu-i pe toţi prietenii mei de joacă. Închideam ochii, aruncîndu-mă şi eu, chiuind, cu capul înainte, dintr-o parte într-alta a nopţii. Ca şi ceilalţi, ieşeam afumat, negru la faţă, cu genele pîrlite, rînjind, căzînd de-a rostogolul…

Înainte de Anul Nou, ne întîlneam pe un deal, la marginea satului, ca să „repetăm“ obiceiurile de iarnă, Capra sau Ursul. Învăţam, de-a valma, tot ce se poate învăţa: descîntece şi înjurături, cum să baţi toba şi să joci Ursul, cum poţi să fumezi fără să-şi dea seama părinţii. Săritul prin foc reprezenta maxima provocare, cea mai evidentă dovadă a curajului…

În seara despre care vă povestesc, „repetam“ Ursul. Mă simţeam cel mai important din grup, asta pentru că eu eram însuşi Ursul. Îmbrăcam un cojoc cu blana în afară, îmi puneam o mască cu bot de urs şi dansam în ritmul tobelor, al fluierului şi al cuvintelor strigate de toboşar:

Vine ursul după mine!
Hah-hah-hahah!
Să-i dau pîine şi măsline!
Hah-hah-hahah!...

Mă învîrteam în jurul unei bîte şi, din cînd în cînd, făceam cît mai fioros posibil: „Moorrr! Moooorrr!“ (în paranteză fie spus, nu cred să fi

impresionat pe nimeni; oamenii de pe la case rîdeau cu gura pînă la urechi ori de cîte ori produceam groaznicul meu mormăit)…

Obişnuita bucurie de a ieşi cu băieţii şi de a „repeta“ Ursul era dublată de faptul că în acea seară urma să vină Moş Crăciun. De obicei, Moş Crăciun apărea aşa: stăteam liniştit lîngă sobă, prefăcînu-mă nepăsător, ca şi cum nici măcar n-aş fi bănuit că trebuie să vină Moş Crăciun. Mama mă necăjea, zicea că n-o să mai vină, că de-acum sînt prea mare, iar tata rîdea pe sub mustăţi. Priveam neîncrezător cînd la unul, cînd la altul, aşteptînd semnalul. La un moment dat, tata se ridica de pe scaun, punea mîinile în buzunar şi repeta, an de an, exact aceleaşi cuvinte:

— Ei, eu trag o fugă pînă la mama, să văd ce mai face.

Ăsta era semnul magic. Consideram plecarea tatii o condiţie esenţială pentru apariţia lui Moş Crăciun. La scurt timp, se auzea o bătaie în geam, inima înlemnea în mine, cît de bucurie, cît de spaimă, mama deschidea fereastra şi odată cu frigul intra şi mîna nevăzută a lui Moş Crăciun, înşirînd cadouri. De fapt, la asta se reducea Moş Crăciun pentru mine: o mînă care oferă daruri. Mama ridica, pe rînd, darurile – mie îmi era frică să mă apropii prea mult! –, examinîndu-le cu un ochi critic, şi mi le îngrămădea în braţe. Mut de uimire şi de spaimă, uitam instantaneu poezia pe care trebuia să o recit şi, pînă să mă dezmeticesc, Moş Crăciun sub formă de mînă pleca de la geam…

Asociam plecarea lui Moş Crăciun cu venirea tatei. Tata intra înfrigurat pe uşă şi spunea că bunica se simte bine. Nu mică îi era mirarea cînd afla că, între timp, mă vizitase Moş Crăciun. Înşiram darurile în mijlocul casei, ca să le pot admira. Mama îşi păstra mina critică:

— Prost Moş Crăciun a mai fost anul ăsta!

Tata îi lua apărarea lui Moş Crăciun:

— Ei, săracu', a făcut şi el ce-a putut!

Dar mama părea neiertătoare:

— Tare mă tem eu că Moş Crăciun a băut din banii pentru cadouri!

Mie nu-mi păsa. O piatră să-mi fi adus Moş Crăciun şi mă făcea fericit. Conta gestul.

În seara aceea, bucuria şi spaima întîlnirii cu Moş Crăciun aveau să atingă o culme... Moş Crăciun urma să mi se arate în carne şi oase. Acasă mă aştepta o gaşcă de nepoţi ai vecinilor. Îi dispreţuiam pe toţi pentru că nici unul dintre ei nu ştia să bată toba. În plus, unul dintre băieţi, un nesuferit, susţinea că nici nu există Moş Crăciun. Mi-am promis că, la prima ocazie, îi trag o mamă de bătaie. Nu riscam să comit o faptă rea înainte de venirea Moşului.

Am început să jucăm cărţi, dar mintea nu-mi era la joc. Nici nu-mi puteam imagina cum arată Moş Crăciun în realitate.

În realitate, dacă aş fi avut prezenţa de spirit de a o urma pe mama, care se dusese într-o cameră alăturată, prin gaura cheii aş fi văzut următoarea scenă.

O femeie de vreo sută cincizeci de kile, numai în chiloţi, fără sutien, dîrdîind de frig (în „camera cealaltă" nu făceam niciodată focul), căreia mama îi fixează, cu elastic, o barbă uriaşă, făcută dintr-un caier de lînă. Mama se retrage în dreptul uşii, să privească din altă perspectivă, acoperind gaura cheii. Apoi se dă la o parte şi femeia cu barbă apare învăluită într-o perdea imensă, roşie. Se aşază pe scaun, ca la frizer, iar mama îi piaptănă părul zburlit, învîrtindu-se pe lîngă dînsa. Cînd termină, îi aşază pe cap un fes bombat, cu moţ. În final, văzut de la spate, Moş Crăciun, arată ca un om de zăpadă roşie, alcătuit din doi bulgări vădit disproporţionaţi, trup şi cap. Văzut din faţă, la cei doi bulgări de zăpadă se mai adaugă o pereche de gumari, o barbă lînoasă şi, imediat în apropierea bărbii, ochii…

Mama s-a întors din „camera cealaltă“, chicotind inexplicabil. Dacă aş fi avut prezenţa de spirit să privesc pe gaura cheii, cu siguranţă aş fi fost martor la scena de mai sus. Aş fi înţeles de ce chicotea mama şi, mai ales, aş fi înţeles de ce, după o lungă aşteptare în „camera cealaltă“, Moş Crăciun a izbit nervos cu pumnii în uşa de la camera în care ne aflam noi. Ne-am strîns cu toţii grămadă, împietriţi de spaimă… Tata a deschis uşa şi Moşul a intrat furios, ţinînd în mînă un sac de plastic:

— Ce dracu’ faceţi, s-a răstit el cu voce răguşită la tata, mă lăsaţi să crăp de frig afară?!

S-a repezit înspre sobă, a lăsat sacul, pentru a se putea încălzi la mîini. Noi am alergat în colţul opus, lîngă brad.

— Şi voi ce vă holbaţi aşa, ca proasta-n tîrg?! ne luă şi pe noi în primire.

Nimeni nu a avut puterea să răspundă.

— V-a tăiat popa limba? Sînteţi muţi?!

Am mişcat din cap că nu.

— Păi, spuneţi ceva lu’ Moş Crăciun!

Linişte.

Moş Crăciun şi-a tras un scaun, s-a aşezat şi s-a descălţat de gumari. Era desculţ.

— Hai, spuneţi o poezie, cîntaţi ceva, dacă vă aşteptaţi la cadouri!

Nimic.

— Bă, da’ eu vorbesc la pereţi?!

Cu ochii la cadouri, mi-am luat inima-n dinţi şi am făcut un pas în faţă.

— Brava! Uite cine are curaj! Halal de mă-ta că te-a făcut! Zi un cîntec!

— În ce limbă? am îndrăznit eu să intru în discuţie cu Moş Crăciun.

— Nu mă lua cu din astea, că nu mă interesează. Cîntă ce vrei!

Am cîntat *Frère Jacques*, cîntecul meu preferat, timp în care Moş Crăciun s-a mai încălzit, iar ceilalţi copii au mai scăpat de emoţii.

— Frumos, da' ceva pe româneşte nu ştii? Ceva de Maria Ciobanu, sugeră Moş Crăciun.

— Ştiu *M-am născut în trei Carpaţi* (asta înţelegeam eu, de la pick-up, în loc de *M-am născut între Carpaţi*), de Ion Dolănescu…

— Bine, bine… Altădată… Acu' mai lasă-i şi pe ceilalţi!

M-am întors în pluton şi, pe rînd, ceilalţi şi-au manifestat talentul în faţa lui Moş Crăciun. Momentul cel mai greu trecuse.

Între timp, băiatul care nu credea în existenţa Moşului mi-a dat un ghiont şi mi-a şoptit la ureche:

— Ăsta nu-i Moş Crăciun!… Ia uită-te la picioarele lui!

La piciorul stîng, Moş Crăciun avea două degete încălecate, exact ca Nana Lenţa.

Asculta nepăsător cîntecele şi poeziile copiilor şi, ridicîndu-şi barba peste cap, sorbea zgomotos, pahar după pahar, vinul pe care i-l turna tata. Atmosfera era cît se poate de destinsă.

— Bun vin! a zis admirativ Moş Crăciun.

— Cum a dat Dumnezeu, a răspuns modest tata.

— Şi-a dat mult? s-a interesat Moş Crăciun.

— Cît pentru Sărbători.

— Păcat! A mai băut Moş Crăciun vin, dar pentru ăsta mai c-ar sta toată noaptea la voi…

— Lasă, Moş Crăciune, a intrat şi mama în vorbă. Mai ai de colindat. Mai sînt şi alţi copii.

— Aşa-i cînd n-ai ce face! Mi-a trebuit să fiu Moş Crăciun!

S-a întors către noi.

— Gata-i, aţi terminat?!

— Daaa, am răspuns veseli, în cor.

— Cam slăbuţ! Nu prea ştiţi mare lucru! Învăţaţi numai prostii! Eu, cînd eram ca voi, munceam pe rupte, nu mă jucam toată ziua…

— Iartă-i, Moş Crăciune, a intervenit mama. Acu', dacă tot ai venit, împarte-le darurile!

— Las’ să ştie… Cîntam şi eu, cîntam tare frumos… Dacă n-aş fi răguşit, aş cînta şi acum ceva… Şi nu-mi dădea nimeni nimic… Cine să-mi dea? Bătaie, poate... Bă, eu munceam, nu glumeam. Primăvara, la prăşit, de dimineaţă pînă seara…

Unul dintre băieţi a izbucnit în rîs.

— Ce te rîzi, măi, nesimţitule! Aşa te-a crescut mă-ta?!

— Moş Crăciun nu prăşeşte, s-a explicat băiatul.

— Nu prăşeşte, pe dracu’! Ce ştii tu?!

— Nici măcar nu eşti Moş Crăciun! a continuat, obraznic, băiatul.

— Eu nu sînt Moş Crăciun?! s-a mîniat Moş Crăciun.

— Nu.

— Eu?!

— Nu.

— Apoi, dacă nici eu nu sînt Moş Crăciun!

S-a ridicat, a prins sacul de fund şi l-a deşertat în mijlocul camerei:

— Na-vă-n pizda mamii voastre de draci!

Şi-a încălţat gumarii şi a ieşit mai furios decît la venire. S-a întors din drum şi ne-a ameninţat:

— Eu mi-am dat toată osteneala! Să-l mai aşteptaţi pe Moş Crăciun la paştele cailor…

Şi, pe bună dreptate, de atunci, Moş Crăciun nu a mai venit niciodată.

Paişpe ţigări

1. *O întîlnire*

Drumul era pustiu, înainte şi înapoi vedeai răsărind din colb fire transparente de arşiţă, de-o parte şi de alta – porumbii scheletici, cu spicul plecat, cu frunzele înţepenite de-a curmezişul tulpinii. O armată de soldaţi care se predau.

Apoi, la un capăt de drum am apărut eu. Păşeam mărunt, cu călcîiele alipite, cu vîrfurile picioarelor depărtate, încercînd să imprim în praf o urmă ca a unui cauciuc mare de la tractor. Tot priveam înapoi, verificam rezultatul şi nu eram deloc mulţumit. Chibzuind mai bine, mi-am dat seama unde greşeam: V-urile lăsate în praf de cauciucul unui tractor arată mai degrabă a Y-uri. Pentru a reuşi să fac asemenea urme, unul dintre călcîie trebuia potrivit pe la mijlocul celeilalte tălpi.

Am probat şi noua metodă, dar tot nu mi-a plăcut cum iese. Am renunţat imediat ce mi-am dat seama că merg caraghios, fără nici un rezultat credibil. Aşa că am hotărît să-mi continui drumul păşind precum Charlie Chaplin.

Tocmai cînd m-am aplecat să culeg un băţ, un baston potrivit personajului întruchipat, m-am simţit urmărit. La vreo douăzeci de metri în faţă, apăruse ca din senin un alt copil oarecare, poate deosebit de mine doar prin aceea că era ras în cap.

Chelul mă inspecta neclintit, în tăcere, ţinîndu-şi pumnii strînşi în dreptul pieptului. Părea că vrea să mă atace, dar şi s-o rupă la fugă înapoi, în acelaşi timp. Nu-l cunoşteam, sigur nu-l mai întîlnisem vreodată. Mi-am strîns şi eu degetele pe băţ, ridicîndu-l ameninţător deasupra capului, dar în aceeaşi postură de om care vrea să atace şi, totodată, s-o rupă la fugă înapoi.

Dar iată că întîmplarea – sau propriul orgoliu rănit sau treburile importante pe care le aveam de făcut în direcţii opuse sau toate la un loc – ne-a încrucişat nemilos drumurile. Rînd pe rînd, ca pe o uriaşă tablă de şah, am început să înaintăm timid unul spre altul.

Chelul s-a aplecat, a căutat zadarnic în jurul său un băţ ori vreun bulgăre, aşa că nu a avut de ales şi a ridicat din colb o balegă uscată, pregătindu-se să mi-o arunce în cap. Aştepta reacţia mea. M-am mutat un pas în lateral, înspre lanul de porumb, şi am mai făcut un pas înainte. Chelul, la fel.

Am avansat fiecare pe marginea lui, pînă cînd distanţa dintre noi s-a micşorat îngrijorător de mult. Amîndoi tremuram pe picioare, am fi vrut să ne privim ochi în ochi şi poate chiar am fi făcut-o dacă aceştia nu ar fi fost înecaţi în transpiraţia care ni se scurgea de pe frunte. Însă nici eu, nici celălalt nu dădeam semne că intenţionăm să părăsim ruşinos tabla de şah.

Am rămas aşa, încremeniţi – cîteva secunde cît o veşnicie –, ameninţîndu-ne reciproc, unul cu o balegă uscată, celălalt cu un băţ.

— Dacă tragi, trag!

— Şi eu la fel!

Apoi, ca şi cum ne-am fi înţeles brusc între noi, ne-am strecurat unul pe lîngă altul şi am rupt-o la fugă în direcţii opuse.

2. *Elicopterul*

Rap-rap! biscuiţii în gentuţa mea de tablă. N-am mai văzut gentuţe din acelea. Nimeni nu-şi mai aminteşte de ele, încît pînă şi eu am ajuns să cred că gentuţa mea de tablă a fost o închipuire.

Rap-rap! biscuiţii în gentuţa mea de tablă, pentru că trebuia să fiu primul la grădiniţă. Îmi venise rîndul la elicopter.

În grădiniţă erau cîţiva saci de cuburi din lemn, trei păpuşi zdrenţuite şi un elicopter din plastic. Cînd îi mişcai roţile, i se învîrtea elicea. Toţi copiii

se plictiseau de cuburile din lemn şi de păpuşile zdrenţuite. Stăteau împrejurul celui care se juca singur cu elicopterul şi-l priveau cu invidie, aşteptînd să le vină rîndul.

Rap-rap! biscuiţii în gentuţa mea de tablă, pentru că trebuia să fiu primul la grădiniţă. Îmi venise rîndul la elicopter şi n-aveam de gînd să-l mai dau înapoi. Voiam să-l fur. Tovarăşa educatoare mi-a dat elicopterul în grijă, dar calculele mele s-au dovedit greşite. N-aveam cum să rămîn singur, mai toţi copiii ajunseseră înaintea mea, în speranţa că eu sînt bolnav şi n-o să pot veni. Dar am venit.

Mă jucam pe trotuar şi copiii mă urmau oriunde, cu priviri invidioase. Am plecat la veceu cu elicopterul în mînă, fără ca ceilalţi să bănuiască ceva. Am ieşit plîngînd şi-am mers la Tovarăşa să-i spun c-am scăpat elicopterul în veceu... N-am mai putut să-l scot, gaura e prea adîncă...

A trebuit să cer douăzeci şi cinci de lei de-acasă şi să mă joc singur, pentru că nimeni nu mă mai înghiţea după nenorocirea cu elicopterul (chiar şi cei din clasele primare aveau ciudă pe mine; elicopterul trecuse şi prin mîna lor, dar nimeni nu fusese atît de năuc încît să-l strice sau să-l piardă).

Apoi multă vreme m-am jucat singur de-a avionul – deschideam braţele şi alergam contra vîntului, imitînd zgomotul de avion – şi eram mulţumit, fericit chiar: vuum-vuum! Pentru că în spatele veceului era un gard, iar între gard şi veceu nişte bălării şi nimeni nu bănuise că am ascuns elicopterul acolo şi l-am luat pe urmă acasă.

3. *Prima iubire*

N-aş putea spune cum arăta fata şi nici măcar cum o chema. Mi-a plăcut pentru că nu era de pe la noi. Venise cu părinţii, de la oraş. Vorbea altfel decît prin părţile noastre şi asta îi dădea o aură aparte. M-am chinuit să-i intru în graţii, dar nimic. Parcă nici nu existam pentru ea. Aruncam cu mingea prin

preajma ei. Dimineaţa veneam primul şi-i opream cele mai apreciate jucării. Le lua fără să se uite la mine, fără să-mi mulţumească măcar. Şi cu ce credeţi că am cucerit-o?

Alături de grădiniţă se construia nu mai ştiu ce chestie. Ne mai jucam pe-acolo, mai vorbeam cu muncitorii. Pe mine mă fascina aparatul de sudură. Intram într-o încăpere întunecoasă, după muncitorul cu vizieră de cavaler – asta mi se părea mie că e masca de sudor, după cum văzusem într-o carte cu poze –, şi mă uitam la scînteile sudurii. Îmi plăcea că, multă vreme după ce ieşeam, nu mai vedeam aproape nimic. Îmi rămînea în memorie doar o pată luminoasă care-şi schimba culorile. Şi, cu descoperirea mea miraculoasă, m-am dus direct la fetiţă:

— Vrei să ne uităm la sudură?

N-a înţeles despre ce e vorba, însă mi-a răspuns cu un *da* hotărît. Ne-am luat de mînă, am ajutat-o galant să treacă grămezile de moloz, pînă în camera cavalerului sudor. Jocul cu privitul sudurii i s-a părut şi ei din cale-afară de grozav. Nu ştiu cît am privit la sudură, dar asta părea că ne-a legat pentru totdeauna.

Cînd am ieşit, pata multicoloră ne juca în faţa ochilor şi noi ne prăpădeam de rîs. Pînă să plecăm acasă, ni s-au umflat ochii şi ne curgeau lacrimile întruna. Am stat vreo cîteva zile în pat, cu un bandaj din cartofi în jurul ochilor.

Idila n-a durat prea mult. Din păcate, părinţii fetei s-au mutat repede înapoi la oraş.

Nici o iubire nu-i veşnică. Cu atît mai puţin prima.

4. *Păcătoşii nu put*

Părerile noastre erau împărţite:

— E iepure.

— Nu, băi, e şoarece

— Vă spun eu, e cîrtiţă.

Încă nu hotărîserăm ce animal putea fi, dar căzuserăm de acord că trebuie să-l salvăm. Abia îi zăream botul. Nu mai putea rezista mult în duhoarea care venea din groapa de vreo trei metri adîncime (una săpată pentru a înlocui un stîlp de curent electric).

Am făcut rost de-o frînghie, am fixat-o chiar de stîlp şi, drept răsplată, am fost băgat la înaintare pe post de erou salvator. Aveam presimţirea că, după ce cobor, voi urla ca Vitoria Lipan, atunci cînd l-a găsit pe bărbat-su într-o rîpă. (Văzusem nu demult filmul şi mă cam speriase. Am visat vreo cîteva nopţi la rînd urletul ei din rîpă, cînd a dat de craniul despicat cu baltagul.) Dar hai să fim serioşi, cine ar fi despicat capul unui iepure – ceea ce credeam eu că e în groapă – cu baltagul, încercînd apoi să-şi ascundă crima?

Pe măsură ce coboram, duhoarea devenea tot mai insuportabilă. Am atins fundul gropii cu tălpile şi m-am lipit cu spatele de perete. Ceilalţi stăteau pe burtă, cu ochii aţintiţi pe mine, gata în orice clipă să o rupă la fugă. Am cerut un băţ şi am început să răscolesc ţărîna. Au apărut nişte ţepi. Ca un iepure care în loc de blană avea ţepi.

Chiote de bucurie. Nu mai văzuse nimeni pînă atunci un arici. L-am scos pînă la urmă afară într-o găleată pe care au adus-o băieţii. Am ieşit şi eu, plin de mîndrie, ca un întors de pe lumea cealaltă.

— Pute-aşa pentru că e mort, c-aşa miros morţii, ne-a explicat un trecător.

Ne-am gîndit că moartea pute-al dracului de urît.

Ca un contraargument, le-am povestit băieţilor că văzusem eu o dată o femeie moartă, la o dezgropăciune. Nu rezistasem tentaţiei de a arunca măcar o privire. Nu m-a speriat imaginea sicriului cu lemnul putrezit, craniul şi scheletul cu zdrenţe. Nu, ci – chestie pe care a dezbătut-o îndelung toată lumea din sat – faptul că femeia, deşi îngropată de şapte ani, avea un picior neputrezit.

— Şi i-ai văzut piciorul?

— Da.

— Şi cum arăta?

— Ca a' unui om viu.

Multă vreme după aceea aveam să visez acel picior viu, lipit de trupul unui schelet. Au existat mai multe variante care explicau situaţia: că femeia s-a ocupat de farmece în tinereţe şi Dumnezeu a însemnat-o abia după moarte; că a fost blestemată pentru că-şi bătea propria mamă, lovind-o cu piciorul; că a făcut injecţii în acel picior înainte de moarte şi totul i se trăgea de la medicamente şi, în sfîrşit, că acel picior era pur şi simplu sfînt. După ce au îngropat-o la loc, explicaţia definitivă a rămas că femeia ar fi fost vrăjitoare, o păcătoasă.

— Şi puţea?

— Absolut deloc.

Se vede treaba că păcătoşii nu put cînd mor, am concluzionat noi.

Ariciul însă, la duhoarea pe care o stîrnea, cam nu avea păcate. Drept care i-am făcut o groapă în fundul grădinii şi l-am îngropat creştineşte.

5. *Huştiuliuc*

Ştiu, sună a interjecţie, dar e un nume. Era celebru pentru prostia lui: spărsese o dată magazinul cu toporul, direct prin perete, şi furase doar două pachete de ţigări.

O singură dată am avut treabă cu el, o singură dată am schimbat cîteva vorbe.

L-am găsit pe marginea şanţului, într-o poziţie de om căzut dintr-un avion: pe burtă, cu o mînă prinsă sub el, cu cealaltă, încleştată în firele de iarbă, ca şi cum s-ar fi agăţat cu disperare de un colac de salvare, ca să nu se ducă la fund.

I-am dat tîrcoale împreună cu prietenul meu Petrică, ca rechinii, însă nu aveam curaj să ne apropiem prea mult. Puţea îngrozitor.

— Ei! l-am strigat.

N-a arătat nici un semn că ne-ar fi auzit. Nici nu părea să respire.

Fără să-mi comunice şi mie intenţiile, Petrică s-a desprins în viteză de lîngă mine şi i-a tras un şut în cur.

Am fugit pe sub gard în curtea mea, ne-am contopit cu peisajul.

Linişte.

Am trecut nou în drum, pe sub gard, ca şobolanii. Huştiuliuc părea mort. Ne-am prins cu degetele de nas, l-am împins cu picioarele şi l-am întors cu faţa în sus. Din mîna prinsă sub el a căzut o sticlă de ţuică, aproape goală.

Cît ne-am mai învîrtit pe-acolo, am găsit o broască într-una din bălţile şanţului. L-am descălţat de-o cizmă şi i-am plasat broasca în ea. Apoi ne-am dus la joacă.

Pe seară, l-am găsit în acelaşi loc. L-am zgîlţîit eu de umeri:

— Hei, bădie, scoal' şi te du acasă!

S-a ridicat bezmetic, şi-a încălţat cizma şi a pornit legănîndu-se la vale.

După vreo douăzeci de metri, s-a oprit brusc, s-a descălţat de cizmă, a scuturat broasca turtită, a luat-o în mînă şi a aruncat-o înspre mine:

— Te bag în Dumnezeu' mă-tii!

6. *Stop-poziţie*

Pun pariu că tata m-a purtat la meciurile echipei comunale încă de pe vremea cînd abia făcusem ochi. De la stadiul de legumă am trecut brusc la cel de animal feroce care huiduia cu bulgări echipa adversă. Era bună, numai că se confrunta cu două mari probleme. Prima, că juca într-o divizie din care nu mai avea unde să retrogradeze. A doua, că avea o singură minge care cădea la fiecare aut în grădina unei babe deloc iubitoare de fotbal.

Un meci ţinea de dimineaţă pînă după-amiază, cu mari întreruperi în care cavalerul fluierului şi

jucătorii purtau negocieri dure cu baba, ca să nu le taie mingea.

Am avut şi o scurtă carieră de jucător „profesionist“ într-o bătaie pe viaţă şi pe moarte cu reprezentativele de tineret ale satelor învecinate. În primul sat am bătut la scor, dar am luat bătaie după meci. A trebui să fug fără tenişii de care mă descălţasem în timpul partidei, ca să nu-i stric. În satul reşedinţă de comună s-a întîmplat exact pe dos. Am jucat şapte la şapte pe terenul lung de o sută de metri, cu porţi standard, al seniorilor. A fost singurul meci în care, caz rar, fiecare jucător se ruga să stea în poartă. După două-trei incursiuni către careul advers te întorceai frînt ca după război. Noroc că inventaserăm o regulă: mai strigam „Stop-poziţie!“ şi „îngheţam“ care cum eram răspîndiţi pe teren, ca să ne tragem sufletul. Am încasat-o sec cu vreo 23 la 0, dar nu acesta mi-e marele regret.

Plecasem din careul propriu, am driblat tot ce mi-a ieşit în cale, inclusiv portarul advers, dar în faţa porţii goale, lată de şapte metri şi înaltă de doi, mi s-a tăiat respiraţia şi n-am mai avut putere să împing mingea dincolo de linie.

7. *Lecţia de şah*

La un moment dat am apărut pe marginea şanţului cu o tablă de şah în mînă.

Şah învăţasem de la var-mea. Învăţasem, vorba vine, ştiam doar mişcările de bază şi că „regele nu se mănîncă“. Adică pierdeam tocmai esenţa. Jucam ore întregi cu var-mea, declanşînd un adevărat măcel pe tablă: cîştiga cel care reuşea să mănînce primul piesele celuilalt, exceptînd regele, care, după cum am spus, mînca într-o veselie, dar „nu se mînca“.

Experienţa de pe marginea şanţului s-a dovedit din prima dramatică.

Un vecin tractorist, după două mutări, mi-a spus sec:

— Şah! Mat!

De *şah* mai auzisem, *mat* mi se părea un cuvînt străin, cu atît mai ciudat cu cît era spus de un om al cărui vocabular de bază era sub nivelul celei mai jmechere gorile văzute de mine la *Teleenciclopedia*.

— Cum adică mat?

— Adică te-am caftit! a exclamat el rupt de fericire.

— Păi, mai am o mulţime de piese pe tablă !

Abia el mi-a explicat cum stă treaba cu matul. Asta m-a călcat pe bătături, mi-a terfelit orgoliul de premiant şi m-am pus pe studiu. Habar n-am de unde am făcut rost de-o carte de şah. Atunci am auzit de Karpov, de Alehin, de rocadă, de tot ce vrei. După vreo lună m-am întors pe marginea şanţului şi am produs rumoare. I-am fript fără drept de apel şi pe tractorist, şi pe băiatul vînzătorului din sat, karpovii satului.

Tractoristul nu m-a mai bătut niciodată, pe băiatul vînzătorului îl lăsam să mai cîştige o partidă din zece, că nu-mi mai dădea tat-su portocale cînd se aduceau la „comparativă“.

Am fost regele neîncoronat al şahului pînă s-a întors Şoşoi din puşcărie.

Şoşoi stătuse vreo nouă ani la pîrnaie, din cîte îmi amintesc, pentru o nimica toată: snopise în bătăi o căruţă de oameni, dintre care unul a găsit de cuviinţă să-şi dea obştescul sfîrşit.

Auzisem că s-a întors, dar nu-l văzusem niciodată.

Ca de obicei, într-o duminică, jucam şah, la şanţ, cu tractoristul şi cu băiatul vînzătorului. Brusc, aceştia s-au ridicat în picioare şi au spus inexplicabil:

— Eu mă duc...

— Parcă şi eu am nişte treabă.

Eram în mijlocul unei partide, cum dracu’?

Am rămas mirat, privind la piesele desfăşurate, calculînd în cîte moduri puteam cîştiga partida

aceea. Apoi pe tablă s-a proiectat umbra unui om. M-am întors.

În dreptul soarelui, acoperindu-l cu desăvîrşire, era o matahală care m-a întrebat:

— Da' ce faci?

— Joc şah.

— Da' singur?

— Dacă n-am cu cine...

— Joc un joc şi eu?

Puteam să-l refuz?

Nici nu m-a lăsat să rearanjăm piesele. A intrat în partidă şi, în ciuda avantajului meu zdrobitor, m-a făcut varză.

— Mai jucăm una? îl întreb enervat.

— Mai.

Varză din nou. Adio visul meu de a-i da lecţii lui Karpov. Şoşoi mă băgase în ceaţă. Am mai jucat cu el zeci de partide, dar n-am reuşit să-l bat nici măcar o dată. Mă fascina faptul că nu se plictisea niciodată. Juca şah ca şi cum s-ar fi mutat într-o altă pîrnaie în care oricum nu aveai altceva mai bun de făcut decît să joci şah. Nu am schimbat niciodată vreun cuvînt care să nu fi fost legat de joc, deşi eram curios să-mi povestească tot ceea ce văzuse. Şi nici n-am mai avut şansa să-l bat.

După Revoluţie, cînd s-au împărţit pămînturile, s-a certat cu soră-sa de la o bucată de vie. O doreau şi el, şi soră-sa de la oraş. De ciudă, Şoşoi s-a spînzurat de un copăcel din mijlocul viei.

Nici n-a avut destul loc pentru a se spînzura gospodăreşte. L-au găsit mort într-o poziţie chinuită, atingînd pămîntul cu picioarele.

8. *Bunicii mei, Yorick şi Hamlet...*

Pe bunicul din partea tatălui meu nu l-am cunoscut niciodată. A murit cînd avea tata vreo cincisprezece ani. Nici mare lucru n-am reuşit să aflu despre el. De la bunica mi-a rămas în cap o vorbă, rostită cu obidă:

— A murit ca prostu', muncind pentru alţii.

De la tata am aflat că, dacă ar fi trăit bunicul, am fi dus-o mai bine. N-am înţeles niciodată de ce – eu am dus-o bine oricum –, dar tata, săracul, şi astăzi e-n stare să se plîngă la serviciu că-i vai de capul lui, orfan, ca să-l scoată ăştia mai repede la pensie. În rest, mi-am făcut o oarecare impresie despre el, dintr-o poză. Una din aia, sepia, cu crăpături, în care bunicul – îmbrăcat jandarm – stătea mîndru, în picioare, alături de cîţiva „colegi“. În faţa lor, aşezat în genunchi, legat la mîini, şi mai mîndru, era un hoţ faimos la vremea lui, pe care tocmai îl prinseseră. Drept să spun, mai degrabă îmi amintesc mustaţa şi privirea bucuroasă ale hoţului, modul teatral în care stătea el la pozat – se vede treaba, un eveniment unic în viaţa lui. Ştia sau nu ştia ce-l aşteaptă? Habar n-am. Am înţeles însă că după poză a fost executat. Pe bunicul din partea mamei l-am prea bine cunoscut. Nu insist. Hai, poate doar să zic de felul în care ameninţa el pisica, atunci cînd o prindea că-şi bagă nasul prin oale:

— Mîţă, dacă te trîntesc o dată de pămînt, fac două din tine.

Mă amuza ideea că bunicul poate da cu mîţa de pămînt, reuşind să obţină prin procedura asta două exemplare identice – îmi închipuiam eu, ceva mai mici, dar capabile să-şi ducă viaţa separat –, ca la diviziunea parameciului.

Mi-a povestit maică-mea că bunicii mei s-au cunoscut pe vremea cînd nici prin cap nu le trecea că vor fi cuscri, că vor avea nepoţi comuni – bunicul din partea mamei l-a găsit pe bunicul din partea tatălui în pădure, cu un picior rupt, peste care îi căzuse un buştean. L-a cărat în spate pînă la pădurar şi de-acolo l-a dus cu căruţa la spital...

Sărim în timp, după ce s-au căsătorit părinţii mei, moment în care se împlineau şapte ani de la moartea bunicului din partea tatei şi a avut loc „dezgropăciunea“... S-au adunat ai mei la marginea gropii, a fost o slujbă de pomenire, s-au

servit nişte vin, ţuică şi celelalte, a plecat popa, iar bunicul din partea mamei a sărit în groapă şi a luat în mînă craniul, mîngîindu-l:

— Măi cuscre, măi, să nu vii matale la nunta copiilor?! Ştii ce frumos a fost? Mare păcat... Dar ţi-aduci aminte cum te-am cărat eu în spate?

Apoi, cumva stînjenit că vorbeşte numai el, s-a întors către tata şi i-a întins craniul:

— Uite, ia spune şi tu ceva lu' taică-tu!

Tata ce să mai zică?

9. *Război*

— Păzea, Dan Spătaru!

M-am culcat imediat la pămînt, ca pe front.

Zbîrrr!... Dan Spătaru pe lîngă urechile mele.

M-am ridicat şi am contraatacat în forţă:

— Verdiiiiiiiiiiiiiiiii!

Nu m-am mai uitat dac-am lovit ţinta şi m-am aruncat din nou pe burtă.

Linişte, dar ştiam că duşmanii se ascunseseră după gard. Nu aveam chef să mă mai ridic fără minime precauţii. Eram rănit destul de grav. Mă nimeriseră de două ori: Fraţii Petreuş la coaste, Romica Puceanu la piciorul stîng.

Şi muniţia îmi era pe sfîrşite. Mai aveam doar un Mozart şi un Beethoven. Adevărat, rămăsesem numai cu nişte ciudaţi, dar speram ca ei să fie arma mea secretă.

M-am tîrît peste bucăţi din Irina Loghin, Narghita şi Gică Petrescu pînă la adăpostul copacilor din livadă. La cîţiva paşi mai încolo, vară-mea, din aceeaşi echipă cu mine, se văita de ceasul morţii, ţinîndu-se cu mîinile de şale.

— Cine te-a pocnit!? am întrebat-o în şoaptă.

Mi-a răspuns cu glasul stins, de muribund:

— Ion Dolănescu...

Cum de aproape un an se stricase pick-upul şi nimeni nu s-a mai chinuit să-l repare, eu şi cu verişoarele mele ne-am gîndit să dăm un rost celor

vreo două sute de discuri rămase într-o cutie – proiectile de luptă.

Erau, pe de o parte, cele cu muzică populară – ale bunică-mii dinspre mamă –, pe de altă parte, cele cu muzică uşoară şi clasică – ale mătuşii mele de la oraş.

A fost măcel în spatele casei, nu glumă.

10. *O zi de lucru*

Bunica ne-a dat ceva de lucru – să culegem iarbă la iepuri, parcă – şi a plecat în treburile ei, amenințîndu-ne că jupoaie de vii la întoarcere dacă nu ne ducem sarcina la îndeplinire. Bine, asta era mai mult ca s-avem un ţel precis pe ziua respectivă şi să nu ne apucăm de prostii. Eu şi cu var-mea mai mică am luat-o însă în serios şi am propus să ghiftuim cît mai repede iepurii şi-apoi să ne vedem de-ale noastre. Var-mea mai mare ne-a privit dispreţuitoare şi ne-a apostrofat scurt:

— Sclavilor!

N-aveam vreun chef aparte să cădem de sclavi, dar parcă nici cetăţeni liberi jupuiţi de vii nu ne doream s-ajungem. Pe de altă parte, era la fel de limpede că var-mea mai mare are un plan.

— Şi ce faci? o întreb eu.

— Mai bine mă spînzur.

Cînd a văzut ce ochi mari am făcut noi doi ăştia mai mici, s-a dus în casă, a luat un fular, a ieşit cu el afară şi-a început să-l lege de-o creangă de copac. Var-mea mai mică a izbucnit în lacrimi. Ne-am unit lacrimile ca s-o convingem să renunţe. A acceptat cu greu, dar cu o condiţie: să mergem toţi trei pînă la serviciu la o mătuşă de-a noastră, inginer agronom la o seră îndepărtată, ca să mîncăm căpşuni. Aveam de-ales?

Pe drum, am uitat de spînzurătoare. Am alergat peste-un deal, ne-am oprit într-o vale şi-am privit îndelung în rîu, încercînd să apreciem cam cît peşte se ascunde acolo. Am văzut vreo doi, dar n-am putut prinde nici unul.

Cînd am trecut prin satul vecin, am remarcat într-o curte un mac înflorit foarte apropiat de gard. Am propus să-l fur. Am stat vreo oră ca să prindem un moment cînd nu mai trecea nimeni pe drum, apoi am băgat mîna printr-un ochi de sîrmă. Atingeam deja macul cu vîrful degetelor, cînd dincolo de grădiniţă s-a ridicat un cîine hămăitor. Din fericire, între el şi mîna mea mai era un gard despărţitor, tot din sîrmă. Din nefericire, cîinele căuta disperat o spărtură în gardul lui, iar eu nu mai puteam să-mi trag mîna pe care o strecurasem cu greu prin ochiul de sîrmă al gardului meu. În fine, javra mi-a cam tăiat unghiile cu dinţii, dar altfel am scăpat nevătămat.

Am ajuns într-o fugă la intrarea către seră, însă un nene nu ne-a lăsat să trecem. Cică n-auzise de mătuşa noastră, ditamai inginer agronom. Am făcut cale-ntoarsă.

Pe la apus, păşeam agale, tăcuţi, rupţi de foame pe malul rîului, iar eu mă întrebam serios dacă o să ne mai crească un alt rînd de piele, ca la şerpi, după ce ne jupoaie bunica. Cînd a apărut salvarea: în rîu, la cîţiva metri, plutea un peşte cu burta în sus (noi discutam atunci că are măcar vreo trei kile, dar azi mă cam îndoiesc de asta). Şi evident că bunica nu ne-ar mai făcut nimic dacă apărem acasă cu o aşa pradă.

Am făcut un lanţ uman, ţinîndu-ne de mîini, şi, cu ajutorul unei crengi, l-am tras la mal. Mirosea ca naiba, dar putea fi mîncat lejer, ne-am gîndit noi. L-am cărat cu rîndul pînă acasă. Am ajuns aproape noaptea, plini de solzi şi puţind a hoit, încît lu' bunica cred că i-a şi fost greaţă să se apropie de noi şi să ne mai jupoaie de vii.

11. *Muzică şi dans*

După cîteva repetiţii, deja mă făcusem remarcat la dansuri populare. Mă deranja puţin faptul că nu aveam muzică, dar tovarăşul învăţător a rezolvat problema. Pînă să se îndeplinească promisiunea cu

pick-upul, ne-a dat lecţii de lălăială care să ne regleze mişcările. Dintotdeauna muzica şi dansul s-au potrivit împreună. Simplu. La-la-la – trei paşi înainte – şi la-la – doi paşi înapoi. Mai complicat a fost cînd au apărut şi la-la-la-urile fetelor, dar ne-am descurcat.

La serbarea de sfîrşit de an am ajuns tot fără pick-up, dar nimeni nu-şi mai bătea capul cu asta. Ne obişnuiserăm să lălăim şi cînd ne întorceam în drum spre casă. Adevăratul necaz îl constituia costumul popular. Nu că n-ai fi găsit aşa ceva, dar, în general, bătrînii satului aveau costume de oameni maturi. Mie mi-a dat bunica o pereche de pantaloni de in care-mi erau cam largi subsuoară, un brîu lung de cîţiva metri, o cămaşă care l-ar fi încăput şi pe un luptător de sumo şi o căciulă de oaie care-mi cădea pe ochi, alunecînd peste urechi. Opincile – mărimea 42, cred – le-am împrumutat de la un vecin.

În ziua marilor emoţii, am început să mă echipez. Nu puteam tăia pantalonii, că se supăra bunica. I-am încreţit pe picior şi i-am înfăşurat de vreo cinci-şase ori cu brîul (pe care, iar, n-aveam voie să-l scurtez). Cămaşa am lăsat-o peste pantaloni, încît părea că purtam rochie. În opinci am îndesat nişte cîrpe şi le-am legat strîns. Căciula n-am vrut s-o port nici în ruptul capului – afară erau peste treizeci de grade – pînă la intrarea pe scenă.

De închipuit tensiunea. Trebuia să dansez pentru prima dată în faţa unui public numeros, ţinînd o fată de mînă, şi apoi să primesc premiu cu coroniţă. Scena deschisă – reprezentată de patru table de clasă, aşezate peste bănci – mă făcea să mă treacă toate apele. Mi-am potrivit căciula, mi-am tras pantalonii pe sub rochie, mi-am luat fata de mînă şi m-am repezit cu capul înainte, pe scenă. După cîţiva paşi (la-la-la – înainte, la-la – înapoi), am simţit brusc că mă piş pe mine. Am lălăit înainte cu gîndul că o să-mi treacă. M-am înşelat.

Am privit disperat către locul mamei, dar în ochii ei nu erau decît lacrimi de bucurie. Nu şi-a dorit nimeni vreodată mai mult decît mine să se termine un dans. Nici nu mi-am închipuit cît pot să îndur. După ce am terminat, au urmat minute întregi de aplauze şi tovarăşul învăţător ne-a pus să repetăm mişcările de final. La ieşire, am fost obligaţi să rămînem – să ne admire lumea – în faţa scenei. La poeziile patriotice am rezistat cu succes, dar, în final, la *Corul Vînătorilor*, unde lălăiau toţi copii din şcoală, panica pusese deja stăpînire pe mine.

Apoi, s-au dat premiile. De ceva noroc tot îmi părea că am parte. Eram într-a doua. Într-a-ntîia erau cinci copii. I-a premiat pe toţi şi s-a trecut la clasa mea. Cînd a ajuns la premiul cu coroniţă, tovarăşul învăţător a găsit de cuviinţă să insiste cu laudele asupra meritelor mele deosebite. Îi simţeam fiecare cuvînt ca pe un şut în vezică. M-am aruncat înspre el, i-am smuls diploma, cărţile şi coroniţa din mînă, m-am strecurat prin mulţime, lăsînd-o pe mama cu braţele deschise, şi m-am îndreptat cu toată viteza de care eram în stare atunci spre veceu. Am aruncat tot ce aveam în mînă în nişte tufari şi am intrat. Mi-am ridicat cămaşa-rochie, am desfăşurat de trei ori brîul, apoi m-am scăpat în iţari.

12. *Toba de ulm*

De două lucruri ai nevoie: o bucată de lemn de ulm şi o piele de viţel.

Ulm se găsea numai în pădure şi nu puteai să tai un copac pentru a face o tobă. A trebuit să aştept ca întîmplarea să arunce printre lemnele de foc ale părinţilor mei şi o bucată de ulm. Cînd am găsit-o, am privit-o mai mîndru decît Michelangelo, care vedea în blocul de marmură statuia lui David: în bucata asta de ulm zace o tobă.

A cioplit-o tata cu toporul, pînă a obţinut un fel de scîndură. Pînă aici a fost uşor. Dar cum să îndoi scîndura şi s-o transformi într-un cerc perfect pe

care să-l şi închizi, prinzîndu-l în cuie? Hotărît lucru, presupunînd că aş fi trăit cu tata de la începutul lumii, pentru noi roata ar fi rămas şi acum în stadiul de proiect. Tot ce-am putut obţine a fost un oval cumva pătrăţos pe care, din lipsă de altceva, l-am considerat foarte bun.

Ne mai trebuia o piele de viţel. N-am găsit-o, dar un vecin ne-a oferit cu generozitate o piele de porc, belit cu prilejul Crăciunului.

— Ce-are?! Tot piele e!

O săptămînă ne-am chinuit să întindem pielea pe cadrul oval din ulm. O trăgeam cu cleştele şi o prindeam în ţinte. Ne apropiam de finalizarea capodoperei.

După ce am bărbierit pielea, trebuia să mai aştept două zile pînă să bat toba, dar n-am înţeles prea bine motivul. Mi se părea că aşteptarea asta ar fi un ritual inutil. Drept care am decis să încălzesc toba şi s-o iau la bătaie. În apropierea focului, pielea s-a întins la maximum şi singura bubuială pe care am obţinut-o a fost cea a cadrului oval din lemn de ulm, care a plesnit în două locuri.

13. *Un miracol*

Ţin minte precis. Era cald, cald. Vară.

Mă jucam cu un amic în drum, trăgînd o creangă după noi, bucurîndu-ne de norii de praf care se ridicau în urma noastră. Mai ieşea cîte o gospodină care tocmai îşi atîrnase rufele la uscat şi ne trimitea pe la casele noastre, ne ameninţa că ne spune lu’ mama, dar pe noi ne durea în cot. La un moment dat, am zărit o chestie ciudată pe cer. Un planor. L-am urmărit pînă am ieşit din sat. Părea mic planorul. Dac-aterizează pe-aproape, ne-am zis că-l luăm acasă. Am părăsit drumul şi ne-am apropiat. Era cam mare. A venit un avion şi l-a cules de pe cîmp... Ne-am întors necăjiţi, tîrîndu-ne crengile, lipsiţi de chef. Apoi, către sat, chiar în colbul drumului, ce credeţi că am văzut?

Un peşte mare (pe-atunci îmi părea uriaş şi, oricum, nu cred să fi prins vreodată, cu undiţa, unul la fel). Viu, dînd din coadă ca şi cum l-ai fi pus în ulei încins. La cîţiva metri mai încolo – alţii. Doar să mi se fi arătat Dumnezeu în persoană aş fi fost mai uluit. Însă, în timp ce apariţia lui Dumnezeu în persoană cred că m-ar fi făcut s-o rup la fugă de spaimă, la vederea peştilor din colb n-am mai stat mult pe gînduri – de unde vin? încotro se duc? a' lu' cui sînt? – şi am început să-i „pescuiesc", la concurenţă cu amicul meu.

Ţin minte precis. Ţineam peştii de coadă şi alergam plin de solzi şi de praf pînă şi în albul ochilor, cît puteam de repede, ca să-i arăt prada lu' mama. Mama a rîs şi mi-a explicat miracolul. Secase un iaz de lîngă satul vecin. Au tras peştele şi l-au cărat cu căruţele, în butoaie, la magazinul din comună. Peştii mei nu căzuseră din cer, ci din butoaie.

14. *Cea mai frumoasă zi*

De vreo săptămînă îl pîndeam de după o tufă de măceş pe unu', Cornel, să-l prind singur, fără fratesu, şi să-i sparg faţa. Nici nu mai ştiu ce-mi făcuse... Şi, după calculele mele, aveam toate şansele să-l sparg pe Cornel de unu' singur.

Şi iată-l, apare bovanul, pedalînd şmechereşte pe bicicletă, fără să se ţină de coarne, cu mîinile întinse aşa, ca o pasăre în zbor... Şi, deodată, mi-am schimbat planul de bătaie. Aveam lîngă mine un băţ de rezervă, în caz că nu fac faţă cu pumnii. L-am apucat frumos de un capăt, am ieşit repede de după tufa de măceş, chiar în clipa în care Cornel zbura prin dreptul ei, şi i l-am băgat între spiţele de la roata din faţă. Bovanul şi-a continuat zborul lin, fără bicicletă, care a înţepenit şi a căzut lîngă picioarele mele. Cornel încă mai plutea... Din păcate, chit că a dat din braţe foarte repede, aproape că făcut gaură la atingerea pămîntului. Au

trecut vreo cîteva minute pînă să se liniştească norul de praf pe care îl ridicase.

Cînd s-a liniştit, am văzut vreo doi metri de urmă de frînă, apoi pe el, lat, întins pe burtă, arătînd ca un desen din alea pe care le fac poliţiştii pentru a marca locul crimei... Ce să-l mai bat? Mi s-a făcut milă. I-am dus bicicleta, l-am ajutat să se ridice şi i-am dat de înţeles că asta a fost tot:

— Marş acasă!

Pînă spre seară, am stat ascuns într-o livadă. Am dormit o vreme pe iarbă.

M-am trezit şi am prins un bondar. Cred că răcisem. Îmi curgeau mucii. Mi i-am şters cu dosul palmei. Apoi l-am văzut pe fratele lui Cornel, călare, plecînd să-şi lase calul la păscut. Am stat trîntit la pămînt, nemişcat, ascultînd zumzetul bondarului închis în căuşul palmei. M-am jucat cu el. L-am băgat în sîn, am rupt o aţă de la tricou şi am legat-o de un pai. Am scos bondarul, i-am înfipt paiul în cur şi i-am dat drumul, ţinînd strîns de capătul aţei. Întîi bondarul a căzut în iarbă. Credeam că a murit. Dar nu. Şi-a desprins aripile, pornind într-un zbor la mică înălţime, îngreunat de paiul din cur.

M-am ridicat şi eu, mi-am şters din nou mucii cu dosul palmei şi am luat-o după bondar, strunindu-l de aţă.

Lampa cu căciulă

Fierul ruginit al antenei începu să se umezească, apoi cîţiva stropi se adunară în locul în care cablul era prins cu scoci, de-acolo apa se prelinse cu repeziciune pînă unde tabla de la acoperiş forma un nou obstacol, trecu, strecurîndu-se, şi de acesta, destrămă pînza unui păianjen, se prelinse mai departe, prin gaura din tavan, înspre porţiunea arcuită a cablului, chiar deasupra patului, se transformă într-o picătură, se desprinse şi-l plesni peste faţă. Tresări şi se întrebă dacă e vremea să plece. Rămase în pat, se lipi de perete, astfel ca următoarea picătură să nu-şi mai atingă ţinta. Ascultă îngrijorat ploaia care se dezlănţui deodată, răpăind pe acoperişul de tablă.

— În gura mă-sii, iar plouă-n casă! se auzi în întuneric, de alături, vocea lui taică-su. Pe unde dracu' intră apa asta numai Dumnezeu ştie! Doar am astupat toate găurile.

Băiatul nu-i răspunse nimic.

— Mai vrei să mergem?! îl întrebă taică-su.

Drept răspuns, copilul sări din pat, se izbi cu piciorul de un scaun, bîjbîind să aprindă lumina.

După o oră se aflau deja dincolo de marginea satului.

— E lampa cu căciulă, îţi spun eu...

— Ce ştii tu?! N-are cum să fie lampa cu căciulă, lampa cu căciulă a fost data trecută.

— La cum face, e lampa cu căciulă.

— Să nu te-aud că te pui în gură cu mine. Adică am ajuns să nu mai ştiu lampa cu căciulă. Ei, al dracului! A ajuns să facă oul găina!

— Da' ce, găina nu iese din ou?

— Mă, tu vrei să te pocnesc?!

— Da' zi şi matale, nu iese găina din ou?

— Normal că iese din ou, da' găina face mai întîi oul.

— Şi prima găină de unde-a ieşit?

— Gura mă-sii! Nu mai pot eu de unde-a ieşit prima găină! Eu să nu te-aud că-i răspunzi lu' tat-tu, că te pocnesc! Cînd îţi spun că nu e lampa cu căciulă, apoi nu e lampa cu căciulă.

— Da ce-i?

— E PL 87, normal.

— Aia de lîngă trei butoiaşe?

— Da, aia.

— Aia-i PL 87?!

— Da, aia.

— Hă-hă, aia-i PL 78, dacă vrei să ştii!

— 87, 78, tot aia-i. Important e că-i PL. Şi mai lasă gura, că mă ţii de vorbă şi nu mai ajungem înainte să se lumineze, să prindem rînd...

Cei doi îşi continuară drumul orbecăind prin întuneric. Încercau locul cu vîrful piciorului afundat în noroi, pînă dădeau de un punct tare de sprijin. Arătau ca două fantome care se întorc acasă, după o noapte de beţie. Mergeau alături, legănîndu-se, lunecînd, luptînd să-şi păstreze echilibrul. Fiecare avea pe cap cîte un sac de plastic, transformat într-un soi de tunică din care îi ieşeau mîinile. De departe, păreau legaţi, ca doi ocnaşi, unul de altul, însă de aproape se vedea că nu un lanţ îi leagă. Duceau cu ei un obiect împachetat într-o pătură, acoperit şi acesta cu o folie de plastic. Ploaia răpăia pe saci, vrînd parcă să-i dizolve, să-i scufunde cu totul în noroiul drumului. Din cînd în cînd, stropii de ploaie se strecurau pe sub tunică, răzbind pînă la piele.

— La naiba, n-avem noroc! Nu e aici puntea! Trebuie s-o aducem noi.

Căutară pe marginea şanţului un loc mai solid. Tatăl apucă obiectul cu ambele mîini, băiatul scoase de la brîu o altă folie şi o aşternu. Aşezară povara din braţe, învelind-o cu atenţie.

— Rămîne aşa? Oare nu vine nimeni?

— Cine să vină, că-i duminică? Apoi, pe vremea asta nu umblă nici dracu'!

Coborî mai întîi tatăl.

— Hai, că nu-i mare apa! E numai pînă la genunchi. Dă mîna.

Băiatul bîjbîi după mîna lui taică-su, pînă cînd acesta îl prinse cu putere şi îl aruncă pe malul celălalt. Căzu într-un genunchi, înfipse degetele în pămîntul moale şi începu să rîdă.

— Ca un sac de cartofi! Am căzut ca un sac de cartofi.

Bărbatul aburcă sacul de cartofi pe mal. După vreo două sute de metri au ajuns la alt şanţ.

— E undeva pe-aici. Ţine-aproape.

O luară la cercetat de-a lungul pîrîului. În cîteva minute, găsiră puntea.

— Stai aici.

Puntea era de fapt o scîndură mai groasă, lungă de vreo trei metri. Taică-su alunecă pe fund, sub ea, şi o împinse cu umărul înspre băiat.

— Apucă şi tu, nu te uita ca prostu'.

Prinseră de capetele punţii şi se întoarseră la celălalt şanţ. Bărbatul intră din nou în apă, fixă puntea şi ieşi.

— Hai, treci! Poţi?

Băiatul cam ezita.

— Sper că ştii, dacă ai spus vreo minciună săptămîna asta, puntea se clatină şi cazi.

Acum băiatul rămase încremenit.

— Da' dacă spun tot?!

— Dacă spui tot, s-ar putea să nu păţeşti nimic.

— Bine, bine. Ştii ceasul matale? Nu l-a furat nimeni.

— Da' unde-i? întrebă serios taică-su.

— L-am stricat eu ca să scot titirezele...

Trecură cu paşi mărunţi, unul după altul, pachetul peste punte, îl puseră jos, apucară puntea, o fixară la celălalt şanţ, se întoarseră după pachet, trecură din nou puntea şi porniră fără zăbavă la drum.

— Deşi, dacă mă gîndesc bine, s-ar putea să fie lampa cu căciulă. Nu-ş' ce gura mă-sii au lămpile astea cu căciulă de se duc aşa de repede... Oricum, asta a ţinut vreo trei luni. Şi costă o căruţă de bani... Acu', mă tem să nu fie tubu'. Cînd moare tubu', amin!

— Tata, ştii să înoţi? îl întrerupse băiatul.

Taică-su se opri şi privi spre mogîldeaţa îmbrăcată în sac de plastic.

— Ce-ntrebare e asta? Normal că ştiu să înot. Pot să trec iazu' înot, de la un capăt la altul, cu o singură mînă.

— Da' pe sub apă poţi să înoţi?

— Normal, înot ca peştele, cît vrei tu.

Ascultară din nou doar răpăitul ploii pe sacii de plastic care le acopereau capetele.

— Tata, uite-acum înot şi eu ca peştele.

— Normal, îi răspunse, într-o doară. Amîndoi înotăm ca peştii...

Cînd simţiră sub tălpi asfaltul şoselei, se opriră să se odihnească. Îşi curăţară hainele şi picioarele de noroi. Scoaseră din pachet cîte o pereche de papuci şi se încălţară.

— Trebuie s-arătăm ca lumea în oraş. Cred că, dacă veneam încălţaţi pînă aici, făceam papucii ferfeniţă... Ia uite, îmi stă bine?... Stai drept, ce naiba! Vino-ncoa', să te-aranjez. Ei, da, acum sîntem gata. Numai buni de mers la oraş!

Îşi neteziră sacii de plastic şi porniră, cu pachetul între ei, spre orăşelul care, odată cu prima lumină a dimineţii, începea să se zărească în depărtare. Orăşelul îi întîmpină cu adierea mirosului de benzină arsă, miros pe care băiatul îl asocia, într-un mod ciudat, cu gustul de îngheţată. Probabil pentru că mînca îngheţată numai cînd venea la oraş.

— Tata, tata, miroase-a-ngheţată!

— Miroase-a rahat, îi replică sec taică-su. Sau a rachiu... Las' că-ţi cumpăr mai tîrziu, după ce

rezolvăm problema cu Bichescu.

În faţa uşii lui Bichescu mai erau vreo zece oameni care făceau parte din acelaşi clan cu ei: toţi purtau tunici din saci de plastic şi aveau cîte un pachet asemănător alături.

— Tîrziu, tîrziu, zîmbiră aceştia.

— Venim de departe, răspunse tatăl băiatului. O fi acasă Bichescu? întrebă el.

— De unde vrei să ştim noi? Ai orbul găinilor? Nu vezi că-s trase obloanele?

— Poate doarme omul! adăugă cineva.

Bărbatul îşi flutură mîna a lehamite şi se aşează la rînd.

— N-ar fi bine să-l strigăm? Să vedem măcar dacă e acasă.

— Eşti nebun?! Vrei să-l trezeşti?!

Toţi îl priviră dezaprobator pe tatăl băiatului.

— Apoi, o fi el, Bichescu, om de treabă, dar, dacă faci una ca asta, s-ar putea să se supere. Las' că vine el. Doar n-au intrat zilele în sac. Azi e duminică, ş-aşa n-avem ce face. Vine el...

— Adevărul că o dată-i om Bichescu ăsta, Dumnezeu să-i dea sănătate! Nu ştiu altul ca el.

— Daaa, pîinea lui Dumnezeu! completă cineva cu glas tare, ca să poată fi auzit de Bichescu, în caz că-i prin preajmă.

— Da' cum e, frate, Bichescu ăsta?! întrebă un curios care, evident, nu-l văzuse niciodată pe Bichescu...

— Cum?!! se indignară oamenii. N-ai auzit de Bichescu?! Apoi, lasă-mă-n plata Domnului! Nici nu ştii pe ce lume trăieşti!

Începu forfota. Îşi dădeau coate şi-şi şopteau unul altuia:

— Nu-l cunoaşte pe Bichescu!

Păcătosul nici nu mai avea curajul să-i privească în ochi.

— Eu nici măcar nu-s de prin părţile astea, oameni buni.

Cuiva i se făcu milă de supărarea lui.

— Păi, acolo unde pune Bichescu mîna, iese aur! încercă să-l lămurească acesta. Şi-apoi de ce-ai mai venit la Bichescu, dacă n-ai habar cine-i Bichescu?

— Mi-a spus şi mie un prieten, încercă s-o dreagă celălalt...

Băiatul fu primul care observă mişcare la obloane şi îl trase de mînecă pe taică-su.

— Bă, ce pizda mă-sii, nu mai pot dormi şi eu duminica dimineaţă de răul vostru?

În pragul uşii stătea însuşi Bichescu, căscînd morocănos şi scărpinîndu-se în fund. Încremeniră cu toţii în ploaie. Primul care îşi recăpătă repede cumpătul fu tatăl băiatului.

— Dom' Bichescu, vă rog frumos, luaţi-mă pe mine. Vin de departe. Sînt cu copilul.

Lumea începu să ţipe la el.

— Ho, bă, se enervă Bichescu, uitîndu-se scîrbit peste mulţime.

Făcu doi paşi în ploaie şi scuipă într-o parte.

— Unde vă-ngrămădiţi, ca mireasa la pat? Lăsaţi-l în pace, că vine de la mama dracului cu copilul. E clientul meu cel mai vechi... Vino-ncoa'! Tot cu rabla aia, tot cu rabla?

— Rablă, rablă, se înveseli tatăl băiatului. Da-mi fac treaba cu ea. Acu', de n-o fi tubu', dom' Bichescu. Dac-a murit tubu', amin!

Luă pachetul în braţe, desfăcu folia, apoi pătura, scoase televizorul şi intră după Bichescu. Apăru trist, după un sfert de oră, se duse la băiat şi-l mîngîie pe cap.

— Ce ţi-am spus eu că e lampa cu căciulă?!

Îi explică băiatului că o fi el, Bichescu, om bun, pîinea lui Dumnezeu, i-ar ajuta fără doar şi poate, că doar el rezolvă totul la minut, că-l cunoaşte de atîţia ani, ba chiar îl ţine minte de prima dată, de cînd i-a ros şoarecele nişte cabluri, dar, ghinionul dracului, nu mai are nici o lampă cu căciulă. Băiatul să nu stea bosumflat, ce gura mă-sii, că de-aia are tată şi taţii rezolvă totul. Are Bichescu un

prieten, locuieşte pe aleea Mihai Eminescu, nu-i departe Eminescu ăsta, undeva pe lîngă cimitir, îl găseşte el şi îl convinge să-i vîndă lampa cu căciulă, că ăla nu mai are nevoie de ea. S-ar putea ca ăla să facă speculă cu lămpi cu căciulă, dar îi dă cît nu face, numai să nu stea bosumflat, că se-ntoarce una-două. Să stea, dacă vrea, de vorbă cu moşul de colo şi să aibă grijă de sacul de plastic, că i-l suflă vîntul, îl plouă şi răceşte şi el nu mai are bani de medicamente.

Băiatul se strecură printre oameni, se aşeză liniştit pe trepte, alături de moşul arătat mai înainte, iar taică-su plecă în căutarea aleii Eminescu. Ascultă în linişte stropii de ploaie izbindu-se de trotuar. Urmări feţele fericite ale cîtorva oameni care ieşiseră cu televizoarele reparate. Plecă din nou capul înspre jocul picăturilor de ploaie şi zări într-un colţ mai ferit, lîngă scări, o furnică rătăcită, căutîndu-şi drumul spre muşuroi. O luă pe deget şi-i urmări mişcările lipsite de sens: de la vîrful degetului pînă pe dosul palmei, păru apoi că se răzgîndeşte, reveni spre mijlocul degetului şi iar se întoarse, rotindu-se în palmă.

— De ce chinui animalul? îl întrebă moşul. Ce ţi-a făcut?

— Nimic. Îmi place.

— Ce să-ţi placă la săraca furnică, nu vezi că e numai sufletul de ea? Las-o în pace!

— Dar nu-i fac nimic. Numai mă uit la ea. Matale ştii cum se cheamă astea? zise băiatul, întinzîndu-i palma cu furnica.

— Care astea? întrebă curios moşul, holbîndu-se la furnică.

— Astea cu care miroase drumul.

— Aaa, alea-s coarne.

Băiatul izbucni în rîs.

— Furnica n-are coarne. Am văzut eu la *Telenciclopedia*. Se cheamă antene. Furnicile au

antene.

— Ei, bată-te norocu' să te bată! rîse şi moşul. Cum să aibă furnica antene? Doar nu-i televizor!

— Are altfel de antene – îi explică băiatul –, cu care se întoarce acasă. Umblă, umblă şi, dacă se rătăceşte, întinde antenele şi află cum să ajungă înapoi.

— Mare minune şi cu antenele astea! căzu moşul pe gînduri. Eu sînt om bătrîn, dar aşa ceva nu-nţeleg. Adică cum vine asta? Ce fac antenele?

— Cum să-ţi spun eu matale? Am văzut la *Telenciclopedia*. Antenele sînt un fel de urechi. Furnica, cînd se rătăceşte, întinde antenele şi le-aude strigînd pe celelalte furnici. Aşa şi televizorul. Dacă n-are antenă, adică urechi, televizorul n-aude şi nu spune nimic. Face purici. Îl pui în priză degeaba. Face purici.

— Mare minune! Om bătrîn şi nu-nţeleg! Pui radioul în priză, iaca muzică. Pui televizorul, vezi oameni. Pui reşoul, se-ncălzeşte.

— E de la curentul electric.

— Mare minune, dragul moşului! Eu, cînd eram copil, aşa, ca tine, ce bătaie am luat! Tatăl meu, sătean avut, a fost primul care a cumpărat radio. Veneau oamenii din satele vecine să audă minunea. Într-o zi, cînd s-au dus toţi la cîmp, am luat frumos aparatul şi l-am desfăcut, să văd unde încap atîţia muzicanţi. Înăuntru, numai maţe colorate... Vai, ce bătaie am luat cînd a venit tata! De-atunci nu mă mai bag la aparate. Uite, de vreo zece ani, am lădoiul ăsta de televizor. Se strică, vin la dom' Bichescu, îl repară, dar eu nu înţeleg nimic... Mare minune! Pui radioul în priză, poftim muzică. Pui televizorul, vezi oameni. Pui reşoul, se-ncălzeşte! Toate merg cu curent electric, iar curentul vine singur pînă acasă la tine, pe fire întinse între stîlpi...

Băiatul privea mersul buimac al furnicii, în timp ce moşul vorbea mai mult pentru sine.

— Să vezi ce era să păţesc acum vreo două zile. Veneam de la iarmaroc, c-am fost la iarmaroc să vînd o vacă, şi ce văd? Mulţime de oameni adunaţi la marginea drumului. Hai şi eu să aflu ce-i! Cînd colo, ce crezi că era? Un tîmpit, că nu pot să-i zic altfel. Se urcase pe-un stîlp de curent, s-a prins cu mîinile şi cu picioare de fir şi zbiera că s-a săturat de lumea asta, că se-aruncă...

— Şi? întrebă băiatul, curios.

— Şi-odată m-a apucat cu friguri pe şira spinării şi cu-o fierbinţeală la inimă, de-am crezut că mor pe loc.

— Şi s-a aruncat pînă la urmă?

— De unde vrei să ştiu eu? N-am mai stat să văd. Vrei să-mi crape inima din cauza unui tîmpit?

Băiatul n-apucă să-i răspundă moşului. Suflă furnica de pe deget şi sări în întîmpinarea tatălui. Acesta îi zîmbi cu gura pînă la urechi.

— Ţi-am spus eu că rezolv totul. I-am găsit şi pe Eminescu, şi pe ăla care avea lampa cu căciulă. Uite-o! De-acum ne rezolvă Bichescu.

După cîteva ore de aşteptat la uşă, Bichescu i-a rezolvat. Au înfăşurat televizorul în pătură şi în folia de plastic şi au plecat către casă.

— Acum, hai să-ţi dau o îngheţată! îl îndemnă taică-su. Pe urmă vedem noi cum ajungem acasă.

În crîşmă nu erau oameni decît la o masă: cîţiva ţigani care jucau cărţi. Nu se înţelegea nimic din ce vorbeau pe limba lor. Doar din cînd în cînd, înjurături pe româneşte.

Băiatului i se făcu frică, dar se linişti privindu-l pe taică-su. Acesta cumpără bere şi îngheţată. Se aşezară la o masă, scoaseră pachetul cu mîncare de acasă şi începură să mănînce în tăcere. Tatăl mai cumpără o bere, iar băiatul mîngîie un cîine care se furişase de afară, ud leoarcă, pînă sub masa lor, unde simţise mirosul de mîncare. Îi aruncară resturile.

Pe uşa crîşmei intră un om cu nişte hăţuri în mînă, cumpără o sticlă de ţuică, se aşează la o masă alăturată şi începu să plîngă...

— Calul meu! Mi-a omorît calul! Cum mă mai duc eu acasă fără cal?!

— Ei, ce-ai păţit? îl scutură tatăl băiatului. Cine ţi-a omorît calul?

— Trenul, îi răspunse omul fără să ridice capul, mi l-a tăiat trenul. S-a prins căruţa de linie şi n-am mai apucat să-l desham pînă să vină trenul!

— Apoi, ce să-ţi fac eu, dacă nu te uiţi pe unde mergi ? De ce n-ai trecut pe la barieră?!...

Omul rămase la masă, plîngînd, alături de ţiganii care jucau cărţi.

Cei doi, tatăl şi fiul, se repeziră în ploaie, cu televizorul după ei. Pe şosea, la ieşirea din oraş, îi ajuse o maşină. Opri la vreo cincizeci de metri mai în faţă.

— Băăă, urlă şoferul, cu capul scos pe fereastră, hai cu noi!

Puseră televizorul la portbagaj şi urcară şi ei. În maşină mai erau deja vreo cinci oameni. Se înghesuiră cu toţii, motorul fornăi o dată în gol, fără să mişte maşina.

— În gura mă-sii, bateria! izbucni şoferul. Jos, băieţi!

Coborîră cu toţii şi o împinseră. Maşina porni brusc, împroşcîndu-i cu noroi de la roţi, din cap pînă-n picioare. Urcară din nou, însă iar se opri motorul.

— Îmi pare rău, oameni buni, eu aş vrea să vă iau, dar sînteţi prea grei. Nu pot să iau decît copilul. Mi-l dai?

Băiatul nici nu vru să audă de asta.

— Las' c-ajungem noi! îl încurajă taică-su, privind după maşina care se îndepărta. Nu mai e aşa mult.

Nu-şi mai vorbiră. Mergeau amîndoi cu capul în pămînt, urmărind drumul, atît cît se vedea prin crăpăturile sacilor de plastic: bălţi, gunoaie, mucuri de ţigară, denivelări ale străzii. Cînd se termină şoseaua, se descălţară şi puseră papucii într-o pungă.

Înaintau tăcuţi, orbecăind prin întunericul ce tocmai se lăsase, încercînd locul cu vîrful piciorului afundat în noroi, pînă să dea de cîte un punct tare de sprijin. Arătau ca două fantome care se întorc acasă, după o noapte de beţie. Păşeau alături, legănîndu-se, lunecînd, luptînd să-şi păstreze echilibrul. De departe, păreau legaţi, ca doi ocnaşi, unul de altul, însă de aproape se vedea că nu un lanţ îi leagă. Duceau televizorul împachetat într-o pătură.

Ploaia răpăia pe sacii de plastic, vrînd parcă să-i dizolve, să-i scufunde cu totul în noroiul drumului.

La primul şanţ găsiră puntea, au trecut-o, au lăsat televizorul, au cărat scîndura pînă la celălalt şanţ şi s-au întors după televizor.

— Mai poţi? îl întrebă taică-su. Nu mai avem mult.

— Mai pot, mai pot, acuş’ ajungem.

— Hai, lasă, n-o mai fă pe-a eroul! Ştiu că de-abia mai mergi, îi zise taică-su, aburcîndu-şi televizorul pe umăr. Ţine-te de mine!

La următorul şanţ, după ce trecură puntea, fu de ajuns o clipă de neatenţie. Tatăl alunecă într-un genunchi şi scăpă televizorul de pămînt. Săriră amîndoi, îngroziţi, şi-l ridicară. Pînă acasă taică-su înjură continuu, iar băiatul nu scoase nici cel mai mic cuvînt.

Maică-sa îi aştepta îngrijorată.

— Poate nu s-a stricat de tot, îi încurajă ea.

— Mai bine-l aruncam în pîrîu, înjură taică-su din nou. Nu-l mai căram. Degeaba am chinuit copilul.

Puseră totuşi televizorul în priză. Mort, ca şi cum nu l-ar fi pus. Se schimbară în haine uscate şi se aşezară tăcuţi la masă.

— Ce-avea? întrebă maică-sa.

— Ce să aibă? Lampa cu căciulă, lua-o-ar dracu'! Că n-am avut în viaţa mea atîtea belele cîte mi-a dat televizorul ăsta.

Deşi au făcut tot posibilul să nu-l mai pomenească, nici unul nu-şi scotea din cap televizorul.

— Hai să-l desfacem, propuse maică-sa la un moment dat.

— Vrei să rup sigiliul lui Bichescu? Păi, nu mi-l mai repară ăsta în veci!

Rupseră sigiliul lui Bichescu, desfăcură televizorul şi priviră înăuntru.

— A sărit căciula de la lampă, uite, a sărit căciula de la lampă! ţipă băiatul.

Tatăl potrivi căciula la locul ei şi – minune –, cînd puseră televizorul în priză, porni. La timp cît să mai prindă ultimele acorduri ale imnului difuzat la finalul programului.

Discutară pînă la miezul nopţii minunea. Apoi stinseră lumina şi se culcară. Băiatul adormi şi el mulţumit, zîmbind prin somn. Ploaia încetă la fel de brusc cum începuse dimineaţă.

În liniştea care se aşternu peste casă, păianjenul îşi refăcu pînza, între cablul de la antenă şi acoperiş.

Nea Mihai şi tovarăşul Dumnezeu

Ţipătul unei lişiţe îi răsună în urechi, aproape, de parcă dracul de pasăre dormise lîngă el în barcă şi, la prima licărire a dimineţii, ar fi realizat brusc în ce companie neprietenoasă îşi petrecuse noaptea.

— Am să-i sucesc gîtul dracului ăstuia de lişiţă! Una-două, urlă. Parc-ar fi bufniţă! După ce că trăieşte de pe urma peştilor mei, mai face şi scandal... N-am dreptate, Iliuţă?... Iliuţă, dormi? Dormi. Nu te-ai trezit încă. Ţie ce-ţi pasă?! Păpica-i păpică, griji ioc! Somn! Da' eu, eu nu pot dormi nopţile de grijă.

Nea Mihai avusese probabil un coşmar. Toată noaptea s-a foit pe-o parte şi pe alta, mai să răstoarne barca.

De vreo cîteva săptămîni, de cînd începuse arşiţa, părăsise cabana, unde căldura devenise insuportabilă, şi dormea afară, în barca legată de mal. Nici vorbă să-i fie frică, din contră, se simţea mai puternic, mai în măsură să-şi împlinească datoria aşa cum trebuie. Singura neplăcere erau ţînţarii, dar se obişnuise cu ei. Şi-a mai fost ceva, dar nu tocmai neplăcut, ci mai degrabă ciudat: serile trecute, frînghia de la barcă s-a dezlegat şi Nea Mihai s-a trezit spre ziuă, învăluit în ceaţă, tocmai în mijlocul lacului. I s-a părut ciudat, pentru că nodurile făcute de el nu se dezlegau niciodată. Dar nu poţi şti. Se mai întîmplă şi lucruri din astea.

Cum lăsase vîslele pe debarcader, ca să aibă mai mult loc, a fost nevoit să înoate împingînd barca. Şi-a vărsat năduful înjurîndu-l pe Iliuţă, deşi acesta n-avea nici o vină că îşi lăsase vîslele pe mal şi nu legase bine frînghia.

Se aplecă peste margine, luă apă în pumni, turnîndu-şi-o în creştet, de parcă s-ar fi binecuvîntat singur cu darul botezului. Apoi sări pe mal şi se îndreptă fluierînd spre magazie. Nu găsi cheile de la lacăt şi se întoarse înjurînd, cu bricheta aprinsă, în barcă. Erau lîngă binoclu. Îi căzuseră pesemne din buzunar în timp ce se foise prin somn.

Descuie uşa de la magazie, aprinse o lumînare, ca să nu dea dracului cu capul de ceva, şi se uită dacă totul era în regulă. Apucă o cîrpă şi-şi sterse cu grijă motocicleta. De fapt, e greşit spus cu grijă, mai degrabă cu dragoste, pentru că Nea Mihai îşi iubea motocicleta ca şi cum în locul motorului ar fi fost o inimă, ca şi cum scaunul jerpelit ar fi fost spinarea unui bidiviu din poveşti. O avea de ani de zile. Cu toate că nu i-au lipsit banii cu care să-şi cumpere alta, n-ar fi dat-o nici pe una nouă, din astea cum numai pe la oraş poţi vedea. Era convins că fără motocicleta aia veche n-ar mai însemna nimic, nimeni nu i-ar mai şti de frică şi s-ar duce de rîpă toată munca lui de o viaţă. În plus, era convins că nimeni nu te iubeşte dacă nu-ţi ştie de frică. Şi Nea Mihai, ca orice om singur, îşi dorea să fie iubit.

După ce s-a convins că nu mai era un fir de praf pe motocicletă, se dezbrăcă la maiou şi începu să care sacii cu tărîţe, deşertîndu-i, unul cîte unul, în barcă.

— Hai, Iliuţă, că termină tata acu'! mai spunea uneori, cînd ajungea cu cîte un sac la barcă.

Termină cu încărcatul, aruncă vîslele şi o lopată în barcă. Urcă şi el, după ce încuie uşa de la magazie. Mai zăbovi o clipă, să-şi tragă sufletul, încercînd să ghicească dacă va ajunge pînă în mijlocul iazului înainte ca soarele să-şi scoată capul de după dealuri.

— Iliuţă, tată, azi m-am trezit cam tîrziu. Nu-ş' ce dracu' am avut, dar n-am dat geană peste geană toată noaptea. O fi de la arşiţă, de la secetă. Da, da.

Iliuţă, tată, o să fie secetă mare, îţi spun eu. O să ardă focul pe-aici. Ce crezi c-am visat eu az'noapte? Secase, tată, iazul. Era neted ca-n palmă. Ca palmele mele crăpate de la atîţia ani de vîslit. Noi stăteam pe fundul iazului, iar fiecare peşte se tîra zbătîndu-se pînă în faţă şi începea să ne vorbească. Spuneau vrute şi nevrute, mă rog, ca unii ce-au tăcut o viaţă întreagă. Îi ascultam pe toţi, pînă la capăt, şi îi orînduiam de-a stînga şi de-a dreapta noastră. Nu mai ştiu cum s-a terminat, că m-a trezit un drac de lişiţă. Îţi dai seama, Iliuţă? O fi ăsta vreun semn? Eu cred că nu-i a bună. Am obosit. De la căldură, de la bătrîneţe, de la ţigări.

Nea Mihai se ţinea încă bine. Călare pe motocicletă, avea destulă viaţă în el încît să-l gonească, pînă să-şi dea duhul, pe orice nepoftit care îndrăznea să vină cu o undiţă pe malul iazului. Îl chema Mihail, dar faima şi-o cîştigase sub numele Nea Mihai. Aşa îi zicea toată lumea. Aşa îi ştia toată lumea de frică. Era de ajuns ca cineva să audă fornăitul obosit al motocicletei ca să-l ia cu fiori. Asta pentru că nu era om mai verde prin împrejurimi care să nu fi tînjit, măcar o dată, la peştii lui Nea Mihai. Asta pentru că oricine tînjise vreodată la peştii lui Nea Mihai fusese, măcar o dată, fugărit cu motocicleta. Călare pe motocicletă, învîrtind o bîtă deasupra capului, înjurînd de mama focului, părea mai înspăimîntător decît o hoardă de tătari porniţi pe jaf.

Nea Mihai părea înspăimîntător şi pentru că nu vorbea niciodată cu nimeni. De cînd păzea iazul, puţinele cuvinte pe care le schimba cu oamenii le erau adresate lucrătorilor de la Piscicola, atunci cînd se ducea la Centru să-şi primească salariul, cînd veneau să-i aducă hrană pentru peşti sau atunci cînd, din doi în doi ani, se trăgea peştele.

Pe Nea Mihai îl durea inima ori de cîte ori trebuia să se despartă de peştii lui, dar se împăca cu gîndul că, mereu şi mereu, va avea alţii pe care

să-i păzească, să aibă grijă de ei cu aceeaşi dragoste pînă să fie prinşi în năvod, încărcaţi într-o maşină şi duşi la alimentară.

În afară de dragostea pentru peştii lui şi pentru motocicletă, Nea Mihai mai fusese odată îndrăgostit de-un buldozer. Îl cunoscuse la şcoala profesională şi, cum l-a văzut (în hala în care mergeau toţi elevii la practică), i s-a topit inima după el. Din clipa aceea nu l-a mai întrecut nimeni la mecanică. Ştia toate piesele pe de rost, ba chiar, o dată, a făcut un pariu cu profesorul că dezasamblează buldozerul pînă la ultima piesă şi-l face din nou la loc. După două săptămîni de muncă, a cîştigat pariul. Buldozerul şcolii profesionale, un morman de fiare pe vremuri, mergea atît de bine, încît directorul l-a trimis înapoi în cîmpul muncii, pe mîinile dracu' ştie cărui tractorist. Nici o dragoste nu ţine veşnic.

În armată, mai flirtase cu un tanc, dar nimic nu mai era ca înainte. După armată, s-a întors în sat, şi mai tăcut decît fusese înainte. L-au cooptat în organizaţia locală de partid, dar, în ciuda faptului că era considerat un element sănătos, nu reuşeau să scoată nimic de la el. Probabil că ar fi suportat multe critici dacă într-o bună zi nu i-ar fi venit, din senin, ideea cu iazul.

Mergea liniştit pe lîngă mlaştina de la marginea satului şi deodată văzu în faţa ochilor, ca aievea, imaginea unui iaz plin cu peşte. La prima şedinţă de partid s-a înscris, spre surprinderea tuturor, pe lista de discuţii:

— Tovarăşi, uite ce m-am gîndit eu. Mlaştina aia de la capătul satului nu foloseşte la nimeni. Daţi-mi-o mie şi fac un iaz din ea.

— Pardon, tovarăşe – i s-a replicat din public. Mlaştina este a noastră, a întregului popor. Cum să ţi-o dăm dumitale?

— Da' eu n-o cer pentru mine. Fac din ea un iaz pentru întregul popor.

— Să zicem ca da. Cum vrei dumneata să faci un ditamai iazul?

— Daţi-mi un buldozer şi v-arăt.

Ideea tovarăşului Mihail a fost foarte bine primită la Centru, drept care i-au dat un buldozer şi motorină pentru el. Nea Mihai s-a pus pe treabă şi într-o singură vară a reuşit să sape singur un iaz de cîteva hectare. La început lumea mai rîdea de el, dar, atunci cînd oamenii şi-au putut vedea faţa în oglinda iazului, li s-a părut că asistă la un mic miracol.

Miracolul a fost şi mai mare atunci cînd, aflat în vizită de lucru în judeţ, însuşi tovarăşul Nicolae Ceauşescu a ţinut să oficieze darea în folosinţă a iazului. Cu o zi înainte de acest mare eveniment (a cărui veste a făcut iute ocolul împrejurimilor), au apărut mai mulţi oameni de la Centru. Au umplut iazul cu peşte (numai crapi de la două kilograme în sus, aduşi din crescătorii). Au construit un debarcader, au amplasat o tribună pe el, au montat staţii de amplificare şi microfoane, au plantat pomi în jurul apei, apoi s-au răspîndit în satele din zonă să instruiască oamenii.

— Tovarăşe Mihail – i-a spus doctorul, în timp ce-l vaccina –, mare noroc pe capul dumitale. Să vină chiar tovarăşul Ceauşescu aici nu mi-am putut imagina. Sînt clipe pe care le poţi trăi doar o dată în viaţă. Să fii mîndru de asta şi să nu precupeţeşti nici un efort de a fi pe măsura aşteptărilor.

Nea Mihai era mut de uimire şi nici lui nu-i venea să creadă într-o asemenea minune: să dea mîna cu însuşi tovarăşul Ceauşescu.

La opt dimineaţa, malul iazului şi dealurile din împrejurimi erau înţesate de oameni care scandau frenetic: „Ceauşescu şi poporul,/ Ţărănimea, viitorul!“.

La nouă fără un sfert, s-a auzit fîlfîitul elicei de la elicopterul prezidenţial. Acesta a făcut cîteva rotocoale pe deasupra mulţimii, smulgînd din rădăcini pomii abia plantaţi cu o zi înainte.

Imediat, cei de la forţele de ordine le-au indicat oamenilor din faţă să ţină, drept, cîte un pom în mînă.

La coborîrea din elicopter, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a fost întîmpinat, cu urale, de nevasta primarului, îmbrăcată în straie tradiţionale.

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi tovarăşa Elena Ceauşescu s-au urcat la tribuna de pe debarcader, făcînd, fericiţi, cu mîna către mulţime.

S-a scandat din nou.

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi-a scos nişte foi de hîrtie şi s-a îndreptat spre microfon:

Dragi tovarăşi şi pretini,

(Uraaaaaaaa! Uraaaaaaaaaaaa! Uraaaaaaaaaa!)

Istoria luptei clasei muncitoare, a mişcării socialiste, a Partidului Comunist trebuie prezentată în contextul vieţii economice şi sociale a ţării, în strînsă legătură cu activitatea celorlalte forţe revoluţionare, democratice şi progresiste care au contribuit la dezvoltarea societăţii. Numai astfel putem avea o imagine reală, multilaterală a vieţii sociale din România, putem înţelege în toată amploarea sa lupta revoluţionară a poporului român pentru democraţie, pentru pace şi progres social...

(Urrrrrraaaaaaaa! Urrrrrraaaaaaaaaaaaaa!)

Trebuie să ţinem seama că istoria e făurită de oameni, cu calităţile şi defectele lor. În procesul luptei revoluţionare, al luptei pentru construcţia socialismului, în ţara noastră s-au ridicat numeroşi militanţi care, într-o etapă sau alta, au jucat un rol de seamă în desfăşurarea evenimentelor, au îndeplinit sarcini de răspundere în conducerea partidului...

(Urrrrraaaaaaaaaaaa! Urrrrrraaaaaaaaaaaa!)

În această conjunctură, deşi reprezintă un mic pas, iazul tovarăşului Mihail, militant de seamă în procesul luptei revoluţionare, se dovedeşte un mare succes în realizarea socialismului

multilateral dezvoltat. Forţa revoluţionară a poporului, adunată în pieptul acestui brav fiu al patriei, a dus la făurirea unei clipe de istorie.

(Uraaaaaaaaaaaaaa! Uraaaaaaaaaaaaaa!)

Cei din spatele mulţimii, aproape de vîrful dealului, îşi dădeau coate şi se întrebau: „Ce-a spus?!“.

Nea Mihai nici nu mai auzea prea bine ce rosteşte tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Ba chiar atunci, de emoţie, a simţit pentru prima dată cum îi creşte inima ca beşica pe care şi-o umflă peştele pentru a ieşi la suprafaţă.

Din lipsă de oxigen – iazul fiind suprapopulat – sau cuprinşi la rîndul lor de emoţie, peşti morţi au început să plutească cu burţile în sus.

A urmat un sfert de oră de scandări şi urale, după care tovarăşul Nicolae Ceauşescu a dorit să-i strîngă mîna tovarăşului Mihail. În drum spre Nea Mihai, a observat că pe lîngă debarcader pluteau o mulţime de crapi cu burţile în sus.

— Ce-i cu peştii ăia? a întrebat pe cineva din suită.

— Îşi manifestă spontan bucuria pentru vizita dumneavoastră de lucru aici.

Nea Mihai îşi amintea ca şi cum ar fi fost ieri de minunea prin care însuşi tovarăşul Nicolae Ceauşescu i-a strîns mîna şi i-a spus răspicat:

— Să ocroteşti peştele, tovarăşe Mihail!

Şi acum, dacă întindea palma, parcă simţea strîngerea viguroasă a tovarăşului preşedinte şi vorbele sale prin care l-a însărcinat cu o aşa demnă menire în viaţă.

— Da, Iliuţă, tată, să ştii că nu am trăit degeaba, zise el, vîslind către mijlocul iazului.

Opri barca, luă lopata şi începu să arunce tărîţele în baltă.

Peştii prinseră a sări voioşi pe lîngă barcă.

— Am trudit, mă, tată, m-am ostenit pentru voi, zise el, sprijinindu-se în coada lopeţii. Ani de zile v-am îngrijit ca pe copiii mei. Bine, Iliuţă, pe tine te iubesc cel mai mult, nu degeaba te-am păstrat rege pentru toată balta... Am trudit mult. Şi totul de la zero. La început, nimic nu era prin locurile acestea, doar o mlaştină. Mergeam eu pe deasupra dealurilor şi deodată mi-am zis că ar fi bine ca aici să clipească un iaz plin cu peşte. M-am dus la Partid şi aşa s-a făcut.

Mi-au dat un buldozer şi am despărţit pămîntul de ape. Şi am văzut că e bine.

Uscatul l-am numit mal, iar adunarea apelor am numit-o iaz.

Am lăsat seminţele ierburilor să năpădească adîncurile şi iar am văzut că e bine.

Şi atunci mi-am zis eu că a venit vremea să punem dară peşte în baltă, să mişune apele de vietăţi. Şi aşa a fost.

M-am dus din nou la Partid şi mi-au dat o cisternă întreagă de puiet pe care l-am aruncat în apă: „Creşteţi şi vă înmulţiţi şi a voastră va fi toată împărăţia apelor“. Şi am văzut că e bine.

Apoi am mai zis: „Dau iarba ce face sămînţă de pe toată faţa apei. Aceasta va fi hrana voastră”. Cei de la Partid au mai adăugat şi o remorcă de tărîţe pe lună.

Apoi au apărut braconierii. Aceştia v-au îndemnat cu nada lor din care aţi prins a înghiţi ca proştii.

Şi de-atunci a început necazul meu.

Stai şi veghează cît e ziua de lungă, de mi-au ieşit ochii pe partea cealaltă a binoclului, dă-i alergătură cu motocicleta şi înjură-i pe toţi dobitocii care tînjesc la peşte.

La un moment dat am ostenit şi-atunci m-am gîndit la tine, măi Iliuţă. M-am dus la crescătorie şi mi-am ales cel mai frumos crap de acolo: pe tine. Am gîndit că numai un peşte poate să-i înveţe pe ceilalţi să nu se mai bage ca proştii în momeala

braconierilor. O laie! Tot în mine a rămas baza. Şi ce-am mai pătimit şi cu tine! Ţi-aduci aminte? La un an după ce stăpîneai împărăţia apelor, au tras peştele. Au dat drumul la apă, lăsînd doar o băltoacă în care mişunau toate vietăţile, au umplut năvodul, dar tu nu erai acolo. Te-am căutat, te-am căutat, tu nicăieri. Cînd mă uit mai bine cu binoclul, te văd zbătîndu-te undeva în mijlocul iazului. M-am dezbrăcat la chiloţi şi am intrat pînă la brîu în mîl ca să te salvez. M-ai speriat de moarte. Mai-mai să cred că nu am ce-ţi face. Cînd am ajuns eu, erai aproape sufocat. Te-am cărat în braţe – vai, ce te mai zbăteai, m-ai umplut tot de mîl! – şi te-am aruncat într-un butoi cu apă. În cîteva zile, ţi-ai revenit. Ce te-ai bucurat cînd ai putut zburda din nou prin ape... Asta e, Iliuţă. De-atunci, linişte şi pace! Numai peştii nu au înţeles nimic. Se lasă prinşi de parc-a intrat naiba-n ei.

Şi eu parcă mult am să mai pot. Într-o bună zi, halt! şi m-am dus. Rămîi singur şi-atunci să te văd. O să-ţi mai aduci aminte tot ce te-am învăţat eu? O să ai tu grijă de ceilalţi în locul meu. Ai reuşit tu să pui stăpînire pe ei? Te-ascultă ei ca pe mine? Cine ştie.

Soarele prinsese puteri şi Nea Mihai putea acum distinge clar contururile braconierilor care se aşezaseră la pescuit, în celălalt capăt al iazului. Luă binoclul în mînă şi îl duse la ochi:

— Normal, cunoaştem problema! Costăchel, ’tu-i pizda mamii lui! În loc să-şi caute ceva de lucru, vine să mă frece pe mine la cap. Şi-şi mai aduce şi droaia de copii după el. Furi azi, furi mîine, că eu înţeleg, tre’ să mai şi trăieşti, să pui ceva în farfurie, dar te mai şi opreşti! Nu stai toată ziua numai la baltă, să-mi furi mie peştii. Stai aşa, că tot te învăţ eu minte.

Apucă vîslele, fixîndu-le pe rame, şi se îndreptă cu mişcări iuţi înspre mal. Sări din barcă, deschise

magazia, scoase motocicleta, o încălecă şi se repezi să-l prindă pe Costăchel.

Ca la comandă, stîrniţi de fornăitul motocicletei, Costăchel şi copiii săi se împrăştiară, fugind iepureşte, în direcţii diferite. Nea Mihai îl ochi pe cel care ducea punga şi acceleră cu putere înspre el. Copilul care ducea punga cu peşte mai avea şi ghinionul de a fi încălţat cu cizme pescăreşti. În plus, rămăsese ultimul pentru că se aventurase, pînă aproape de brîu, în apă. Avînd în vedere condiţiile nu tocmai favorabile, copilul lui Costăchel dezvolta o viteză destul de apreciabilă, demnă de un alergător numai bun de trimis, într-un viitor apropiat, la Olimpiadă. Cu toate acestea, distanţa dintre motocicletă şi el scădea simţitor, invers proporţional cu trecerea timpului.

Culmea dealului de lîngă iaz era destul de blîndă, iarba bătătorită, Nea Mihai meşter neîntrecut în manevrarea motocicletei, aşa că în curînd copilul se prăbuşi, cu ochii ieşiţi din orbite de alergătură. Nea Mihai îl înconjură de cîteva ori cu motocicleta, apoi opri motorul. Îl măsură cu privirea pe cel căzut la pămînt, fără să scoată o vorbă. Tremurînd, şi de frică, şi de oboseală, copilul îşi luă inima în dinţi şi ridică ochii înspre paznic:

— Vai, ce dor mi-a fost de matale, Nea Mihai! nu găsi el alte cuvinte pentru a-l îmbuna.

Lui Nea Mihai i se făcu milă, dar nu-şi putea trăda sentimentele în faţa unui braconier. Tăcut, se mai învîrti de cîteva ori în jurul copilului:

— Am să-ţi dau o pozã, îi răspunse.

Micul braconier nu ştia dacă trebuie să ia acest răspuns ca pe un semn de îngăduinţă. Plusă:

— Îţi dau peştele înapoi. Şi undiţa asta, dacă vrei... Are băţ de bambus.

Nea Mihai părea că-l ignoră, că uitase definitiv de el. Se apropie de motocicletă şi-i inspectă atent roţile.

— Mă piş pe bambusul tău! izbuni el brusc, continuînd să privească la roţi. De unde mă-ta are tat-tu bani pentru undiţă de bambus?

— Nu-i a lu' tata. E-a mea.

— De unde-ai furat-o?

— N-am furat-o. Am făcut schimb cu o pereche de schiuri.

Nea Mihai apucă băţul undiţei şi îl mlădie:

— Da, fain băţ!

Apoi se uită la cîrlige:

— Cine dracu' te-a învăţat să faci prostiile astea de noduri?

— Tata.

— Tat-tu-i un prost. Uite, se apropie de băiat, dacă laşi capătul de la nailon un pic în afară, peştele se înţeapă la bot şi nu mai muşcă. Înţelegi?

Băiatul ar fi vrut să-l contrazică: prinsese fără probleme vreo trei kilograme de peşte cu nodurile alea proaste. Îşi dădu seama la timp că ar fi făcut o gafă.

— E frumos aşa? izbucni din nou Nea Mihai. Acu' mai poţi să-mi dai peştele 'napoi?

Băiatul răsturnă repede peştele pe iarbă:

— Iaca!

Nea Mihai rămase cu privirea aţintită asupra peştilor din iarbă. O parte muriseră, alţii se zbăteau cu ultimele puteri.

— Nu vezi c-au dat ortu' popii? Ce să mai fac cu ei? întrebă el cu jale în glas.

Copilul privi şi el cu milă la grămada de peşte din iarbă:

— Au cam dat ortu' popii, îşi dădu şi el cu părerea.

Nea Mihai se rezemă de motocicletă:

— Ce să-ţi fac eu ţie acu', ai?

— ...

— Să-ţi rup oasele?

Copilul clătină repede din cap că nu.

— Ce să-ţi rup ţie oasele? Ce vină ai tu? Uite cum facem, ia-ţi peştele, cară-te acasă cu el şi

spune-i lu' tat-tu că ăştia-s ultimii. Dacă vă mai prind pe-aici, pe el sau pe voi, vă urmăresc pînă în gaură de şarpe şi vă rup oasele.

Încălecă supărat pe motocicletă şi plecă fără să se mai uite în urmă.

Puse motocicleta la locul ei, în magazie. Apoi luă o pîine din cabană şi veni să se aşeze pe malul iazului. Păstră un colţ de pîine pentru el, iar restul o rupse în bucăţi mici pe care le arunca, din cînd în cînd, în apă.

— Iliuţă, tată, eu nu mai pot! Ăştia-s din ce în ce mai mulţi şi eu nu mai am puteri. Simt că-mi pocneşte inima.

Mestecă liniştit colţul lui de pîine, fără să mai spună nimic.

Contrar obiceiului său, îşi petrecu ziua lenevind pe malul iazului. Nu mai puse mîna pe binoclu. Nu mai părea interesat de paza peştilor. Spre seară, se dezbrăcă în chiloţi şi înotă pînă se mijlocul iazului. Se întoarse gîfînd, convins încă o dată că puterile sale nu mai sînt ce-au fost în tinereţe.

Se bărbieri, se schimbă cu haine curate, apoi aşteptă să se întunece, tot pe malul iazului.

Odată cu lumina lunii, se aşeză tăcerea peste întinderea de apă. Din cînd în cînd, peşti nesătui săreau, vrînd parcă s-o înghită.

Nea Mihai mai înjură o vreme dracul de lişiţă care ţipă, în zbor, aproape de el. Se întinse în barcă:

— Iliuţă, eu cred că am să trag un pui de somn. Ai tu grijă de ceilalţi.

Barca se legănă sub greutatea lui şi prinse a pluti în derivă pe apă.

Închise ochii şi se gîndi la miile de peşti care înotau fără griji pe sub el, aşteptînd să fie hrăniţi, aşa, din senin, neînţelegînd că nici el nu o să mai fie în stare să facă asta într-o bună zi. „Treaba lor", îşi zise Nea Mihai şi se mai gîndi că acum, în barcă, poate pluti şi el ca un peşte fără griji.

Dracul de lişiţă îi curmă din nou şirul gîndurilor. Se ridică în fund, cu gîndul s-o înjure. Rămase mut de spaimă cînd zări pe marginea bărcii un chip de om bătrîn, cu faţa blîndă ca a bunului Dumnezeu. Însă, în ciuda faptului că purta o barbă albă pînă la brîu, Nea Mihai îl recunoscu parcă pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Îi era lui frică, dar se bucură că, uite, ăştia nu l-au împuşcat, aşa cum s-a spus la Revoluţie.

— Nu te speria, Mihail, că nu-ţi fac nimic rău. Am venit să-ţi mulţumesc că ai avut grijă de peştii mei. Bravo – zise el, clătinînd puternic din cap –, ai fost un fiu de nădejde al patriei. Clasa muncitoare poate fi mîndră de tine. Ştiu că te-ai chinuit o viaţă, dar poţi spune că nu ai trăit degeaba. Şi eu m-am chinuit sau m-au chinuit alţii, dar nu m-am dat bătut nici o clipă. Ce mi-a plăcut la tine e că te-ai ţinut serios de treabă. Apoi, tu n-ai trădat cauza, tu chiar ţi-ai iubit munca. De aceea am venit să-ţi mulţumesc, să-ţi strîng mîna – îi strînse mîna, dar Nea Mihai nu simţi decît amintirea strîngerii de mînă a lui Nicolae Ceauşescu la inaugurarea iazului – şi să-ţi spun că a venit vremea, că meriţi şi tu să te odihneşti. Hai cu mine, îl îndemnă, ridicîndu-se.

A sărit peste marginea bărcii şi a prins să meargă pe apă după el.

După cîţiva paşi, inima i se umflă ca beşica unui peşte care vrea să iasă la suprafaţă şi Nea Mihai se înălţă încet-încet, apucînd-o pe urmele tovarăşului Dumnezeu.

Titanicul

Ia, hai, cu toţii, adunarea. La foc!

Nana Lenţa a ieşit mahmură în pragul casei şi, parcă pentru prima dată în viaţă, văzîndu-i pe cei trei băieţi şi două fete care s-au prezentat la apel, i-a venit în gînd să-şi numere nepoţii.

— Măi, da' nu eraţi voi mai mulţi? Unde-i restul?

Aş zice că avea momente în care, dacă o luai la întrebări pe nepregătite, nici măcar numărul exact al propriilor copii nu ţi l-ar fi putut spune. Pe Nana Lenţa o prindeai rareori fără măcar un pahar de băutură la bord. Poate doar atunci cînd nu avea de unde să ia unul. Şi, de regulă, făcea rost zilnic de mai multe. Le bea cu naturaleţe, ca pe apă, ca şi cum alcoolul ar fi o componentă de bază a supravieţuirii, ca şi cum apa n-ar fi fost bună decît ca să crească porumbul sau să fierbi fasole. Cu alte cuvinte, mă îndoiesc că în ultimii ani fusese vreodată trează. Şi, cînd nu avea ce să bea, era mahmură.

Dar hai să nu exagerez, pe copiii ei vii (a mai avut vreo doi care au murit de mici, de scarlatină) şi-i amintea şi ţi-i spunea din prima chiar şi beată. În total, trei, de-acum oameni mari. Pe toţi încercase să-i ajute să-şi facă un rost în viaţă.

Gheorghiţă, cel mai mare, era tractorist la bază, dar nu prea i-a plăcut şi încercase într-o vreme să lucreze şi în construcţii, în oraş. Nu i-a plăcut nici naveta, aşa că a vrut să se întoarcă la tractorie. Din păcate, aici concurenţa era aspră. Între timp pusese altcineva mîna pe fostul lui tractor şi a trebuit să se înscrie pe o listă de aşteptare. Lucra cu nevastă-sa prin sat, unde erau chemaţi, fără mofturi (mîncare şi băutură să iasă!), de la prăşit şi pînă la construit

case. Era căsătorit cu o femeie mai în vîrstă decît el, Ana, luată la pachet cu doi plozi din prima căsătorie (primul ei soţ – de altfel, un bun prieten al lui Gheorghiţă – murise de tînăr, căzînd într-o bună zi de pe scara trenului, cînd se aşezase să fumeze liniştit o ţigară). Gheorghiţă îi mai turnase trei. La început au locuit în casa părinţilor, dar pe urmă Nana Lenţa s-a sfătuit cu Nanu şi au convins-o pe soacră-sa să-i primească în casa ei, că are mai mult spaţiu. De fapt şi de drept acolo fuseseră repartizaţi de la început, dar aşteptau să moară soacra. Cum baba Ioana, deşi se apropia cu paşi repezi de suta de ani, nu prea dădea semne că o bate gîndul să moară, a trebuit să-i primească. Erau vecini. Se putea trece dintr-o curte într-alta.

Nelu, cel mijlociu, era acel „altcineva" care pusese mîna pe fostul tractor al lui Gheorghiţă. Nu l-ar fi lăsat nici în ruptul capului – frate, frate, dar pînă la tractor! –, în primul rînd pentru că era pasionat de mecanică, apoi pentru că putea cîştiga cu el o pîine bună. Pe lîngă salariu, vindea motorină cu găleata. Fura şi piese de la SMT (Staţiunea de Maşini şi Tractoare), întrucît îşi construia un vehicul personal, într-un şopron din spatele casei. Azi o bucşă, mîine o pedală de ambreiaj, poimîine un cauciuc – maşina lui creştea văzînd cu ochii. Deşi era încă un schelet şi nu semăna cu nimic din ceea ce descoperise mecanica modernă, deja se putea pune în mişcare prin forţe proprii. Numai că-i era frică de miliţie să iasă cu ea pe stradă. Poate că într-o lume mai bună, dacă ar fi apucat să facă vreo şcoală de profil, Nelu ar fi fost vreun inventator, ceva. Însă, aşa, se mulţumea să-şi perfecţioneze pe ascuns maşina, care, odată cu trecerea timpului, evolua pe scheletul unui vehicul de tracţiune, transformîndu-se într-un fel de maşinărie cu aspect nepămîntean. Nelu fusese căsătorit cu o colegă din generală, care l-a părăsit după ce îi împlinise norma de familie. Avea trei copii şi locuiau în casa părinţilor.

Nicu, cel mai mic, era de vreo doi ani la puşcărie. O altă meserie decît cea de a pune mîna nu se lipise de el. Ultima ispravă a fost să se lipească de o pereche de boi, pe care i-a furat de pe cîmp cu gîndul să-i vîndă la tîrg. Pe la jumătatea drumului, s-a răzgîndit, de frică să nu fie prins. A ascuns boii în pădure, s-a dus în sat, a făcut rost de o bărdiţă, de nişte cuţite şi de un tovarăş de afacere. Au tăiat animalele şi au cărat carnea, cu sacii, acasă la tovarăşul lui. Planul n-a fost tocmai rău – e mai uşor să vinzi boii tranşaţi decît pe cei vii. Cum le trebuia o acoperire, de ochii lumii, ca să vîndă carnea, a trebuit să taie şi vaca tovarăşului său. Socoteala lor s-a potrivit o vreme, pînă cînd oamenii au început să minuneze cîtă carne putea să dea o biată vacă şi s-au întîlnit pentru o discuţie cei care cumpăraseră carne de bou cu cei care cumpăraseră carne de vacă şi toţi la un loc cu stăpînul boilor. Aşa că Nicu n-apucase să se căsătorească. Umbla vorba că ar avea un copil din flori, în satul vecin, dar nimeni n-ar fi putut băga mîna în foc pentru asta.

Totuşi, trează ori beată, trebuie să înţelegem de ce Nanei Lenţa îi venea greu să spună pe loc, dacă nu numărul, măcar numele celor opt nepoţi ai ei pe care îi avea în grijă. Îi creştea inima de mîndrie cînd îi alinia pe toţi pentru a se plimba ca plutonierul printre soldaţi şi a le da instrucţiuni. Ei obişnuiau s-o asculte pentru că, deşi îi privea de cele mai multe ori drăgăstos, nu ezita nici o secundă ca, la cea mai mică dovadă de nesupunere, să le şteargă cîte o palmă după cap.

— Voi n-auziţi, unde-i restul? mai întrebă odată.

Glasul ei nervos îi mai scoase pe doi dintr-un hambar, unde stăteau pitiţi ca să prindă vrăbii. În total, se adunaseră şapte, ca pentru o poză de familie: toţi desculţi, patru numai în chiloţi, trei cu rochiţele din material ieftin, găurite. Ţineau strîns în mînă felurite obiecte de joacă: o praştie, o

păpuşă din cîrpe, o minge spartă, o bujie de tractor, un cuţit de bucătărie, o toporişcă, un ferăstrău.

De regulă, mai rîdeau în front, dar acum bănuiau că sînt adunaţi pentru o misiune deloc uşoară, în orice caz, total neplăcută pentru orice copil care n-are alt chef decît să se joace.

— A' cui e rîndul să pună azi pe foc?

Feţele plozilor se crispară brusc. Ar fi fugit care-ncotro, ar fi făcut şi gaură-n pămînt ca să se ascundă, dar privirea tăioasă a bunicii îi ţintuia locului.

Nu exista corvoadă mai mare pentru ei decît să aibă grijă de foc. Cum lemnele erau cam scumpe, imediat ce se încălzea vremea, îl făceau cu ripcă, adică crengile care rămîn după ce cureţi via, primăvara. Ardeau aproape instantaneu, ca paiele, încît pentru un foc constant trebuia să arunci în sobă fără oprire bucăţele de ripcă.

Era parte din tradiţia familiei ca, după trei ani împliniţi, fiecare copil să descopere că viaţa nu-i aşa, o chestie în care să freci menta la nesfîrşit, şi că mai trebuie să şi munceşti, dacă vrei păpică. Care cum trecea pragul de vîrstă, pentru a-şi dezvolta simţul responsabilităţii, era programat să întreţină, cu ripcă, focul. Cei mici mai lucrau în echipe de cîte doi şi de-acum erau destul de mulţi încît să le ajungă rîndul cam o dată pe săptămînă.

— Cine-i azi de serviciu?

— Costeluş, au răspuns şapte voci, în cor.

Nana Lenţa a mai trecut o dată în revistă şirul de copii din faţă şi a realizat că avea de-a face cu un caz clar de dezertare.

— Şi unde-i Costeluş?

Toţi cei şapte copilaşi ezitau între frica de-a fi pocniţi de bunica lor (dacă nu spuneau unde-i dezertorul) şi cea de a-şi lua nişte şuturi de la Costeluş (în cazul în care acesta ar fi fost turnat).

Din fericire, norocul i-a scos din încurcătură: poarta tocmai s-a deschis şi pe ea a apărut dezertorul, împingînd un cerc cu băţul.

Nana Lenţa l-a luat în primire de departe.

— Costeluş, ia vino tu încoace, puiu' lu' bunica.

Costeluş s-a apropiat vesel, gudurîndu-se, lăsînd cercul să cadă. Nana Lenţa a dus mîna către el, ca şi cum ar fi vrut să-l mîngîie. Şi brusc i-a trosnit o palmă după ureche. Copilul a început să zbiere mai mult de nervi că fusese luat prin surprindere decît de durerea loviturii. S-a întors către ea şi a amenințat-o.

— Lasă că te spun eu lu' munícu'!

(Naiba ştie de ce, că doar n-avea vreun defect de vorbire, Costeluş pronunţa *m* în loc de *b* atunci cînd vorbea de bunică-su. Poate că era felul lui de-a se alinta.)

— Uite, nu mai pot eu de frica lu' munícu'.

Adevărul e că n-avea de ce să-i fie frică. Bărbatu-su avea vreo cincizeci de kile şi un metru şaizeci înălţime. Ea – vreo sută cincizeci şi era mai înaltă cu un cap decît el. Nu risca să intre într-un conflict corp la corp cu nevastă-sa, motiv pentru care certurile lor, deşi destul de dese, n-au trecut niciodată de stadiul înjurăturilor.

Apoi omul n-avea grija nepoţilor (nici el nu cred să-i fi ştiu pe de rost pe toţi). Era navetist, lucra în oraş, la demolări. Timp de patruzeci de ani, spusă pe scurt, viaţa lui a însemnat să se trezească la patru jumătate dimineaţa, să-şi ia bicicleta, să pedaleze repede opt kilometri pînă la tren, să urce, să ajungă la serviciu, să facă prezenţa, să demoleze ce era de demolat, să caute printre dărîmături ceva folositor pentru gospodăria lui – orice, niciodată nu se întorcea cu bicicleta goală –, să bea ce se nimereşte, să cumpere ceva de băut şi să se întoarcă pedalînd acasă, unde îl aşteptau cu drag soţia şi copiii lui. Iar cînd era zi de salariu – sîmbăta, cum e cazul zilei în care se petrece istoria noastră –, era aşteptat şi cu mai mult drag.

— Treci la foc, l-a iertat bunică-sa pe Costeluş. Azi fierbem nişte fasole.

Groaza a pus stăpînire pe Costeluş. Ştia din proprie experienţă că, atunci cînd fierbi fasole, trebuie să pui ripcă în continuu, practic nici n-apuci să-ţi tragi sufletul pentru cîteva ore, darmite să mai faci măcar o tură cu cercul prin ogradă.

Ceilalţi copii l-au privit cu un amestec de compătimire şi de bucurie că au scăpat de necaz. Însă, tocmai cînd erau pe punctul să rupă veseli rîndul, bunică-sa a urlat după ei:

— Bă, dar voi unde vă grăbiţi? Credeţi că fasolele se-aleg singure?

Era rîndul lui Costeluş să se uite la confraţii lui cu bucurie şi compătimire. Alesul fasolelor era o treabă cel puţin la fel de cumplită ca şi pusul ripcii pe foc.

Nana Lenţa a intrat în casă şi s-a întors cu o oală de zece kile, o pătură şi un fund de sac cu fasole. A aşternut pătura în mijlocul curţii, a deşertat sacul şi i-a îndemnat pe copii să sorteze fasolele dintre gunoaie şi să le pună în oala curată. Era acolo treabă de-o viaţă, pentru un întreg muşuroi de furnici.

— Hai, fuguţa, cu cît vă mişcaţi mai repede, cu atît scăpaţi la joacă. Eu mă duc la magazin să văd dacă s-a pus Decretul. Cînd mă întorc, să fie fasolele pe foc. Şi, pînă vine bunicu' cu salaru', vreau mîncarea gata. Aţi înţeles?

Vînzătorul a încercat o vreme să dea muştele afară din magazin, alungîndu-le cu un prosop pe care îl învîrtea pe deasupra capului. Apoi s-a oprit pentru a-şi şterge transpiraţia de pe frunte, dîndu-şi cumva seama de zădărnicia încercării.

Printre gratiile de dincolo de geamurile magazinului a văzut-o holbîndu-se pe Nana Lenţa. A ieşit în uşă şi s-a răstit la ea:

— Ce-ai, femeie, de ce mă urmăreşti? Tare vă mai temeţi că ascund marfă! N-am nimic! Nimic. Hai să vezi şi în magazie! Nu s-a mai adus nimic de vreo cîteva luni.

Nana Lenţa s-a uitat lung la el, încercînd să-l liniştească.

— Eu vroiam doar o sută de rom.

Vînzătorul s-a liniştit.

— Aaa... rom am. Rom, biscuiţi, compot, bomboane cu cacao, conserve am cîte vrei.

Nana Lenţa a intrat călcînd leneş după el.

— Doar un rom.

Vînzătorul a trecut după tejghea, a luat de pe rafturile aproape goale o sticlă de rom şi i-a turnat un pahar. I l-a întins, apoi l-a retras brusc.

— Ai bani?

— N-am, dar nu ţi-am spus că ţi-i dau la salar? Azi e zi de salar. Ţi-i dau diseară.

Vînzătorul a mormăit ceva, i-a dat paharul, a scot un caiet şi s-a uitat în el.

— Pfiu! Păi, cred că n-o să-ţi ajungă salaru' lu' bărbat-tu, la cît rom e aici.

Nana Lenţa a dat peste cap paharul cu băutură şi l-a trîntit pe tejghea.

— Mai dă un rom. N-ai tu treabă, a continuat ea, doar ştii că-ţi plătesc.

Vînzătorul i-a mai turnat o sută de rom. Nana Lenţa l-a ridicat şi l-a oprit în dreptul gurii, privind pierdută în el.

— Ce-are, vreo muscă? a întrebat-o mirat vînzătorul.

— Ei, asta-i! Parcă nu ştii. Nici nu mai pot bea de necaz.

— Lasă, nu mai pune şi tu la suflet. Sigur scapă. Vine el.

— Crezi?! s-a entuziasmat ea. S-a adus cumva Decretul şi nu l-ai pus?

— Aşa mă ştii tu pe mine?! Cînd îmi trimit decrete, eu totdeauna le pun în geam, ce naiba?

— Şi? Măcar ai vreo veste?

— Decretul n-a venit, dar am auzit că sigur îl dă.

— Sigur? Şi crezi că Nicu-al meu se încadrează?

— Sigur se încadrează. Sînt pline puşcăriile, nu mai încap de condamnaţi. Aşa am auzit. Numai ăia cu crimă şi tîlhărie nu scapă. Hoţia se încadrează.

Nana Lenţa a dat romul peste cap.

— Aşa să te-audă Dumnezeu, că numai el ştie ce înseamnă dragostea de mamă... Mai dă un rom!

Cu toată arşiţa de-afară, mă jucam în soare, pe malul şanţului. Trebuia să vină tata, cu salariul. Şi, cînd lua salariul, totdeauna îmi aducea ceva bun. Ca să mai treacă timpul, încercam să scot un greiere dintr-o gaură. Căram apă cu cana şi turnam acolo. Frecam menta, cu alte cuvinte, dar eram destul de concentrat pe chestia asta. Aşa că n-am apucat s-o zăresc mai de departe pe Nana Lenţa, ca s-apuc să mă ascund şi s-o anunţ şi pe mama.

— Ce faci acolo, finule?! i-am auzit deodată vocea răguşită din spatele meu. Hai să te pupe nana!

Am îngheţat. M-am întors înspre ea şi o duhoare de băutură m-a izbit peste faţă. M-am ferit de pupătură şi i-am trîntit un „săr-mîna“.

N-o puteam suporta pentru că nu prea o apucasem vreodată trează, pentru că totdeauna vroia să mă pupe, pentru că mă pîra mamei de fiecare dată cînd o vedeam pe drum şi o rupeam la fugă, fără măcar să-i spun „săru-mîna“. Nu prea puteam accepta nenorocul să am asemenea naşi. Cică nici mama şi tata nu şi i-ar fi dorit, dar i-a luat gura pe dinainte. După o nuntă, cînd ai mei îi căraseră pe ăştia beţi lemn pînă acasă, s-au lăsat înşelaţi şi au promis că, dacă o să aibă un băiat, o să fie botezat de ei. Asta e. Ghinionul meu că m-am născut băiat.

— Mama nu-i acasă, i-am spus eu scurt, sperînd să ne lase naibii în pace.

Mai ales acum, cînd trebuia să vină tata, în zi de salariu.

Şi chiar atunci apare mama la gard. Cînd a văzut-o, Nana Lenţa a început să plîngă. Cred că

mai mult de ruşine, ca să nu vadă lumea circ, mama a tras-o de mînă în curte.

S-a aşezat pe un scaun şi bocea ca la mort. Cu toată scîrba mea, trebuie să recunosc că pentru o clipă mi s-a făcut milă de mormanul acela bocitor de carne.

— Ce-i? Ce-ai păţit? a întrebat-o mama.

Continua să plîngă, cu faţa în palme:

— Nu scapă. Am fost l-a magazin şi n-a venit Decretul... Cred că nici nu-l mai dă. Şi, chiar dacă-l dă, Nicu-al meu nu se încadrează, nu scapă... Simt eu, că doar, dacă nu simte mama lui, atunci cine?

De fapt, ştiam care-i problema: se zvonise că se va da un decret de eliberare a puşcăriaşilor, cu prilejul nu ştiu cărei sărbători a Partidului Comunist Român sau a lui Ceauşescu. Iar Nana Lenţa spera să fie eliberat şi ăla micu' al ei, care făcuse deja vreo doi ani de puşcărie.

— Hai, uite – a încercat s-o consoleze mama –, linişteşte-te, că-ţi trag eu în bobi să vedem dacă scapă.

La drept vorbind, mama nu era mare ghicitoare în bobi. Sau ghicea la propriu, nu stăpînea altă magie decît cea a anticipaţiei. Cel mult cunoştea regulile, mutările, ca la şah. Făcuse o dată asta, demult, din plictiseală, amintindu-şi cum ghicea o babă, şi s-a nimerit să-i iasă una dintre preziceri. De-atunci i-a ieşit vorbă că ştie să ghicească în bobi de porumb. Mama nu s-a obosit niciodată să contrazică asta. O speranţă în plus (mama nu „ghicea" niciodată lucruri nasoale) nu strică nimănui.

Nana Lenţa s-a înviorat la auzul unui asemenea ajutor, şi-a şters lacrimile şi mucii cu dosul palmei şi a privit încrezătoare către mama.

— Şi-altceva ce mai faci? a întrebat-o, ca să întreţină conversaţia, pînă să aduc eu un ştiulete de porumb.

— Ei, cumătră, cu grijile casei, a răspuns total liniştită, ca şi cum nici nu era ea cea care bocise acum cîteva clipe. Am pus la fiert nişte fasole, să fac ceva de mîncare pînă se întoarce al meu de la servici.

Mama şi-a tras un scaun, a luat nu ştiu cîte boabe de pe ştiuletele adus de mine, le-a aşezat pe un prosop, în poale, le-a împărţit în nu ştiu cîte grupe, a spus în şoaptă (de atmosferă) nu ştiu ce vrăjeală (un soi de descîntec din care-şi amintea doar cîteva fraze) şi le-a privit savant:

— Mda...

— Ce-i, ce vezi? a sărit Nana Lenţa.

— Nu ştiu ce să zic, parcă nu s-aşază.... Mda...

— Cum să se-aşeze?

— S-au tăiat.

Mama tot amesteca boabele şi le reîmpărţea pe grămezi. Mie mi-era clar că trage de timp, fie pregătindu-şi cuvintele, fie blestemîndu-şi în gînd ideea cu ghicitul.

— Daaa, a zis ea brusc.

— Ce-i, ce-i?

— Acum se leagă! a exclamat mama, asupra căreia se pogorîse duhul ghicitului în boabe. Văd clar... E sigur...

— Ce vezi?

— Vine precis... Ba chiar e pe drum.

— Acuma?

N-a mai apucat mama să-i dea detalii, pentru că pe poartă tocmai a intrat tata, care s-a acrit la faţă şi a încruntat sprîncenele cînd a dat cu ochii de Nana Lenţa.

— Săru-mîna, i-a spus el într-o doară. Ce mai faci, cumătră?

Cumătra lăcrima din nou, dar de data aceasta cumva bucuroasă.

— Mi-a ghicit în bobi. Vine Nicu-al meu acasă. Scapă. S-au legat bobii.

— Da, da, i-a zis tata, fără nici o urmă de chef...

Băută-băută, dar Nana Lenţa s-a prins că încurcă locul. Mai ales ştia că tata, la o adică, îi spune verde în faţă să plece, mai ales atunci cînd o vede beată. S-a ridicat de pe scaun.

— Dar pe bărbatul meu nu l-ai văzut la tren?

— Nu, i-a spus scurt, tata.

— Ei, mă duc de-acum să termin mîncarea, că vine el. Cu următorul tren. E zi de salar şi poate c-a fost coadă mare la ghişeu... Rămîneţi sănătoşi.

Eu m-am dus săgeată la geantă, să văd ce mi-a adus bun tata.

Costeluş a fost întreprinzător. După ce-a realizat cît de greu merge treaba cu alesul fasolelor, a venit cu ideea salvatoare de a le pune la grămadă în apa din oală şi, astfel, gunoaiele vor ieşi singure la suprafaţă. Într-adevăr, nişte paie au ieşit. Copiii le-au cules cu mîna cum au putut şi-au pus oala pe plită.

Apoi, cum focul era doar îndatorirea lui pe ziua respectivă, Costeluş a trebuit să descopere o altă metodă ingenioasă de a cîştiga timp de joacă şi pentru el: a aprins cîteva grămezi de ripcă, apoi a mers cu toporişca şi a tăiat o creangă de măr din livadă, care părea mai uscată. A adus-o şi-a trîntit-o peste ripcă şi s-a dus să se tragă cu cercul.

La întoarcere, Nana Lenţa a găsit doar o creangă verde fîsîind în foc, iar apa din oală, pe care pluteau paie, abia dînd în abur. Motiv pentru care a strigat din nou mobilizarea generală şi a pocnit în stînga şi-n dreapta pentru a-i fi duse la îndeplinire ordinele.

Lucrurile au început să fiarbă. Oala de la ritmul susţinut al ripcii puse pe foc, Nana Lenţa de nervi că n-a fost ascultată întocmai şi pentru că bărbat-su nu mai apărea.

Pentru scurt timp, Costeluş a fost învoit să meargă pînă la magazin şi să ia pe datorie o sticlă de rom, pînă vine bunică-su cu salariul. Pe lîngă rom, el a adus şi vestea că „municu'“ a fost văzut

într-un şanţ, nu departe de intrarea în sat, dormind cu capul pe-o roată de la bicicletă.

Nana Lenţa a mai băgat ceva gaz în nepoţi ca să-şi vadă de treabă, a mai tras două-trei gîturi de rom, a ascuns sticla după sobă şi-a plecat să-şi aducă bărbatul acasă.

Se însera binişor, eu nu reuşisem să scot greierele din gaură, ieşisem pe marginea şanţului cu gîndul să torn o ultimă cană de apă, după care să mă las păgubaş, cînd i-am văzut venind: Nana Lenţa sprijinindu-l pe Nanu, cu un rucsac pescăresc în spate, iar de Nanu se sprijinea o bicicletă pe portbagajul căreia fusese legat un butoi turtit de tablă. Era o minune că tot edificiul acesta se ţinea pe picioare. Un miracol faptul că se şi mişca. Şi, ca orice miracol care nu ţine mult, în momentul în care s-au apropiat de mine, s-au prăbuşit cu icnete, însoţite de zăngănitul bicicletei şi al butoiului de tablă.

Am fost prea mut de uimire, prea cu gura căscată ca să mă ascund de ei. Rămăsesem nemişcat, cu cana de apă în mînă.

Oricum, nici nu eram convins că m-au văzut, că puteau vedea, general vorbind. Primisem instrucţiuni clare de la tata – „Nu vreau să-i prind pe porcii ăia pe-aici. Dac-apar, nu sîntem acasă“ –, dar nu puteam pleca aşa, pur şi simplu, lăsîndu-i pe marginea drumului.

Ca să nu mai zic că Nanu îmi era oarecum simpatic, cu toate că şi pe el îl întîlneam beat în cele mai multe împrejurări. Eram foarte curios de ceea ce aduce el în fiecare seară de la demolări. În general, erau butoaie de tabă, dar mă surprindea uneori cu nişte chestii care nici eu, nici el nu ştiam ce fuseseră la bază. Cert e că el le găsea o întrebuinţare în gospodărie. De exemplu, butoaiele de tablă. Le-a tăiat, le-a îndreptat cu ciocanul pînă au ieşit din ele un fel de uşi mate, le-a sudat între

stîlpi de fier şi şi-a făcut un gard peste care nu puteai trece nici cu tancul.

Îmi era simpatic pentru că el nu vroia să mă pupe. Avea totdeauna un zîmbet aparte pentru mine. Chiar părea că se bucură cînd mă vedea şi mi-l adresa, lovindu-şi pălăria cu dosul palmei spre vîrful capului.

Apoi avea obsesia asta cu capitalele lumii. Le ştia pe toate, nu-l prindeam niciodată. De obicei, conversaţiile noastre începeau cam aşa:

— Să trăieşti, finule!

— Săru-mîna... Azerbaidjan?

— Baku!

— Islanda?

— Reykjavic!

— Maroc?

— Rabat!

Şi tot aşa, de fiecare dată trebuia să mă recunosc învins, cu toate că scotoceam la greu prin atlasul geografic ca să-i găsesc o întrebare încuietoare.

Ei, atunci m-am gîndit că nu se putea un prilej mai bun să-l las fără replică. M-am îndreptat spre el şi l-am privit cu atenţie. Mişca. Respira.

— Bujumbura? am ţipat eu.

Nanu a tresărit, s-a aşezat în fund, şi-a dat pălăria pe vîrful capului, ca de obicei, lovind-o şmechereşte cu dosul palmei:

— Burundi! Hai să trăieşti, finule! Dar ai încurcat lucrurile. Bujumbura e capitala, iar Burundi e ţara.

S-a ridicat în capul oaselor şi Nana Lenţa, care mi-a smuls cana de apă din mînă:

— Halal fin mai am! Uite cum s-a gîndit el să-i aducă nanei lui o cană cu apă!

Între timp, atraşi probabil de zgomotele din drum, şi-au făcut apariţia şi ai mei. Tata a tîrît-o pe Nana Lenţa de subsuori – scăpîndu-i printre dinţi un „Doamne fereşte, ce grea-i!“, pînă pe marginea şanţului. Nanu s-a ridicat singur şi s-a aşezat lîngă

nevastă-sa. Şi-a scos pălăria de pe cap şi a trîntit-o alături:

— Mare arşiţă a mai fost azi!

— Tare mare, i-a confirmat şi Nana Lenţa. Şi, cum sînt eu bolnavă cu inima, tare rău mi-a mai fost! Finule, i-a mai adu-mi o cană cu apă.

M-am executat, alergînd pe lîngă tata, care-i şoptea mamei:

— Să nu-i scăpăm în ogradă. Mergem şi-i ducem acasă.

Cînd m-am întors cu apa, Nana Lenţa era mult mai vioaie:

— Sigur vine. A citit al meu într-un ziar decretul. Nicu se încadrează...

— O, ce bine, a răsuflat uşurat tata. Haideţi să vă ducem acasă la voi, să-l aşteptăm împreună acolo.

— Nanu, pot să mă trag cu bicicleta pînă la voi? le-am întrerupt eu conversaţia.

Nanu mi-a dat voie.

Cînd am ajuns acasă la naşi, se întunecase de-a binelea. De după de gardul de tablă răzbăteau hărmălaie, trosnet de lemn aprins şi pe deasupra lui săreau scîntei din care puteai ghici că în curte se afla un foc uriaş.

Primul am deschis poarta eu. Dincolo de ea, în jurul unei gropi proaspăt săpate în mijlocul curţii, din care ieşeau flăcări, era adunat mai tot clanul Nanei Lenţa: Gheorghiţă cărînd oala de fasole, Nelu – o plită, Ana – un capac, copiii – bucăţi de scîndură smulse din gardul babei Ioana.

Nelu a fixat plita pe nişte pietre, deasupra focului, Gheorghiţă a aşezat oala cu fasole, iar Ana a venit şi a pus capacul.

Cînd i-a văzut şi pe restul intrînd pe poartă, Gheorghiţă a chiuit de bucurie.

— Ihaaa, nu bem nimica?

Nanu a ridicat mîinile şi a început să pocnească din degete şi să danseze pe călcîie.

— Ihaaa, dar ce, avem ceva de băut?

— Slăbuţ. Noi am crezut că aduci tu, s-a pleoştit Gheorghiţă. Am muncit ca robii. Te-am aşteptat ca pe Iisus. Doar azi s-a dat salarul.

— S-a dat tîrziu şi n-am mai avut timp să cumpăr.

Nelu a privit neîncrezător la rucsacul lui taică-su şi i-a făcut cu ochiul lui frate-su.

— Ne minciuneşte.

— Hai, tată, serios acuma, nu ne-ai adus nimica bun? Ne minciuneşti?! a întrebat Gheorghiţă.

— Dragii lui tata – n-a mai putut nanul să se abţină –, dar v-am lăsat eu vreodată pe uscat? Aşa mă ştiţi voi pe mine?

Nanu s-a apucat să desfacă rucsacul. Tot familionul l-a înconjurat ca pe Iisus, care se pregătea să înmulţească peştele, pîinea şi vinul.

Nanu a scos întîi o sticlă goală şi a aruncat-o într-o parte:

— Pe-asta am băut-o eu, că şi eu sînt om, nu?

Apoi a scos una plină, pe care a ridicat-o ca pe un trofeu în uralele tuturor:

— Ihaaa, rom!

Mai avea măcar vreo cinci sticle.

— Credeţi că ne-ajunge?

— Am mai făcut noi rost azi de-o damigeană de vin, a spus mîndru Gheorghiţă. Ce crezi, că noi muncim pe surcele?

Nanu a mai scos nişte pîini, pe care le-a împărţit ălora mici. La final, nişte buturele de porc, legate cu sfoară între ele.

— Adidaşi de porc! Altceva n-am găsit, s-a scuzat el.

— Buni şi ăştia. Decît fasole goală, a zis Ana. Dă-i încoace să-i punem la fiert.

După ce s-a odihnit un pic pe pragul casei, acolo unde o aşezaseră ai mei, Nana Lenţa şi-a recîştigat suflul şi şi-a luat aerul de plutonier în inspecţie. S-a apropiat de noră-sa, la plită, şi a întrebat-o drăgăstos:

— Dar ce faceţi voi, mamă, aici?

— Fierbem fasolele astea. Şi-avem şi adidaşi. Acum îi pun.

— Nu în oala aia, mamă. Adidaşii trebuie fierţi separat.

Mama a ridicat capacul şi-a tras o privire în oală.

— Cumătră, dar nişte morcovi şi ceapă n-ai?

— Am, am, cum să nu... Costeluş! Costeluuuş! Ia vino tu la bunica.

Costeluş s-a apropiat şovăind, cu un colţ de pîine în mînă.

— Costeluş, ia lampionul, du-te-n grădină şi smulge nişte morcovi şi ceapă şi adu-ncoace.

După ce-a ras şi el un rom, două, tata nu mai părea aşa de grăbit să plece acasă.

— Şi-aşa mîine-i duminică şi n-avem ce face, a răspuns el la insistenţele cumetrilor.

Mama mi-a zis că mai stăm doar cît termină ea de făcut mîncarea ca lumea, că i-e milă de ăia mici. Eu, drept să spun, chiar nu mă gîndeam să plec deloc. Aşezaţi care pe unde a apucat, unii beau vin, alţii rom, noi, ăştia mici, alergam în jurul focului. Era rost de-un chef nebun acolo.

— Dar stăm aşa, ca la înmormîntare? a întrebat Nanu. N-avem şi noi nişte muzică?

Gheorghiţă a priceput aluzia. S-a bătut cu palma peste frunte.

— Că bine zici. Mă duc după pick-up.

— Trezeşte-o şi pe mama, săraca, şi adu-o încoace, l-a îndemnat Nanu. Să se bucure şi ea cu noi, să nu mai stea singură.

Cum am mai spus, Gheorghiţă, nevasta şi copiii lui stăteau în curtea vecină, în casa babei Ioana, mama lui Nanu, care se apropia de suta de ani. Da, Gheorghiţă şi mai ales nevastă-sa o cam aşteptau să moară, ca să devină stăpîni cu acte în regulă pe casă, dar pînă la urmă mare deranj cu ea nu aveau. Deşi nu era senilă de tot, baba era în stare să stea

ceasuri întregi într-un singur loc, fără să se mişte sau să zică ceva, privind în gol.

De altfel, şi atunci cînd a adus-o Gheorghiţă, şi-a ocupat un loc pe un scăunel lîngă foc şi a rămas nemişcată.

— Cum mai e, bunică Ioana? a stricat mama o întrebare.

A răspuns cu întîrziere, ca şi cum şi-ar fi cumpănit bine răspunsul.

— Greu, mamaie. Nu mai văd să bag aţă în ac.

Apoi şi-a reluat tăcerea.

Gheorghiţă a pus pick-upul în casă, a scos boxa pe geam, a dat drumul la muzică şi şi-a reluat locul în curte, lîngă sticlele de băutură.

Nanu s-a ridicat în picioare, clătinîndu-se, şi-a pocnit din degete.

— Ihaaa, noi nu dansăm nimica?

Şi abia atunci s-a pornit cheful.

Mi-aduc aminte precis: curtea începuse să miroase puternic a fasole fierte şi a adidaşi de porc, iar din cauza băuturii, în afară de mama, baba Ioana şi de cîţiva copii, nu mai era nimeni care să se ţină drept, fără să se clatine, pe propriile picioare, un disc tocmai se terminase şi pîrîia în gol, cînd poarta din butoi de tablă a scîrţîit puternic, s-a dat la o parte şi din întuneric a apărut un tip slăbănog, neras pe faţă şi ras în cap, îmbrăcat ca vai de el, cu o sacoşă mare de cîrpă în mînă. Nu l-am recunoscut.

— Nicuuuu! a strigat Nana Lenţa.

De fapt, nu era strigăt omenesc, ci mai degrabă un urlet de vită rănită, care m-a băgat în sperieţi.

Nicu a pus sacoşa jos, grijuliu, lîngă peretele casei, apoi a alergat şi a prins-o pe maică-sa în braţe. Au stat aşa stînşi măcar vreun minut, bocind ca în filmele coreene. Unul cîte unul, ceilalţi oameni mari s-au adunat în jurul lor şi au început să lăcrimeze şi ei ca în filmele coreene.

Apoi Nicu s-a smuls din îmbrăţişare, i-a şters maică-sii, cu palma, lacrimile de pe faţă şi i-a vorbit:

— Hai, nu mai pişa ochii. Am scăpat. Gata-i.

Pe urmă s-a apucat să îmbrăţişeze şi să pupe pe toată lumea. Inclusiv pe mine. Duhnea ca dracu' a ţigări. La sfîrşit s-a dus şi la baba Ioana, singura care nu se mişcase de lîngă foc.

Baba s-a ridicat şi s-a uitat lung la el. A întins o mînă şi l-a mîngîiat.

— Mihai, ai venit? S-a terminat războiul?

Nicu nu ştia ce să zică. S-a întors către maică-sa:

— S-a cam lulit bunica, nu?

— Nu-i tata, mamă, a intervenit tremurînd de fericire Nana Lenţa. E Nicu, băiatul meu. Ce-i cu tine?

Baba Ioana s-a reaşezat încet pe scaun:

— Am crezut că s-a-ntors Mihai.

— Şi ce, a devenit glumeţ Nicu. Dacă m-am întors eu, nu te bucuri?

— Ba da.

— Atunci dai şi matale un vin?

— L-am îngropat, mamă.

— Nu-i nimic, îl căutăm.

Nicu ţinea minte că bunică-sa are întotdeauna nişte vin îngropat pe ascuns prin grădină, de multe ori rămas acolo ani întregi, pentru că baba obişnuia să mai uite pe unde l-a dosit.

— Hai! s-a ridicat baba.

— Glumeam, bunică. Mai întîi să-mi trag sufletul şi pe urmă căutăm.

— ...da' cel mai mult, în pîrnaie, am avut de învăţat de la Ingineru, şi-a continuat Nicu lunga poveste pe care noi o ascultam cu gurile căscate. Odată era om, vă spun. Era învăţat, avea şi facultate, da' nu asta contează. Vreau să zic că de mic copil el visa să construiscă poduri – mai exact, toată viaţa s-a trudit să facă cel mai mişto pod care

a existat vreodată. Aşa i s-a năzărit lui, după ce a citit o poveste unde, cică, pentru a cîştiga mîna unei prinţese şi împărăţia împăratului nu ştiu care, trebuia să faci un pod nemaivăzut... Deci a învăţat pe rupte, a ajuns la facultate, a şi intrat în Partidul Comunist, a şi devenit activist, ca să nu aibă probleme cu ăştia, ca să-şi ajungă visul... Totul părea că-i merge ca uns. Planul era să-i convingă pe tovarăşii lui să facă un pod nemaivăzut peste Dunăre, mai tare decît cel construit de unu' Apolodor, pe vremuri... Bine, n-a reuşit să-i convingă, că nu sînt bani, că la ce bun un pod peste graniţă, da' pînă la urmă i s-a dat pe mînă să facă un pod peste Siret, în ţară. Nu era asta ceea ce visase Ingineru, da' tot era o chestie. S-a pus serios pe treabă şi a proiectat cel mai mişto pod care a existat vreodată, mult peste ceea ce au chiar şi americanii... Unu' crimă şi pedeapsă... Adică vreau să zic că a pus în podu' ăla peste Siret mai mult suflet ca şi cum ar fi făcut unu' peste Dunăre sau chiar peste vreun ocean întreg... Cică numai şi după schiţă, dacă s-ar fi uitat vreun împărat, i-ar fi dat mîna prinţesei şi împărăţia lui... A primit toate aprobările şi s-au apucat de construit, fix după modelu' lui, fără să schimbe nimic. A ieşit o minunăţie. Toată lumea era încîntată de cum arăta podu' peste care muncitorii şi ţăranii vor putea trece de pe un mal pe altu'. Numa' că, atunci cînd au dat drumu' la circulaţie, picioarele de susţinere s-au înmuiat, podu' s-a crăpat şi mai-mai să cadă şi să omoare oamenii care treceau peste el... A ieşit scandal mare. Vă daţi seama, atîţia bani, atîta încredere i s-au acordat şi el şi-a bătut joc, a plănuit un pod care, în loc să ajute oamenii să treacă de pe un mal pe altu', era cît pe ce să-i omoare. Ingineru s-a jurat – le-a şi desenat pe hîrtie – că schiţa lui era bună şi că podu' dădea să se prăbuşească numa' şi numa' pentru că muncitorii au furat din materiale, pentru că alţii nu i-au respectat calculele... Eu l-am crezut, da' ăia

nu. Aşa că l-au băgat la pîrnaie, pe motiv de sabotare a statului. Cînd l-am cunoscut eu, ceilalţi ziceau că-i cam sărit de pe fix. Se cam fereau să-i vorbească. Da' mie mi-a plăcut de el. Şi nu pe degeaba. La un moment dat – am rămas mască, vă spun –, cînd am văzut cum a refăcut, din beţe de chibrituri, podu' lui peste Siret...

— Cum adică un pod din beţe de chibrituri? nu s-a abţinut Nana Lenţa să-l întrerupă.

— Omu' ăla a refăcut în puşcărie podu' lui, aşa, mai mic, cît să-ncapă pe o masă, din beţe de chibrituri, curăţate de gămălie, lipite între ele cu aracet. Arăta ca o jucărie, da' puteai să-ţi închipui cît de mişto a fost în realitate. Nu mă credeţi, aşa-i? Staţi să vedeţi, că m-a învăţat şi pe mine tehnica, numa' că eu n-am făcut un pod.

Nicu s-a dus la sacoşa de cîrpă pe care o pusese grijuliu lîngă perete şi a scos din ea o chestie care ne-a lăsat pilaf: un castel în miniatură, făcut numai şi numai din beţe de chibrituri, lipite între ele cu aracet. Eu nici măcar în cărţile de poveşti, alea cu poze, nu văzusem ceva mai frumos.

— Ei, ce ziceţi de asta? ne-a întrebat Nicu.

Ce să mai zicem. Am luat castelul în mînă, l-am trecut de la unul la altul, l-am pipăit şi nu ne venea să credem ochilor.

— Ei, vedeţi că nu am făcut pîrnaie degeaba? Am învăţat şi eu o meserie. De-acum am din ce trăi. Pot face orice din beţe de chibrituri: castele, case, poduri. Şi-o să le vînd. Vă daţi seama cîţi bani se pot cîştiga din asta?

Nimeni nu i-a răspuns. Chiar eram cu toţii uimiţi.

Nicu a luat castelul şi l-a pus în braţele Nanei Lenţa:

— Uite, mamă, ăsta-i cadoul meu c-am venit acasă. De-acum n-o să ne mai lipsească nimic.

Nana era de-a dreptul mîndră de fiul ei. Nici nu-şi găsea cuvintele:

— Dar eu, mamă, te iubeam oricum.

S-a uitat pe urmă stînjenită la castelul din beţe de chibrituri.

— Şi Ingineru a scăpat?

— Nu, a răspuns Nicu trist. El nu s-a încadrat la decret.

Nanu a sesizat momentul de-aiurea, s-a ridicat în picioare, chiuind:

— Ihaaa, noi nu bem nimica?

— Hai mai bine să mîncăm, că uite-s gata fasolele, i-a tăiat-o Nana Lenţa. Gheorghiţă, ia adu tu o masă din casă. Ana, tu adu nişte linguri şi farfurii. Nelu, ia trage un fir cu lumină afară, să nu ne băgăm degete în ochi, să mîncăm ca oamenii.

— N-am nici un fir aşa lung ca să trag curent de la priza din casă, a spus Nelu, înciudat.

Cred că era gelos pe frate-su Nicu. Altfel n-ar fi venit cu ideea să facă lumină cu maşina pe care o construia el pe ascuns, aia cu piese furate de la SMT. S-a dus pînă în şopron şi s-a întors rupt de nervi:

— Băi, care-a luat bujia, că fac moarte de om?

Unul dintre copiii lui Gheorghiţă a băgat mîna în buzunarul de la pantaloni şi a scos, căit, o piesă:

— Asta?!

Nelu i-a smuls-o din mînă şi a plecat înapoi spre şopron.

— Las' că vă rup eu gîtu', dacă vă prind că mai umblaţi la ea.

Din şopron s-au auzit un fel de cîrîit, nişte înjurături, apoi două lumini au tăiat întunericul. Maşinăria-schelet s-a apropiat de noi, luminînd întreaga curte cu farurile sale. Nelu a oprit-o, a lăsat motorul pornit şi a venit către noi, victorios:

— Vedeţi ce tare bate? Are-un magnetou de să-ţi bagi picioarele !

Mama, Ana şi Nana Lenţa au început să pună mîncarea în farfurii, pe masă, în mijlocul curţii, la lumina farurilor, iar ceilalţi aşteptau să dea năvală. Pînă una, alta, eu am găsit prilejul să-l rog pe Nanu să-mi cînte „Titanicul", o melodie cu ritm de vals,

pe care n-o rata niciodată atunci cînd se îmbăta criţă. Eu chiar asta aşteptam de la petrecere, la drept vorbind, pentru că-mi plăcea enorm cum o interpreta.

— Ce-am uitat de „Titanic“! a spus el şi s-a ridicat, clătinîndu-se.

— Taci, măi, c-ai să cînţi după masă, a sărit Nana Lenţa.

— Nu vezi că vrea finul? a insistat Nanu.

Şi n-a mai aşteptat alte aprobări. Şi-a ridicat braţul drept şi a început să se legene pe picioare în ritm de vals, cîntînd:

Din Hamburg pleacă în lumeee,
Pe Oceanul Pacific,
Pe marea scăldată-n spumeee,
Uriaşul Titanic...

Eu am început să zbier împreună cu el. Ştiam versurile pe de rost.

Nanu a dus mîna la ochi, uitîndu-se către farurile maşinii, ca şi cum ar fi privit în largul oceanului, şi a continuat, schimbînd ritmul:

Căpitanul Robert,
Planton la catargăăă,
Strigă-n gura mareee:
Se vede un gheţaaar!

— Măi, de ce-o faci tu pe-a nebunul? Treci şi mănîncă.

— Bine, Lenţa, nu mai cînt! Hai, nu te supăra! s-a oprit Nanu împăciuitor şi s-a aşezat la masă. Hai, vino aici lîngă mine.

— Nu-mi trebuie. Eu stau aici, să vă văd pe toţi, că tare-s bucuroasă.

Ţin minte precis: Nana Lenţa era cu fundul pe prag, rezemată cu spatele de perete, cu ochii închişi, avînd un zîmbet straniu întipărit pe faţă.

Strîngea în braţe castelul din beţe de chibrituri, aproape să-l sfărîme. Nanu s-a dus către ea, împleticindu-se, cu un pahar în mînă, pe care i l-a împins sub nas.

— Lenţa, mai ia un rom.

Nici o mişcare. Nu mai vroia rom. Linişte.

Spre dimineaţă, cînd a ajuns salvarea, o soră medicală ne-a spus că făcuse stop cardiac.

Maimuţa

Mă jucam singur, într-o doară, cu o paletă şi un fluturaş de badminton. Mi le cumpăraseră ai mei, să-mi treacă de supărare că m-au lăsat plocon la bunică-mea şi-au plecat fără mine la o nuntă.

Îmi plăcea să mă joc singur. Dacă eram lăsat în pace, îmi găseam treabă. Inventam ceva care să mă distreze. De exemplu, mă învîrteam ceasuri întregi cu nişte baterii expirate pe care le aruncam pe casă, urlînd:

— Baaaaaaaaterieeeeeeee! Fooooooc!

Ca-n filme.

Dar paleta era o cu totul altă chestie. Mă încînta pentru că era un obiect fabricat la oraş, cumva străin, care încăpuse printr-un miracol în mîinile mele. Nu mai avea nimeni dintre prietenii mei aşa ceva. Un motiv în plus să mă joc singur, ca să le fac în ciudă.

Pocneam fluturaşul, încercînd să-l păstrez cît mai mult în aer, fără să-l las să cadă pe pămînt. Întîi stînd pe loc, apoi din mişcare. Am încercat şi din fugă, dar nu prea aveam spaţiu de alergare, din cauza porcului priponit de bunica chiar în mijlocul curţii. Se speria uşor de mine, alerga şi guiţa ca toţi dracii. Dacă supăram porcul, se supăra şi bunica pe mine şi, la întoarcerea părinţilor mei, îi ameninţa că nu mă mai ţine niciodată la ea, că nu-s cuminte. Prin urmare, am inventat o altă modalitate de folosire a paletei. Pocneam fluturii şi albinele care se aşezau pe florile de lîngă gard. Porcul părea că tolerează asta. Fluturi mai prindeam, dar albinele scăpau printre corzi.

— Măi, eşti nebun?! N-ai treabă!? Ia vino-ncoace la mine şi m-ajută! a strigat bunica la mine.

M-a chemat să ţin strecurătoarea şi pîlnia într-o sticlă în care turna vişinată dintr-o damigeană.

— Ce-ai cu fluturii? Ţine bine, nu aşa, de mîntuială!

Am aruncat paleta şi am prins pîlnia cu ambele mîini, apropiindu-mă de sticlă. Vişinata avea un miros atrăgător.

— Vrei să guşti?

Cam doream. De curiozitate.

— În ce să-ţi torn?

M-am uitat în jur şi mi-au căzut ochii pe fluturaşul de badminton. Fluturaşul avea fixat în partea bombată un fel de dop de cauciuc (pe care-l foloseam cînd era vînt, ca să echilibreze zborul). Cum să explic – ceva în genul unei mingi de ping-pong tăiate exact în două. Am desfăcut dopul respectiv de pe fluturaş. Un pahar minunat, pe măsura mea.

Am dat dopul de vişinată pe gît din prima. Bună, ce mai vorbă!

— Îţi mai torn un dop.

Am mai suflat două.

— Acum, gata-i, că te îmbeţi! Hai, mai fă şi nişte treabă. Ia damigeana şi du-te să răstorni vişinele din ea la porc.

Era vorba de vreo trei-patru kilograme. Am tîrît damigeana destul de greu, dar şi mai greu mi-a fost să răstorn vişinele prin gîtul îngust. Cînd am întors-o cu fundul în sus, am observat că mai rămăsese vişinată. Am scurs-o în căuşul palmei şi am băut-o. Apoi am făcut o grămadă de vişine în jurul priponului.

Porcul se gîtuia, guiţînd, cu lanţul întins la maximum, cît mai departe de mine.

— Hai, că-s bune! l-am chemat, încercînd să-i explic că se lipseşte de o hrană pe cinste.

Nu l-am convins. Am aşteptat să se calmeze.

— Hai, că-s bune! Uite, mănînc şi eu!

Oho! Lasă vişinata, dar ce gust aveau vişinele! Chiar că porcul nu ştia ce pierde.

L-am tras de lanţ, dar nu aveam puterea să-l tîrîi pînă la mine. N-am mai insistat. Mi-am adus paleta

şi am folosit-o ca pe o lopată pentru a-mi lua o porţie de vişine în folos personal.

Cum am plecat de lîngă grămadă, cum a învins curiozitatea porcului. După ce a gustat cîteva vişine, cred că a ajuns la aceeaşi concluzie ca şi mine. A început să le înghită cu poftă, cu tot cu sîmburi. Şi-a terminat porţia înaintea mea.

Ca dovadă a bunătăţii vişinelor, porcul a prins să fie din ce în ce mai liniştit. I se împleticeau picioarele. Vocea îi scădea. Privirea – altădată înspăimîntată la vederea mea – îi devenise mai blîndă. M-am îndreptat spre el şi n-a mai fugit. S-a întins lat pe iarbă. M-am dus şi l-am bătut cu palma pe spate. Eu abia prinsesem curaj.

M-au apucat brusc un chef de viaţă, o poftă nebună să lovesc fluturaşul cu o aşa putere în sus, încît să nu mai cadă niciodată.

Şi, nu ştiu cum, gîndul mi-a zburat către o damigeană de vin pe care o văzusem în cămară. Am plutit pînă acolo. Mi s-a părut uriaşă (era de o sută de kilograme). Am reuşit s-o destup, dar nu puteam s-o înclin cu nici un chip, ca să-mi torn un vin.

Mintea îmi zburda liberă, deşi capul îmi atîrna cam greu. M-a salvat tot inventivitatea mea: am luat din casă un ac cu aţă, am împuns dopul de la fluturaş dintr-o parte într-alta şi mi-am format un soi de găletuşă cu torţi lungi. Strecuram găletuşa pe gîtul damigenei şi o scoteam plină cu vin.

Nu-mi mai amintesc exact cîte asemenea unităţi de vin am băut, cert e că la un moment dat m-am ridicat şi m-am dus să mă culc afară, pe iarbă, lîngă porc.

M-am trezit huindu-mi în cap o melodie a Mariei Ciobanu. Am mai stat locului o vreme, pînă să înţeleg bine ce se întîmplase cu mine, apoi am sărit în picioare, realizînd că e vremea să merg la şcoală, la film.

Umbla vorba că Nea Gogoi, omul de serviciu al şcolii, care „dădea“ filme în fiecare sîmbătă şi

duminică seara, e cam bolnav. Dar uite că nu era, ci tocmai scosese „măgăoaia“ (un difuzor uriaş) şi o agăţase la colţul şcolii. Aceasta răspîndea în tot satul muzica unui pick-up răblăgit, semn că totuşi „se dădea film“.

Nici nu ştiam cum să-i cer voie bunicii, aşa, mai pe departe, fără să-i las posibilitatea să mă refuze. Şi m-am gîndit că n-ar strica să fac o glumă.

M-am strecurat pe lîngă perete, pe prispă, apropiindu-mă cu paşi de indian de uşa bucătăriei, unde bunica făcea mîncare. După ce m-am asigurat că e acolo, ascultîndu-i paşii prin încăpere, am sărit urlînd în cadrul uşii.

Nu prea a apreciat gluma. A scuipat în sîn şi m-a ameninţat:

— O să te bată Dumnezeu!

Dar chiar aşa de supărată nu era:

— Treci şi mănîncă, mi-a spus.

N-avea rost să-i spun că nu mănînc, ca de obicei, că niciodată nu-mi place mîncarea ei. Şi-atunci am zis s-o mai duc cu vorba, în timp ce mă prefac că mănînc.

— Care Dumnezeu, bunică?

M-a privit mirată, în timp ce se aşeza pe scăunelul ei.

— Ăla care a făcut cerul şi pămîntul, oamenii şi toate vieţuitoarele.

Aşa era bunica. Dumnezeu în sus, Dumnezeu în jos. Ce să ştie, săraca? Aşa-s femeile vădane.

Totuşi m-am întins la vorbă.

— Deci Dumnezeu l-a făcut pe om?

— Normal.

— Bunică, zic, dar ia spune-mi mie cine l-a făcut pe Dumnezeu.

— Maica Domnului, a răspuns ea, sigură pe sine.

Cu toată credinţa ei, bunica nu prea făcea diferenţa între Dumnezeu şi Iisus Hristos. Sau poate o făcea, dar n-a fost în stare să-mi explice mie.

— Buuun, şi pe Maica Domnului cine a făcut-o?

S-a enervat cumva.

— Ia taci tu şi mănîncă acolo şi nu mai vorbi prostii.

Mi-am dat seama că am prins-o.

Nici că se putea moment mai bun să-i expun un punct de vedere ştiinţific, pe care abia îl deprinsesem cu bucurie la şcoală, de la tovarăşul învăţător.

— Dacă vrei să ştii, Dumnezeu nu există. Omul se trage din maimuţă.

A fost una dintre rarele ocazii în care am văzut-o pe bunica aproape izbucnind în rîs. Nu arăta nicidecum indignată. Nu că nu-i venea să creadă, nu că era un subiect discutabil, o chestie cît de cît de luat în seamă, dar se vedea clar că pentru ea aşa ceva era la fel de lipsit de noimă ca şi cum i-aş fi spus că porcul ei din curte tocmai şi-a deschis aripile, a fîlfîit de cîteva ori din ele şi a dispărut în înaltul cerului.

— Cum să se tragă omul din maimuţă?

— Dacă-ţi zic.

— Cum adică?

— Uite-aşa. Erau odată nişte maimuţe zgribulite de frig, care stăteau în uşa unei peşteri.

— Unde?

— Unde, unde!?... Unde trăiesc maimuţele. În Africa.

Puţin îi păsa ei de maimuţe sau de Africa.

— Şi stăteau ele aşa, în peşteră, ca sfinţii?

— Bunică, dar m-asculţi?... Apoi taci să-ţi spun... Ce sfinţi, ce tot tragi pe poveştile tale?...

— Hai, zi.

— Tremurau ele aşa, cît de frig, cît de frică, pentru că, am uitat să-ţi spun, afară ploua, tuna şi fulgera... Şi-odată trăsneşte un copac şi ia foc...

— Cine?

— Copacul... Şi-o maimuţă mai curioasă – c-aşa sînt maimuţele –, hop, s-a dus să vadă care-i treaba... Şi, cînd s-a apropiat, a văzut că-i cald. Şi

şi-a dat seama că de la foc se trage... Şi-a luat o creangă aprinsă şi-a venit în peşteră să le-arate şi celorlalte maimuţe. Acestea s-au bucurat foarte tare şi-au adus pe urmă nişte lemne şi le-au pus peste creangă, care s-au aprins... Şi, cum stăteau ele şi se bucurau că era cald şi bine în peşteră, o maimuţă a venit pe-acolo cu o bucată de carne, că-i era foame... Şi-a scăpat-o în foc. Dar n-a vrut s-o lase acolo, că era carnea ei... Pînă s-o scoată, carnea s-a prăjit... Şi aşa au descoperit maimuţele carnea prăjită... Şi tot aşa, mîncînd carne prăjită, le-a crescut creierul şi s-au deşteptat. Şi-ntr-o zi, de deştepte ce erau, maimuţelor le-a căzut coada şi s-au făcut oameni.

Bunica a izbucnit de-a dreptul în rîs.

— Taci, măi, cu prostiile tale. Asta vă-nvaţă pe voi la şcoală?!

Văzînd că e în sfîrşit în toane mai bune, m-am folosit de prilej:

— Auzi, dar mă laşi să mă duc la film?

Bunica trăia singură (bunicul murise cînd avea taică-miu 15 ani) pe marginea unei gîrle, într-o casă veche de dinainte de primul război mondial. Refuza cu încăpăţînare orice lucru nou. N-a vrut să-şi tragă lumină nici în ruptul capului. „La ce să-ţi pui bec, dacă ai lampă?“ Pentru ea, în televizor sălăşluia dracul. Singura chestie mai din lumea noastră contemporană pe care o accepta era un micuţ aparat de radio. Prin „maţele“ şi difuzorul lui s-au scurs, de-a lungul timpului, ştiri care au dat de veste că au venit/au plecat/n-au învins nemţii, că a murit taica Stalin, că omul n-a avut de lucru şi s-a dus pe Lună, că românii se bucură de cel mai brav cîrmaci din istorie. Evident, aparatul ei, cu care străbătuse la braţ aproape un veac de singurătate, era străbunicul celor cu care sîntem noi obişnuiţi. Cînd l-am „prins“ eu, era deja un ghem de cabluri colorate, strînse laolaltă cu nişte piese minuscule într-un fel de gentuţă de piele, la care era ataşat un tub cu patru baterii. Nu aducea

prin nimic a obiect inventat în secolul nostru. Pe lîngă el, un patefon ar fi părut televizor sau, mă rog, aş putea zice că nu te-ai fi mirat să descoperi aşa ceva la un loc cu manuscrisele de la Marea Moartă. Dincolo de acest aspect, radioul preistoric îşi făcea totuşi treaba: „mergea“, „cînta“ şi „vorbea“. Şi poate că ar mai fi făcut-o şi astăzi dacă bunica ne-ar fi lăsat moştenire secretul prin care se deschide. Numai ea ştia exact cum se porneşte, prin atingerea uşoară a două sîrmuliţe din ghemul de „maţe“ colorate. Dar asta-i deja altă poveste.

Cert e că despre cinema nu ştia mai nimic. Credea că-i un fel de bal.

— Să am scandal cu maică-ta.

— Dar ce-i prima dată cînd mă duc? Mama mă lasă.

— Să te bată ăia mai mari.

— Nu mă bat, că mă cunosc.

A stat mult pe gînduri.

— Dar, dacă te las, mergi mîine dimineaţă cu mine la biserică, să te spovedeşti?

Grea întrebare. Nu prea eram dus la biserică. De fapt, deloc. Dar la film m-aş cam fi dus.

— Bine.

— Fi atent, eu te las, dar nu te mai primesc în viaţa mea la mine dacă mîine dimineaţă nu te trezeşti cînd dă soarele şi mergi cu mine la biserică.

Am lăsat mîncarea în farfurie şi am tăiat-o la film.

Am jucat fotbal pînă nu s-a mai văzut mingea. Abia atunci a intrat Nea Gogoi în curtea şcolii şi noi, vreo douăzeci de copii, l-am luat în primire.

— Ce film dai?

— Aaaa, am un film crimă şi pedeapsă! E nou!

Asta nu era neapărat o veste bună. Nouă ne plăcea să vedem fie şi acelaşi film, dar unul garantat crimă şi pedeapsă. De exemplu, a fost cel

cu Piedone care a rulat cu succes o vară întreagă şi noi tot ne mai rugam să-l mai dea din nou.

— Cu ce-i?

— Cu un vulcan.

Nu ştiam ce să zicem.

— Nu mai bine-l pui pe ăla cu Piedone în Egipt?

— Nu fiţi proşti, nu v-aţi săturat de ăla?

— Nu.

— Băi, 'tu-vă-n gura mamii voastre, că eu m-am lehămisit de el. Nu vă place, vă trimit acasă şi mă uit singur la ăsta cu vulcanul...

Am căzut iute de acord că vrem să-l vedem şi noi.

— E crimă şi pedeapsă, a repetat Nea Gogoi. Vă daţi seama, un munte de foc care se prăvăleşte peste oameni.

— Dar de unde ştii, l-ai văzut? n-am avut eu de lucru să-ntreb.

— Aaaa, păi, tu vrei acasă... Hai, rade-o, dacă mă iei cu căcaturi.

Mult mai tîrziu, prin şcoala generală, cînd îl ajutam pe tovarăşul învăţător să aranjeze cărţile în bibliotecă, am dat peste cîteva dintre filme şi mi-am răspuns singur la întrebare: pe cutia de tablă în care veneau rolele de la Centru exista o etichetă cu o scurtă poveste despre ce-i vorba înăuntru. De-acolo ştia povestea Nea Gogoi şi o învăţa pe de rost.

Ca să-l îmbunez, m-am oferit voluntar să-l ajut la aranjarea sălii.

Am întors băncile cu faţa înspre peretele din spatele clasei, m-am urcat pe un scaun, am scos tabloul lui Ceauşescu şi l-am aşezat într-un colţ – acolo unde rămînea de fiecare dată cît rula filmul –, apoi am adus măgăoaia.

Între timp, pe hol, Nea Gogoi a fixat pelicula în aparat. Am încercat să mă furişez în clasă fără să cumpăr bilet, dar nu mi-a mers. Am plătit, am intrat ultimul şi am stins lumina.

A început filmul. Nu părea deloc crimă şi pedeapsă. Nu-mi aduc aminte din el decît gaura din perete în care atîrna cuiul cu tabloul lui Ceauşescu.

Drept să spun, m-am cam plictisit, pînă a venit fiul unui cioban din sat – un tip mai mare, dintr-a zecea – şi a intrat călare pe calul lui taică-su, plecîndu-şi capul la tocul uşii, direct pe hol.

— ’Nă seara, Nea Gogoi! Dai în seara asta filmul cu Iancu Jianu?

După cîteva secunde de ezitare, aşteptînd parcă să vadă ce gînduri ascunse are calul, Nea Gogoi s-a apropiat tăcut, roşu la faţă de mînie, şi i-a izbit un pumn în moalele capului.

— Ieşi afară din şcoala mea, animalule!

Cît de la pumnul primit pe nepregătite, cît de la răcnetul lui Nea Gogoi, calul a dat să se ridice în două picioare şi s-a mai lovit o dată – acum era numai vina lui – la cap, izbindu-l de tavan. Mă rog, s-a creat un pic de haos, ceva care semăna a acţiune de film mai ca lumea, pînă ce fiul ciobanului s-a adunat de pe jos şi a convins calul să iasă, cu spatele, din clădirea şcolii.

Filmul cu vulcanul s-a reluat, dar nu mai aveam nici un chef să mă uit la el. Pînă la sfîrşit, ca să nu mă duc singur acasă, am comentat admirativ cu un prieten din ultima bancă ce curaj demn de Iancu Jianu a avut fiul ciobanului ca să intre călare în şcoală.

De ciudă că n-am prea avut ce vedea, nici nu l-am mai ajutat pe Nea Gogoi să aşeze băncile şi tabloul lui Ceauşescu la loc. Să se descurce şi singur, dacă umblă cu prostii de filme.

Pînă la poarta mea am venit cu băieţii, n-a fost problemă. Necazul a început cînd m-am trezit singur, sub becul aprins din faţa casei mele, şi am realizat că trebuie să ajung printr-un întuneric mai gros decît fumul de cauciuc pînă în gîrla în care trăia bunica.

De fiecare dată cînd ieşeam de sub conul de lumină şi mă îndreptam spre cărarea care trecea prin mijlocul grădinii cu porumb, mă apuca cu leşin. Nu mai mersesem niciodată singur noaptea.

M-am retras la lumină şi am încercat să mă îmbărbătez. Ce putea fi în întuneric? Mi-au venit în cap cîteva poveşti lămuritoare, auzite pe la bătrînii din sat.

Una, de exemplu, era cu un om care se întorcea de la tren spre sat, pe întuneric, aproape de miezul nopţii. Era singur. Şi se-aude deodată strigat pe nume:

— Moş Nicu, un' te grăbeşti aşa? Stai să vin şi eu.

Moş Nicu nu i-a recunoscut vocea, dar l-a aşteptat. Cînd s-a apropiat, nu l-a recunoscut nici după chip. Ce să vezi pe întuneric?

— A' cui eşti tu, măi băiete?

— Îs un băiat a' nimănui, vai de capul meu, Moş Nicu.

— Dar de unde ştii cum mă cheamă?

— Ei, cine nu te cunoaşte pe matale?

— Şi unde te duci?

— Unde văd şi eu cu ochii, la cine m-a primi ca să-mi găsesc un loc de odihnă.

Moş Nicu s-a gîndit speriat că ăla o să vrea să rămînă peste noapte la el şi că o să-i ceară şi de mîncare.

— Păi, eu am copii mulţi, casă mică.

— Ştiu, Moş Nicu. Da' merg şi eu cu matale în sat, că poate s-o găsi cineva.

Au tăiat întunericul împreună. Moş Nicu a remarcat că băiatul avea glasul cam răguşit.

— Dar ştiu că fumezi mult. Tot Carpaţi, nu? Vezi că ai să te prăpădeşti de tînăr.

— Nu de la fumat, că n-am pus o dată ţigara în gură. Aşa-s eu din născare.

Au mai dondănit una alta, pînă a ieşit luna din nori. Şi deodată îşi dă seama Moş Nicu că trecuse de sat şi se afla la marginea pădurii. Cînd se uită la

tovarăşul lui de drum, vede o arătare care abia semăna a om, îmbăcată în straie vechi – cu iţari şi cămeşoaie legată cu bîrneaţă. Pe umăr purta – ceea ce crezuse mai înainte că e o bîtă – un buzdugan. Şi arătarea rînjea la Moş Nicu.

— Unde mă duci tu, în dumnezeii mă-tii, măi băiete?

Şi, cum a pomenit numele lui Dumnezeu – cel puţin aşa susţinea Moş Nicu –, arătarea a dispărut.

Ei, cum să ies pe întuneric cu povestea asta în cap? Am încercat s-o uit, dar mi-a venit alta, păţită de bunicul mamei mele.

El nu era singur, ci se întorcea – tot noaptea – de la bal, împreună cu mai mulţi prieteni. Şi-a rămas mai în urmă, după nişte tufe, să-şi facă nevoile. Şi-odată îl aud prietenii lui urlînd şi-l văd alergînd spre ei, cu pantalonii pe vine.

După ce şi-a mai tras sufletul, tremurînd, le-a spus ce păţise: cum stătea el aşezat după tufari, a trecut pe deasupra capului său, zburînd, o căruţă cu draci. Aproape că l-au călcat pe cap. Drept mărturie, de-a doua zi, la lumină, a putut să le arate şi să le explice tuturor cum de i-a apărut un moţ de păr alb în cap, în plină tinereţe.

Clar, nu avea rost să-mi amintesc poveşti întunecate, ci trebuia să trec la acţiune. Am închis ochii şi m-am năpustit spre cuşca cîinelui, aflată în spatele casei. L-am ghicit după schelălăiturile de bucurie că mă recunoaşte la o aşa oră întîrziată şi l-am prins strîns în braţe. Îi simţeam bătăile inimii, cu pieptul meu lipit de al lui. Am încercat să-l dezleg pe bîjbîite, dar n-am reuşit.

Mă gîndeam că, la o adică, aş putea dormi în cuşca cîinelui, dar, cînd am auzit glasul unei bufniţe, m-am desprins instantaneu de el şi am rupt-o la fugă prin porumb, tăind o altă cărare, pînă am auzit vocea bunicii, care mă aştepta pe prispă.

— Tu eşti?

— Cine dracu' să fie? am întrebat eu, mimînd calmul.

— Să nu mai pomeneşti numele Necuratului în casa mea! s-a enervat bunica. Las' că te duc eu mîine la biserică şi scot toate păcatele din tine. Hai, la culcare! Şi să nu te prind că mănînci înainte de slujbă, că nu-ţi dă popa nafură.

Deşi visasem toată noaptea o căruţă cu draci zburînd pe deasupra satului, primul lucru pe care l-am făcut cînd am deschis ochii a fost să mănînc nişte biscuţi. Îi aveam ascunşi într-o pungă sub pat, provizie de la mama pentru a înlocui mîncarea insuportabilă a bunicii.

Am auzit-o pe-afară, certînd găinile.

— Gata-i, v-am dat drumul, a intrat Necuratul în voi, nebunelor!

Adevărul e că bunica avea găini nebune. Cum scăpau din ţarc, se împrăştiau cu viteză în direcţii diferite, ca şi cum ar fi avut o înţelegere prealabilă, apucînd-o spre curţile vecinilor. Şi, din cauza lor, bunica stătea numai într-o ceartă şi cu aceştia.

Am ieşit afară, chior de somn:

— Pot să mai dorm puţin?

— N-avem timp.

Bunica mi-a turnat apă în palme dintr-o cană şi m-am spălat pe faţă. Apoi mi-a întins un prosop ca să mă şterg:

— Hai, că întîrziem! Treci la scris!

M-am aşezat la masă, am rupt nişte foi dintr-un caiet de dictando şi am luat-o eu repede:

— Îmi dai şi mie bomboana?

La o adică, puteam cădea la o înţelegere pentru că relaţia noastră era construită pe interese reciproce. Bunica avea o pungă de vreun kilogram cu bomboane din alea de colivă din care-mi dădea una pe zi (în ciuda unor discuţii interminabile, n-am reuşit niciodată s-o conving că ar fi mai bine dacă mi le-ar da pe toate deodată). Iar eu, în schimb, trebuia să-i scriu (ea nici nu ştia prea bine, că nu apucase şcoala din cauza războiului).

— După ce venim de la biserică... După împărtăşanie.

Măcar mi-am încercat norocul. Am suflat în pix:

— Hai, zi.

— Să scrii mare, că popa nostru-i chior!

Bunica a căzut pe gînduri, a tăcut cîteva secunde, apoi a început să turuie:

— Costică, Ion, Georgel, Mihai, Frusina, Eleonora, Vladimir, Neculai...

— Mai încet, că nu pot scrie aşa repede.

— Sava, Ion...

— Ai mai spus o dată Ion.

— Măi, tu taci şi scrie, că ştiu eu ce spun. Ăsta-i altul.

— Bine, scriu.

— Grigore, Marghiola, Sînziana...

— Dar pe Sultana n-o pui?!

Bunica nu uita de Sultana, dar mie îmi făcea plăcere să rostesc numele ăsta ciudat al unei străstrăbunici.

— Trece-o şi pe Sultana.

Pomelnicele bunicii erau liste interminabile cu morţii familiei – mă şi minunam cîţi morţi are familia noastră şi ce nume ciudate puteau să aibă –, pe care bunica se chinuia să şi-i amintească şi vreme de-un ceas. Ca să nu mai zic că dincolo de morţi mai erau viii, plus morţii altora (care cum murea prin sat, cum îl trecea la pomelnic).

Mă cam durea mîna de la scris.

— Auzi, dar de ce ne chinuim noi de fiecare dată? De ce nu ai foile de data trecută?

— Popa nostru-i uituc. Nu mai ştie pe unde le pune după ce le citeşte. Şi să ştii c-aşa e bine, să te gîndeşti de fiecare dată la ei, să-i pomeneşti.

Morţii ei, treaba ei. Eu mi-am făcut datoria.

Am însoţit-o morocănos la biserică.

Ştiam prea bine ce mă aşteaptă pe drum – pupături slinoase, răsunătoare, de la toate babele întîlnite în cale, după care voi fi nevoit să mă şterg apăsat cu mîneca.

Fix aşa a fost.

La intrarea în biserică, bunica a făcut nişte cruci mari şi m-a îndemnat şi pe mine s-o imit. După care mi-a spus:

— Vezi că-n biserică trebuie să vorbeşti în şoaptă.

— Dar tu de ce vorbeşti tare?

— Ia mai bine să nu vorbeşti tu deloc.

M-a luat de mînă şi a început să-mi facă prezentările:

— Sfîntu' Neculai. Fă-ţi cruce şi pupă!

Pupat.

— Sfîntu' Gheorghe. Fă-ţi cruce şi pupă!

Pupat.

— Sfînta Maria. Fă-ţi cruce şi pupă!

Pupat. La ea m-am uitat mai atent şi, drept să spun, arăta mai degrabă a mamă obişnuită decît a mama lui Dumnezeu.

În schimb, după ce-am făcut turul icoanelor şi ne-am aşezat şi noi într-un loc să ascultăm cîntarea popii, au început să mă sperie toţi sfinţii pictaţi pe pereţi. Mi se părea că se holbează la mine. Nu arătau încruntaţi, dar nici prea prietenoşi. M-am liniştit totuşi gîndindu-mă că doar n-o să se repeadă vreunul la mine în atîta aglomeraţie.

Popa cînta. Îl mai îngîna cineva pe care nu-l vedeam din cauza unui stîlp. Pe neveste, bunica s-a trezit vorbind cu glas tare:

— Părinte, dar de ce-ai scurtat slujba? De ce sari din ea?

Bunica ştia slujba pe de rost, mai bine, cred, decît popa. Totuşi, să faci aşa ceva în biserică? Mi-a crăpat obrazul de ruşine.

După o uşoară ezitare, popa şi-a reluat cîntatul, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, iar noi ne-am aşezat în genunchi, cu nasul în tălpile celor din faţă. Pe urmă ne ridicam, făceam semnul crucii şi iar cădeam în genunchi. Eu nu-mi luam ochii de la sfinţi.

Popa a dispărut într-o cămăruţă de unde ieşea fum.

— Ăla-i Sfîntu' Altar, mi-a şoptit bunica.

Popa s-a întors cu o cupă legată cu lanţuri, din care ieşea fumul de mai înainte.

A tăiat o cărare printre oameni. Vreo doi s-au trîntit înaintea lui şi el i-a călcat pe spate.

Cum n-am scăpat din ochi sfinţii holbaţi – şi nici ei pe mine –, mare lucru din slujbă nu-mi mai amintesc. Atît doar că la un moment dat, către sfîrşit, s-a format o coadă, pînă la preot, lîngă altar.

Bunica mi-a pus o bucată de hîrtie de ziar în mînă şi m-a aşezat în faţa ei.

— Pentru nafură, mi-a explicat. Poate ne dă la amîndoi şi luăm mai multă.

Pe măsură ce mă apropiam de popă, mă tot uitam la cîte un sfînt şi mi s-a făcut cumva ruşine. Sau frică. Ori eu m-am ferit de el, ori el de mine, cert e că popa nu mi-a dat nafură. Am ieşit din biserică cu hîrtia de ziar mototolită în mînă şi am bănuit că sfinţii holbaţi aflaseră cumva că eu mîncasem biscuiţi de dimineaţă şi mă pîrîseră popii.

Am mai pierdut vremea prin curte, încercînd să mă joc cu paleta de badmington, dar parcă nu mai aveam chef.

Mă învîrteam aiurea în jurul porţii dinspre gîrlă, pentru că primisem misiune de la bunica (şi de la cumnată-sa, care venise în vizită) să stau pe lîngă poartă şi, dacă vine Mariţa, să spun că nu-i nimeni acasă.

Pe Mariţa n-o prea înghiţeau nici bunică-mea, nici cumnată-sa. Cică era prea certăreaţă. Sincer, mie îmi plăcea de ea. Mariţa vorbea mai puţin. Prefera să tragă cîte o duşcă dintr-o sticlă cu ţuică pe care o ţinea ascunsă într-un buzunar de la bundiţă şi nu intervenea în conversaţie decît atunci cînd mirosea că e rost de sfadă, turnînd gaz pe foc. Discuţiile la care asista ea se terminau într-un

vacarm, în care cele trei babe se blestemau şi nimeni nu mai asculta pe nimeni.

— Bunică-ta-i acasă? m-a luat ea la întrebări de cum a apărut.

Cît am cunoscut-o eu, bunică-mea nu lipsise din sat decît o singură dată, vreo cîteva zile, cînd fusese la oraş să se opereze de „ghioaţă“ („ghioaţa“ fiind, bănuiesc, un fel neg crescut pe spate). Ziua operaţiei luase locul în calendar zilei sale de naştere – pe care ori o uitase, ori nu o ştiuse niciodată – şi o sărbătorea dîndu-i doar lui tata un pahar de vin.

— Unde să fie? Parcă pleacă vreodată undeva?

Am condus-o frumos pe Mariţa pînă după casă, unde bunica stătea la taclale cu cumnată-sa. Şi, considerînd că mi-am îndeplinit misiunea, m-am dus pînă la mine acasă să verific dacă s-a copt banana.

O cumpărase tata, după vreo două ore de stat la coadă. Mi-o adusese mai bucuros decît un apaş care tocmai îi pusese pielea pe băţ unui bizon. Mi-a explicat că, de fapt, „trofeul“ e mîncabil doar galben şi că-i mai bine să-l coc. De aceea o pusesem pe fereastră, la soare, cu vreo două zile în urmă, şi o cercetam cu sufletul la gură. Nici nu-mi explic cum de uitasem de ea cu o zi înainte.

Banana era la locul ei, dar tot verde. Am mai bătut o vreme mingea de peretele de sub fereastră, am mai tras cu arcul într-un bec de pe stîlpul de curent electric. M-am mai uitat o dată la banană şi m-am întors la bunica alergînd.

— De ce umbli în chiloţi? m-a luat la rost cumnata. Nu ţi-e ruşine?

Nu-mi era.

— Sînt pantaloni scurţi, i-am răspuns.

— Şi de ce umbli aşa murdar?

— Păi, da, e murdar, că nu-l spală mă-sa, a prins bunica prilejul să se lege de mama.

Dintre toţi oamenii pe care nu-i înghiţea bunică-mea (cam toţi, poate cu excepţia mea, pentru că eu

nu mă supăram niciodată pe dînsa, indiferent de ce-mi spunea), pe primul loc era mama.

— Da' taci, ţaţă, ce-ai cu mă-sa?! Mă-sa îl spală. El e drac împieliţat.

A ieşit o discuţie despre mama, în care Mariţa a scrîşnit doar de vreo două ori din dinţi, trăgînd cîte o duşcă de ţuică, asmuţindu-le pe babe la momentul potrivit, cu cîte o replică cam aşa:

— Eu n-aş răbda una ca asta!

Bunica parcă uitase că ea se pornise pe mama şi-a întors vorba ca şi cum celelalte s-ar fi legat de noră-sa.

S-a terminat cu scandal, cu blesteme şi cu jurăminte că n-o să-i mai calce nici una, niciodată, pragul celeilalte.

— Apoi, nu le scot eu de la pomeni?! a ameninţat bunica, după ce şi-a mai tras sufletul.

Ştiam ce urmează şi-mi plăcea asta. M-am dus după ea în Casa cea Mare (o cameră pe care o ţinea încuiată cu lacăt).

De cînd o ştiu, bunica se pregătea să moară. Vorbea atît de firesc despre moarte, încît cumva m-a învăţat şi pe mine să fac la fel. Cel puţin despre moartea ei.

Îmi povestise că ea va muri la fix şaptezeci şi patru de ani.

— De unde ştii? am întrebat-o.

— De la iarmaroc.

Nu înţelegeam.

— Am fost o dată la iarmaroc şi am dat peste un om cu un papagal. Papagalul mi-a tras un bilet din cutie şi acolo scria că o să mor la şaptezeci şi patru de ani.

Drept urmare, cum nu mai era mult, bunica a început să se pregătească de moarte. De regulă, cînd nu avea ce face, îşi petrecea timpul lîngă lada de zestre din Casa cea Mare, prinzînd cu cîte un bold un soi de etichete pe lucrurile sale, numind cine şi ce „pomeni" trebuie să primească după

moartea ei. Spre exemplu, numele meu era trecut pe bîrneaţă. Dacă o supăram cu ceva, lua eticheta şi o prindea de şoşoni (şoşonii nu reprezentau cine ştie ce lucru; bunica nu se sfia să îi poarte la biserică, în zilele ploioase; de fapt, le-a şi rupt o cataramă la mulţi ani după ce nu se îndeplinise prezicerea papagalului). Şi tot aşa proceda cu toţi.

A scos toate lucrurile din ladă şi le-a înşiruit în mijlocul casei. Am căutat împreună etichetele pe care era trecut numele babelor de care tocmai se despărţise. De data asta, bunica nu că le-a schimbat pe vreun alt lucru, pur şi simplu le-a rupt de tot, semn că era supărată rău.

— Ia du-te şi te joacă, că eu trebuie să mă închin, mi-a spus ea.

Nu m-am dus. Am rămas pe prispă, să trag cu urechea la ce-o să pîrască. Pentru că asta însemna închinatul pentru ea – cădea în genunchi în faţa unei icoane, se trîntea cu capul de pămînt şi începea un fel de pîră către Dumnezeu. Se văita şi pomenea toate neajunsurile provocate de cunoscuţii ei. Ce mai vorbă, bocea de-a dreptul:

— În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, Amin... Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie!... Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie!... Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, Slavă Ţie!...

Şi se dădea cu capul de pămînt:

— Împărate Ceresc, Mîngîietorule, Duhul adevărului, Care pretutindenea eşti şi toate le împlineşti, iartă Doamne necazul pe care mi l-a făcut Mariţa şi Floarea şi le curăţeşte pe ele de toate păcatele pe care le-au făcut azi, că tare m-au mai necăjit, Doamne!... Nu te lua după gura lor spurcată, care zice de noră-mea că nu-şi spală copilul, că lor e ciudă că-s singure şi n-au pe nimeni... Dar şi eu sînt singură şi vai de capul meu, Stăpîne, că nor-mea îl zădărăşte pe băiatul meu să nu mai vină pe la mine şi să nu m-asculte şi de-aia şi-au făcut casă fără prispă, cum au vrut ei, şi nu

m-au ascultat... Şi iartă-l şi pe copilul lor şi adu-l cu mintea şi sufletul la Tine...

Mă rog, nu-mi aduc aminte cuvînt cu cuvînt cum se ruga, cert este că se plîngea Împăratului Ceresc ca şi cum ar fi fost în faţa ei, amestecînd rugăciunea cu bîrfa şi cu blestemul.

— ...Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-i!... Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-i!... Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-i!... Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfîntului Duh şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!..., a încheiat ea şi a ieşit în curte ca să cheme găinile nebune la culcare.

M-am întristat şi eu cînd am auzit că iar se legase de maică-mea şi o pîrîse lui Dumnezeu fără nici un motiv. Abia aşteptam să vină şi să-i zic ce-a spus bunica despre ea. De supărare, m-am dus acasă la mine şi m-am hotărît să mănînc banana aşa cum o fi.

Era tot verde. Am luat-o de pe geam şi m-am aşezat pe o grămadă de lemne din spatele casei. Nu-mi făcusem temele pe-a doua zi, mama şi tata nu mai veneau, la bunica nu vroiam să mă întorc.

Chiar atunci a început să cînte măgăoaia lui Nea Gogoi, semn că o să dea din nou filmul ăla cu muntele de foc care se prăvăleşte peste oameni. O melodie jalnică s-a împrăştiat prin sat, odată cu înserarea.

Şi nu ştiu cum mi-a venit, aşa, deodată, să plîng.

Table of Contents

Ursoaica Lili şi Balena Goliat	6
Cîrtiţa	22
Lumea interlopă a brusturelui	31
Amintirile mele din al doilea război mondial	38
Poveste de Crăciun	48
Paişpe ţigări	54
Lampa cu căciulă	73
Nea Mihai şi tovarăşul Dumnezeu	85
Titanicul	98
Maimuţa	121